

Uvodnik

Andrej Černic

Neprecenljivo!

"Sedemsto evrov za tabornino, stodvajset evrov za pot, tristo evrov za čevlje, biti na jamboreeju - NEPRECENLJIVO!". Izredna marketinška domislica, namreč parafraziranje Mastercardovega reklamnega gesla. Zamislili so si ga slovenski skavti, člani organizacije ZSKSS, preden so odpotovali na najpomembnejši skavtski tabor - na svetovni Jamboree. Geslo s z mastnimi črkami natisnili na svojo spletno stran. Višek neprecenljive dogodivščine je bila t.i. Zarja skavtizma, nekoliko pesniški izraz za obeležitev pomembne obletnice. Pred stotimi leti je namreč Robert Baden Powell, vojni veteran in uveljavljeni general njenega veličanstva, angleške kraljice Viktorije, zbral skupino mladeničev in jih peljal na Brownsea, na prvi skavtski tabor. Zgodilo se je 1. avgusta 1907. In 1. avgusta 2007, natančno 100 let zatem, do minute natančno, so se skavti vsega sveta zbrali ob zarji skavtizma. Skavtizem se je skozi svoje "sveto pismo", Baden-Powellovo knjigo "Scouting for boys", razširil v zelo kratkem času po vsem svetu. Že leta 1920 se je na prvem mednarodnem taboru, na jamboreeju zbralo 1200 skavtov iz 26 držav. Pa naj še kdo reče, da je globalizacija pojem 21. stoletja. Skavtizem se je v trenutku razširil po celem svetu: zelo nazoren je npr. fenomen širjenja skavtskega gibanja čez veliko lužo, natančneje v Kanado. Posebna zgodba je namreč širjenje ženskega skavtskega gibanja v državi javorov. Žensko skavtsko gibanje se je ustanovilo leta 1909 pod vodstvom Baden-Powellove sestre in kasneje žene. V Kanadi je bila prva ženska figura, ki je začela širiti skavtsko gibanje med tamkajšnjimi deklety lady Mary Pellat, žena bogatega industrijca Henryja Pellata iz Toronta. Za skavtizem se je začela zanimati leta 1912, samo tri leta po evropskih začetkih. Do leta 1918 se je okoli lady Pellat zbralo 10.000 skavtinj. Globalizacija, ja! Kot bi že takrat imeli na razpolago kabelski internet. In ne samo to. Po modernih standardih sodeč, je morala biti tudi marketinška kampanja izredno dobra, ne? Ne samo Mastercardovo geslo "neprecenljivo". Ne, očitno je bilo v skavtski globalizaciji, ki se širi s hitrostjo kabelskega interneta, nekaj več. Skavtizem, ki se opira na nekaj preprostih opornih točk: življenje v naravi, pomoč bližnjemu in predvsem združevanje mladine. Preprosta, a zmagovita enačba. Pravzaprav niti ta enačba ne sodi v visokotehnološko dobo velikega svetovnega globalnega naselja. Ne, pojem "združevanje mladine" spada v prvo poglavje vsake sociološke knjige, v kateri se obravnava najosnovnejša človekova potreba, ki ji pravimo socializacija. Socializacija in interakcija: ko človek enostavno zna sobivati in komunicirati s sosedom. Ja, tudi to zveni nekoliko staromodno, daleč od današnjega Second lifea in novodobnih avatarjev. Toda, očitno ta posebna socializacijska enačba, ki jo je po svoje razvil Baden Powell pred 100 leti, še vedno zdrži. Neprecenljivo!

Romanje treh Slovenij na Svete Višarje

Foto DP

Stranka Slovenska skupnost Pozdrav sklepu vlade za našo zaščito

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti pozdravlja sklep italijanske vlade, da potrdi seznam občin, v katerih bo treba uresničiti večji del določb zaščitnega zakona za Slovence. Besedilo odloka, ki ga mora še podpisati predsednik republike Napolitano, sicer po vladni seji še ni bilo objavljeno, vendar je v uradnem tiskovnem sporočilu zapisano, da gre za isti seznam, ki ga je oblikoval in pripravil paritetni odbor. Deželno tajništvo SSK daje zato priznanje levo-sredinski vladi, da je izpolnila pričakovanja naše narodnostne skupnosti. Zdaj mora čim prej steči uresničevanje že šest let starega zaščitnega zakona, kar je prejšnja, desnosedinska Berlusconijska vlada na vse načine ovirala in preprečevala. S sestavljanjem seznama se je dolgo ukvarjal prvi paritetni odbor, ki mu je predsedoval Rado Race in je delal v zelo težkih političnih razmerah. Kljub temu mu je uspelo zbrati zahtevke iz 32 občin in sestaviti seznam že daljnega 26. septembra 2003. Zaradi ugovorov vla-

Bojan Brezigar

de ga je nato potrdil 17. decembra 2004 in mu 25. novembra 2005 dodal še nekaj pojasnil. Desna sredina pa je dokončno pokazala, kaj si misli o zaščiti, ko je Berlusconijska vlada 17. marca 2006 seznam uradno zavrnila.

Počakati je bilo treba na volitve, a tudi prvi meseci nove, Prodijske levo-sredinske vlade so, žal, minili brez večjih novosti na tem področju, na kar je SSK stalno kritično opozarjala. Postopoma se je vendarle oblikoval nov paritetni odbor, ki ga vodi Bojan Brezigar in ki je 15. junija letos uradno in s tehtnimi utemeljitvami odgovoril na stališča prejšnje vlade, ponovno posredoval seznam sedanji vladi in jo pozval, naj ga sprejme in pošlje predsedniku republike v podpis.

Upati je, da bo odlok kmalu objavljen, ker mora paritetni odbor opraviti še veliko dela. Potrditev seznama namreč šele odpira možnost za nove postopke, ki naj privedejo do uresnitve zelo pomembnih zaščitnih norm, na primer glede javne rabe slovensčine in vidne dvojezičnosti.

Slovenska skupnost izraža pričakovanje, da bodo nadaljnji postopki tekli v pristnem evropskem duhu, ob spoštovanju pravic slovenske narodne skupnosti in ustavnih ter mednarodnih obveznosti Republike Italije.

Vlada potrdila seznam zaščitnih občin

Na svoji zadnji seji pred počitnicami je rimska vlada odobrila seznam 32 občin, ki ga je že prej sprejel paritetni odbor za izvajanje zaščitnega zakona. To sta na seji vlade predlagala predsednik Romano Prodi in ministrica za deželna vprašanja Linda Lanzillotta. Tako je bil dobrih šest let po izglasovanju zaščitnega zakona (leta 2001) storjen najpomembnejši korak za njegovo uresničitev.

Paritetni odbor, ki mu sedaj predseduje Bojan Brezigar, prej pa Rado Race, je že v dobi Berlusconijske vlade poslal ta seznam v odobritev, kar pa je Rim vedno zavrnil. Zdaj odobreni seznam obsega 18 občin v videmski, 8 v goriški in 6 v tržaški pokrajini. Tu so predvsem pokrajinska glavna mesta Trst in Gorica, vse slovenske občine omenjenih pokrajin, nato pa večja središča narodnostno mešanega ozemlja kot Milje in Devin-Nabrežina v tržaški pokrajini, Tržič, Ronke, Zagraj in Krmin v goriški pokrajini in Trbiž, Naborjet, Rezija, Špeter in Čedad v videmski pokrajini.

Vladni sklep je zelo pozitivno sprejela predvsem slovenska javnost v naši deželi. V imenu vlade Republike Slovenije je svoje zadovoljstvo izrazil zunanji minister Dimitrij Rupel. Za zdaj je odklonilo stališče zavela le skrajna desnica s poslancem Robertom Menio (Nac. zavezništvo) na čelu.

Sedaj mora seznam s svojim odlokom podpisati predsednik republike Giorgio Napolitano.

Andrej Bratuz

Pogovor

Vestni in skrbni učiteljici Mirka Bric in Majda Zavadlav o svojem dolgoletnem delu z otroki

7

Uredništvo obvešča

Zaradi hudih tehničnih težav, ki jih imamo z elektronsko pošto, prosimo, da v naslednjih tednih pošljete katerokoli sporočilo, članek ali druge prispevke izključno na te naslove:

noviglas@gmail.com,
jurij.paljk@gmail.com,
devetak@gmail.com,
igorgregori@gmail.com

Poletna številka NG

UREDNIŠTVO bo zaradi poletnega premora zaprto od 8. do 22. avgusta. Naslednjo številko pošljemo v tisk v torek, 28. avgusta. Sodelavce in sotrudnike prosimo, naj pošljejo svoje prispevke za naslednjo številko najkasneje do ponedeljka, 27. avgusta opoldne. UPRAVA v Gorici bo zaprta od 13. do 17. avgusta; v Trstu pa od 13. do 22. avgusta.

Prejeli smo Od šole do asimilacije

Prepegosto pozabljam, da je v zakonu št. 1012 iz leta 1961 zapisano, da je "identiteta slovenske šole njena specifičnost", toda politiki skušajo to specifičnost izničiti, kar jim dobro uspeva. Ideologiji obeh političnih opcij Slovencev za mejo se načeloma razlikujeta, a njihov cilj je sličen. Medtem ko katoliška stranka pravi, da smo pred Bogom vsi enaki, nam levo usmerjene stranke ponujajo model o večetničnosti, skratka "vsi narodi v isti koš". Politiki skušajo preko šol

nili pomankljivost znanja in da bi otroci razumeli, KDO in KJE so. Pred izdajo teh učbenikov je bilo poučevanje zgod. in zemlj. prepuščeno učiteljem "prosto po Prešernu", ali skoraj nič. S prihodom nove poverljive ravnateljice na večstopenjsko šolo v Doberdolu, šol. leto 2005-06, so omenjeni učbeniki ostali nodotaknjeni; se pravi prepovedani. Učenci so spoznali vesolje, antična ljudstva, in sicer: Sumerce, Feničane, Egipčane, Grke in stare Rimljane. Pozorno sem poslušal otroka, kaj vse ve o zgodovini, in vzorno me je prepričeval o pomenu prehrabnih navad starih Rimljanov, o Slovanih-Sloven-

več čakati. SLORI bi lahko z anketiranjem učencev ugotavljal poznavanje tega področja.

Ko sem spraševal otroka ob koncu 4. raz. o glagolu, me je začudeno vprašal, če je to kaj sladkega. Na žalost ni vedel, da na osnovi glagola gradimo stavek; jaz pa v šolskih zvezkih opažam s prevodom italijanščine - slovenske stavke obrnjene na glavo. Kakšno omadeževanje materne jezika! Otroka sem spraševal, če zna zapeti katero slovo narodno pesem, in odgovor je bil: nobene. Isto velja za pripovedovanje ali branje narodnih pravljic; o življenjepisu in trpečem življenju slov. pesnikov in pisateljev - spet nič! Učenje predmeta slov. jezika je brezčustveno, brezciljno, suhoparno in zdolgočaseno. Nič nas naj ne preseneti, če otrok ne ve, ko zaključimo osnovno šolo, KDO JE in KJE ŽIVI. Tako zmeden otrok se zlahka zavede in vodi. Na naši šoli ni ne duha ne sluha o vzgoji samozavesti in svobode (tako naši otroci zamujajo vsaj za dve leti) in o domovinski pripadnosti matični državi in o zdravem patriotizmu, kot se dogaja v Evropi. Vprašljivo je tudi, zakaj redki dobri učitelji bežijo iz osn. šole.

Popolna nevzgoja v slov. duhu načinja tipologijo tu živečega avtohtonega zgodovinsko prisotnega slov. prebivalstva, (80%). Vemo, da se je poslužilo zakona 38 za povrnitev priimkov v slov. obliko samo nekaj desetletij občanov

Doberdoba, ostali se še vedno podpisujejo s fašističnimi, da

Tadeusz Kantor - Učenec

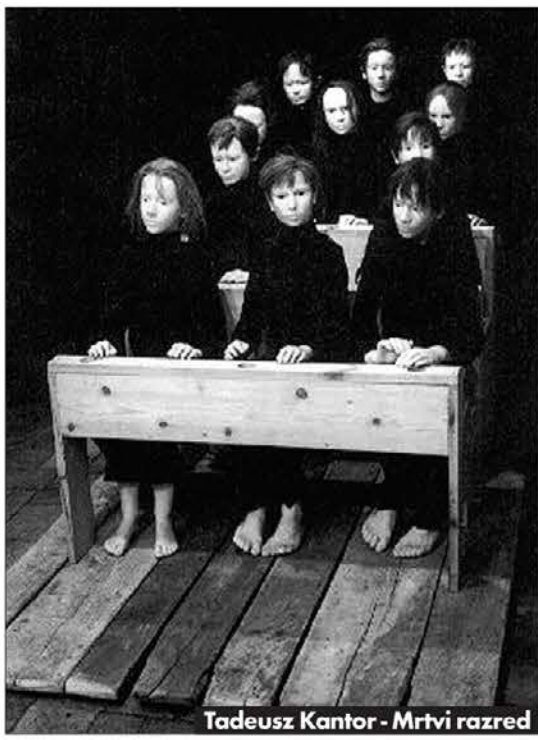
vplivati na bodoče volilce, ker jim gre za oblast in očitno se ne menijo za korenine in narodno identiteto zamejskih Slovencev. Za šolarje v Doberdolu in na Goriškem postaja izguba narodne identitete pereč problem z velikimi posledicami asimilacije.

Ko sem še obiskoval šolo, so me učili učitelji in profesorji iz vrst partizanov, domobrancev in patrov; a ne glede na predmet so imeli vsi nekaj skupnega - SLOVENSTVO. Danes učijo zgodovino in zemljepis učitelji in profesorji, ki so se šolali v Italiji in dobro poznajo to plat, zgodovino materinega gnezda pa slabo obvladajo.

Ker je že nekaj desetletij poučevanje zgod. in zemlj. za mejo uganka, je Deželni urad za slov. šole v Trstu po letu 1998 izdal tri dodatne učbenike za 3., 4. in 5. raz. osn. šole; z naslovi: Moj bližnji svet, Širimo obzorja in Novi časi. Avtorji so bili ljubitelji slovenstva, ki bi radi zapol-

cih pa ni vedel nič. Tragično je, da se za naše učitelje zgodovina Slovenec začne in konča kot s ponarodelo pesmijo: "Oh adijo očka, oh adijo mamca, sestra, brat - zdaj se vidmo zadnji krat..." in na naših prednikih, ki so morali vedno nekam odhajati "s trebuhom za kruhom", a MI SMO ŠE TU! Zgodovina je sicer potpepljiva in čaka, toda v tem primeru ne more

vedno nekam odhajati "s trebuhom za kruhom", a MI SMO ŠE TU! Zgodovina je sicer potpepljiva in čaka, toda v tem primeru ne more

Tadeusz Kantor - Mrtvi razred

Na dnu...

skrivajo svoje poreklo. Kakšno ponižanje za 73 Doberdobcev - žrtev vojne!

Tako zadnja desetletja preživljajo mladi v začaranem krogu nevzgoje, in sicer v kulturno neplodnem delovanju mrtvega vodstva KD Jezero (nekoč središče kulture), ki je imelo zadnji občni zbor leta 1989. Šolstvo jim ne nudi zavesti, kulture ni in pika na i je še preobsežen urbanističen načrt iz leta 2006. Če ga zapolnimo, se lahko naseli pribl. 1100 tujcev (sedaj pribl. 1460). Ali nas čaka podobna usoda kot v občini Nabrežina - Devin, ker smo preveč zaupali - oprostite - grobarjem slovenske narodne identitete? Taka je cena sožitja zahtev naših politikov (prvi korak v asimilaciji) proti načelu ENAKOPRAVNOST NARODOV v združeni Evropi.

Roman Gergolet

Od južne železnice do petega koridorja 150 let železniške proge Dunaj-Ljubljana-Trst

Danes je nadvse aktualno razpravljanje o hitri železniški povezavi od Portugalske do Ukrajine, ki naj bi tekla tudi po naših krajih čez Kras ali bolje pod Krasom od Ronk do Divače, kakor se je pred 150 leti navdušeno pričakovala dograditev "železne ceste" od Dunaja prek Gradca, Maribora, Celja, Ljubljane, Postojne, Sežane in Nabrežine do Trsta. Zgrajitvijo te 577 km dvotirne železnice se je avstro-ogrsko cesarstvo uvrstilo med najbolj razvite evropske države na prometnem področju. Omenjena proga je med drugim povezala cesarsko prestolnico z Jadranskim morjem oziroma s tržaškimi pristaniščem,

katerega razvoj je, kot vemo, povezan z razsvetljeno politikoj cesarjev Karla VI. in Marije Terezije. Prvo železniško progo so zgradili v Angliji leta 1825, v Avstriji že dobrih deset let zatem, t.j. 1836. Nato je bilo zgrajenih nekaj železniških odsekov severno od Donave. Dunajski bankir baron de Sina je od cesarja izposloval koncesije za gradnjo železnice južno od Donave. Območje južno od Dunaja je prišlo na vrsto nazadnje zaradi visokega pogorja Semmering. Tudi tržaški trgovski krogi so se večkrat zavzeli za železniško povezavo do Trsta. Dunajski dvor je tako leta 1841 izdal odločbo o gradnji "južne državne železnice" čez Semmering proti štajerskemu Gradcu. Za izbiro te smeri se je odločil inž. Carlo Ghega, doma iz Benetk, a uslužbenec avstrijskega dunajskega dvora. Tako je do leta 1844 bil zgrajen delni odsek do Gradca, leta 1846 do Celja in leta 1849 do Ljubljane, kamor je prišel na odprtje sam cesar Franc Jožef. Tu se je postavilo vprašanje, po kateri smeri naprej proti morju. Predlaganih je bilo več inč. Ena od teh je predvidevala gradnjo proge iz Ljubljane proti Škofji Loki

in nato po Poljanski dolini in po daljšem predoru po dolini Idrijce. Nadaljevala naj bi se vzdolž Idrijce in Soče proti Gorici, Trzinu in Trstu. Prevladala je varianta speljave proge čez močvirnato ljubljansko kotlino in nato naprej čez Kras. Tudi v tem primeru je bilo

odločilno stališče inž. Ghege, ki mu je bila poverjena gradnja Južne železnice že leta 1845. Kraška varianta je namreč predvidevala skrajšanje proge za 43 km v primerjavi z ono prek Škofje Loke, Idrije in Gorice, kraji čas gradnje za tri leta in znaten finančni prihranek za državno blagajno. Dela so se začela spomladi leta 1850. Zračna razdalja med Ljubljano in Trstom je sicer 65 km, železniška proga pa je dolga 144 km, ker je morala obiti razne naravne ovire kraškega sveta. Proga je doseglja Opčine na nadmorski višini 303 metrov, do Trsta je bilo še 27 km. Načrtovalci pa so pred tem predvidevali, da bi proga začela zavijati proti Trstu šele pri Devinu, da bi lahko izkoristili bogate vire pitne vode v Brojniču ob morju pod Nabrežino, so progo preusmerili proti Trstu že pri Nabrežini. Iz omenjenih izvirov so nato začeli napajati vodovod za tržaško mesto prav ob odprtju proge, ko je takratna Strada del Torrente (Potoška cesta), danes Carduccijska ulica, dobila javno razsvetljavo na plin. Podatki govorijo, da je na proggi med Postojno in Trstom delalo

kakih 30 tisoč delavcev. Naj tu omenimo, da je bila že leta 1860 vzpostavljena železniška povezava od Nabrežine proti Trzinu, Gorici in naprej proti Vidmu.

Za končno postajo v Trstu so morali zasuti tudi nekaj morja ob izlivu Rojanskega potoka. Tu je namreč potekala tudi glavna slovenskost ob odprtju proge dne 27. julija 1957. Točno ob 10.30 je vlak, ki ga je vlekla slavnostno okrašena lokomotiva Miramar, skozi predor pod Greto in po viaduktu nad Lazaretom sv. Terezije, privozil na postajo ob nepopisnem navdušenju vseh številnih predstavnikov oblasti in drugih meščanov. Po pozdravu mestnega župana je Škof Jernej Legat blagoslovil spomin-

sko listino, ki jo je nato mladi 27-letni cesar Franc Jožef vzdal s simbolično položitvijo zadnjega kamna nove postaje.

V neposredni bližini železniške postaje je v naslednjih letih zrastle novo pristanišče, ki ga danes poznamo kot Staro pristanišče. Leta 1878 pa je bila dokončana današnja železniška postaja. Trst v veliki meri dolguje svoj nadaljnji gospodarski razcvet novi povezavi z zalednjem. Značilno je, da letos ni bilo v Trstu nobene posebne slovensosti ob 150-letnici prve železniške povezave z Dunajem, ampak le odprtje fotografske razstave v Železniškem muzeju pri Sv. Andreju. Omenjene obletnice pa so se dostojno spomnile Slovenske železnice, ki so v ta namen organizirale vožnjo posebnega vlaka od Ljubljane s postankoma v Divači in Sežani. Vendar se je slovensost morala tu zaključiti, ker za nadaljevanje slavnostne vožnje do Trsta Italijanske železnice niso imele denarja... Še dobro, da se je danes ohranilo poimenovanje ulice po inž. Carlu Ghegi, očetu Južne železnice Dunaj-Trst.

Aljoz Tul

Povejmo na glas

Obljube poživil vse bolj zapeljive

Vsekakor je bilo o najrazličnejših mamilih in poživilih napisanega že toliko, da je slej ko prej nujno k pojavu pristopiti na drug, po možnosti bolj sproščen način. Nemara so k temu pripomogle afere iz sveta kolesarstva. Te so se že prevesile v farso, ki ji sploh ni lahko dati pravega odgovora. Seveda pa ne gre le za vse pogostejšo uporabo nedovoljenih sredstev v športu, na drugi strani je še dosti večje območje uporabe "pomagal" med t.i. navadnimi ljudmi v vsakodnevnem življenju. Če se povrnemo na kolesarstvo, potem je zadnji dve leti šla situacija krepko čez rob. Letošnji Tour de France - ponos Francije - je med drugimi zaradi dopinga izključil favorita Kazahstanca Vinokurova ter Danca Rasmusena, ki je praktično že zmagal, a ni šel ni enkrat na obvezno kontrolo. Lanskemu zmagovalcu, Američanu Floyd Landisu, so naknadno odvzeli naslov, ker si je pomagal s prepovedanimi sredstvi. Nedavno je Danec Riis, ki je na dirki Tour de France zmagal pred enajstimi leti, priznal, da je tedaj jemal sporna poživila. Nič bolje ni z enakougladno dirko Giro d'Italia. Lanski zmagovalec Italijan Basso je zaradi zaužitih snovi v preiskovalnem postopku, enako tudi letošnji zmagovalec Danilo di Lucca. Izvedenci trdijo, da se lažjega dopinga poslužujejo amaterski in celo rekreativni kolesarji, številke naj bi šle do milijonov, osrednji krivci pa da so funkcionarji, ki pogostoma že več desetletij zasedajo vodilne položaje in ves čas zatrujejo, kako si dosledno prizadevajo za "čist" šport. Ne bi se radi

ponavljali z zgodbo o kapitalu, toda dejstvo je, da je Tour de France danes vreden 140 milijonov evrov oziroma tri tisoč dvesto ur televizijskih prenosov v kar 185 držav.

Kot rečeno, se uporaba poživil in mamil nasploh širi, saj zajema vse večje število ljudi. Ne gre le za predstavnike filmskega in televizijskega življenja, niti ne za nekatere parlamentarce v Rimu, zaveda postaja dobesedno množična. To niso zasvojeni mladostniki, ampak zastopniki uglednega poslovnega sveta, ki si s kontrolirano količino predvsem kokaina povečujejo moč in storilnost na svojih delovnih mestih. Zgovoren je podatek, da najdejo dnevno v odtokih Turina sledove enega kilograma in tristo gramov kokaina, kar bi odgovarjalo približno trinajst tisočim doz. Vzporedno se povečuje število uživalcev marihuane, ki naj bi jih bilo v Italiji več kot štiri milijone.

Očitno mamila in poživila zapeljujejo vse bolj učinkovito, ponujajo dobro razpoloženje, odmik od neprijetnih misli in počutij, vsaj trenutno pozabo bremen in nerazrešenih problemov, ki tako ali drugače tarejo vsakega človeka, premagujejo utrujenost in dvome v lastne sposobnosti, rešujejo vse, čeprav seveda ne morejo rešiti ničesar, predvsem pa dokazujejo, da potrebujemo pomoč. Dobro, da vemo, od kod prihaja prava pomoč: lahko da na prvi pogled ni tako bleščeča, vendar je zdrava, res hoče dobro in nas navaja na življenje z resnico.

Janez Povše

POGOVOR Aleš Komjanc, oljkar in oljar na Jazbinah

Rodovitna zemlja Goriških Brd rojeva tudi žlahtno ektradeviško oljčno olje

Neverjetno je, kako lahko pogled na žlahten oljčni nasad pomirja oko in tudi duha. Posebno lepo je zato videti, kako je vse več oljk tudi v naših krajih, zlasti v Goriških Brdih. O panogi, ki se v števerjanskem koncu vse bolj razvija, smo se pogovorili z znanim in uveljavljenim vinogradnikom in vinarjem Alešem Komjancem, ki v zadnjih letih na domu stekleniči tudi kakovostno ektradeviško oljčno olje.

Kdaj ste se začeli ukvarjati z oljkarstvom?

Ko sem bil mlad, smo imeli ob hiši dve oljki za vejice ob oljčni nedelji; sosed, pokojni Gušter Štekar, pa je kdaj pa kdaj iztisnil po nekaj litrov olja. Tedaj pa oljčnega olja ljudje pri nas niso dosti upoštevali. Sicer vemo, da je bilo oljkarstvo v Brdih pod Avstrijo zelo razvito. Več dejavnikov je privedlo do tega, da se je tradicija prekinila. Gotovo je vplivala mrzla zima leta 1929, pa tudi vojna je močno razdejala našo zemljo. Vplivalo je tudi dejstvo, da so naši kraji prišli pod Italijo. Pod Avstrijo je bilo namreč naše področje edino, kjer se je pridelovalo oljčno olje; pod Italijo pa ni imelo več smisla gojiti oljko, ki je tako počasni tonila v pozabo.

Jaz sem se tega lotil pred petnajstimi in več leti, ko sem usadil prvih 50 dreves na Valerišču. V prvih letih pa jih nisem posebno gojil, kot bi bilo treba. Leta 1995 je ERSA dajala zastojne sadike, tako da sem izrul nekaj trt in zasadil okrog 300 oljk.

Koliko hektarov oljčnih nasadov imate sedaj?

Sedaj imamo okrog dva hektarja in pol, nekaj več kot tisoč dreves, in to na petih krajih: nekaj na cesti od Moša do Štoverca, nekaj ob hiši, v Števerjanu na Valerišču in drugod, lep nasad imamo tudi na Rafutu pod Kostanjevico; tam je dobra, spočita zemlja, ki je bila prej zaraščena z gozdom; oljke tam zelo hitro rastejo, nasadili smo jih pred 6-7 leti in debla so že dorasla.

Kakšne vrste oljk sadite?

Imamo deset sort. Med njimi so pendolino, casativa, lecino, lecino del Corno, coratina, belica, grignano in druge. Zadnje čase sadimo predvsem belico; ta ima namreč visoko količino olja, je kakovostno, malo grenko in pikantno, res okusno.

Je zahtevno gojiti oljko?

Trta zahteva gotovo več dela. Oljka potrebuje dobro zemljo in vodo. Oljka lahko raste tudi

Foto DPD

na suhem, toda počasneje. Če pa ima dobro zemljo in vodo, od petih let dalje kar dobro rodi. Na jugu rastejo oljke tudi na zelo suhi zemlji in skoraj na kamenju; so pa to stara drevesa, ki imajo globoke korenine. Naša drevesa bodo čez deset let gotovo dosti manj trpela sušo kot pa danes, saj so razmeroma mlada. Starejša so, bolj so trpežna. Okrog dreves je potrebno kositi travo in jih škropiti trikrat ali štirikrat na leto. Več dela je z obrezovanjem: avgusta po navadi očistimo notranje veje, da se drevo bolj širi in razvije navzven; spomladi pa je za obrezovanje potrebnih vsaj 15-20 minut za vsako drevo.

Koliko kilogramov oljk rodi srednje zrelo drevo?

Računamo, da pri nas rodi od 10 do 15 kilogramov, ne več. Eno leto rodi več, drugo manj. Če bi s svojimi drevesi pridelal 150 stotov oljk, ki imel 15-18 stotov olja na leto, kar bi bilo zelo dobro. Doslej pa smo pridelali največ 500 litrov v enem letu.

Kdaj pobirate oljke?

Oljka cvete približno kot trta, enkrat maja ali v začetku junija, vsekakor pozneje kot drugo sadno drevje. Po navadi pobiramo oljke oktobra ali novembra, pozne sorte tudi do decembra. Ko sem pridelal prvih nekaj kilogramov oljk, sem jih stisnil in pridelal prvo olje. Začel sem za domačo rabo. Nato sem razne stroje nakupil in popravil ter izboljšal. Sedaj imam torkljo, ki dela zelo kakovostno olje.

Je to res prva torklja na Goriškem?

Da, prva na Goriškem v Italiji. Predlanskim so uradno predali namenu zadržno torkljo v slovenskih Brdih. Treba je imeti primeren prostor, urejen po zakonskih predpisih. Tudi orodje mora biti v skladu z določili.

Kje in kako ste se naučili gojiti oljke in pridelovati olje?

Učim se kar sam, ker me je zadeva vedno zanimala. Od vsega začetka sem naročen na revijo Olio e olivo, od katere se lahko vsakdo veliko nauči. Revija je res bogata, prinaša vesti o tehniki gojenja in pridelovanju, nasvete in zanimivosti. Pomembno je, da iz pobranih oljk začneš pridelovati olje v čim krajšem času. To, kar poberejo dopoldne, zmeljemo že popoldne; kar poberejo popoldne, pa zvečer. Oljka je namreč kot jabolko, ki, zrezana ali zmleta, v nekaj minutah potemni, ker oksidira. Pomembno je, da zmlete oljke pridejo čim manj v stik s kisikom. Na tak način bo olje bolj zdravo in učinkovito tudi proti rakastim obolenjem. Pomembno je nadzorovati tudi kislino, ki mora biti čim nižja; mi imamo do 0,30 od tisoč, kar je zelo dobro. Peroksidno število je tudi zelo važno: nižje je, kvalitetnejše je olje. Naše lansko olje je imelo to število 2,2. Olje se prideluje v glavnem s tremi stroji, ki so: mlin-mesilnik (it. gramula), preša ali, namesto te, dve centrifugi. Mlin je lahko kamnit; v tem primeru vsak ciklus mletja traja približno pol ure. Tam zmes zelo oksidira. Če je mlin na kladiva, se vrta hitro, 2000 obratov na minuto, zmes

segreje in emulgira. V mesilnik pride dodana voda in zmes se segreje do 30 stopinj. Nato imamo dve varianti: prešo, v kateri olje odteka v dotiku z zrakom in tudi oksidira, ali dve centrifugi, ki olje segrejeta in emulgirata. Moj mlin se vrta s 300 obrati na minuto in oljke skoraj zreže. Mesilnik je pokrit z nadzorovano atmosfero, torej brez zraku, brez dodatka vode, in zmesi ni treba segreti. Skozi mojo filterprešo gre zmes, ne da bi prišla v stik z zrakom, in tekočina gre naravnost v sod, kjer je tudi kontrolirana atmosfera. Ko se konča ciklus, odprem ventil, izpraznem vodo in ciklus je končan. Najboljši duh in okus ima komaj pridelano olje, je pa gosto in motno. Če bomo imeli letos kaj več olja, ga bomo poskusili takoj ustekleničiti, saj ima svež in neverjeten duh po oljkah. Pa še nekaj moram povedati: če so oljke ročno nabrane, bo olje gotovo boljše; če pa jih pobirajo s stroji ali potem, ko so že padle na tla, je zadeva drugačna. Ponekod uporabljajo mreže, ki jih postavljajo pod drevesa, in oljke pobirajo enkrat na teden ali vsaka dva tedna. Tudi to je oljčno olje, ki pa

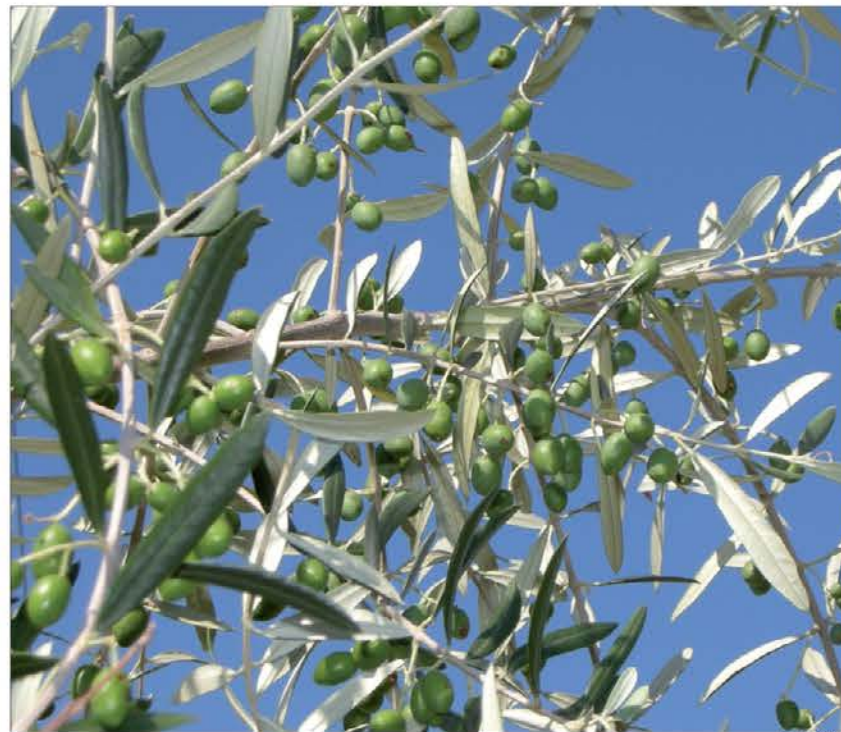

Foto DPD

je tako, kot je. Naše oljke so vse ročno brane; če so na drevesu bolj redke, jih ne pobereš več kot pet kilogramov na uro; če so drevesa polna, lahko prideš do 10 kg.

Stekleničite torej spomladi...

Tako je, olje pustim, da se izbistri, nato spomladi napolnim pollitrsko steklenico, jih zapečatim in so pripravljene za prodajo. Naše olje nosi ime Oče Aš; tako me je namreč klicala prva vnukinja. Hčerka Katrin, visoko šolana grafična oblikovalka, je pripravila etiketo. To je naša znamka.

Problem je v tem, da takega olja pridelamo malo in je zato drago. Sploh pa ugotavljam, da v naših krajih ni kulture nakupovanja oz. uživanja kakovostnega oljčnega olja. Za oljčno olje odšteješ v trgovinah od dveh evrov dalje na liter, deset evrov za boljše.

Na začetku tudi sam nisem vedel, po koliko ga prodajati. Spomnim se, kako sem že pred desetimi leti v zadrugi v Brisighelli v deželi Emilia Romagna kupal dobro olje, ki so ga prodajali po 60 tisoč lir na liter. Tudi v omenjeni reviji sem bral, da kakovostna ita-

rabili 35 stotinov zanj. Za odlično olje pa nismo pripravljene odšteti 35 stotinov na obrok. Tega očitno nismo vajeni, je pa vredno, saj našega olja lahko uporabiš manj kot običajnega, ker je bolj mastno in okusno. Mislim, da se bodo ljudje počasi navadili.

Kako pa je z birokratskimi vidiki in kontrolami?

Najprej sem pripravil primeren prostor, potem sem predstavil prošnjo na krajevni zdravstveni enoti. Prišli so pregledat in nato dali dovoljenje. Pridelovanje smo morali tudi uskladiti s standardi HCCP za čim bolj zdravi hrano. Oljčnike je treba vpisati prav tako kot trte. Vse to kontrolirajo tudi z letalskimi posnetki. Da je olje ektradeviško, mora imeti največ 0,80 od tisoč kisline. Vsako leto je treba zato opraviti analize.

Od česa pa je odvisna kislina?

Oljke imajo zelo nizko kislino. Ta se pojavi, če jih napade oljčna muha, če so obtočene in slabo shranjene pred obdelavo. V naših krajih so oljke sicer manj podvržene tej muhi, ki ima samo en rod na leto; na jugu se pojavlja tudi trikrat letno.

Ko pobirate oljke, je pri vas kot neka trgatev?

lijanska olja, ki jih pridelujejo iz ročno branih oljk, prodajajo po deset evrov na četrt litra oz. 40 evrov na liter. Letos smo se vrnili v Brisighello; pollitrsko steklenico prodajajo po 19,90 evra. Poskusili smo ga, pa ga ni mogoče primerjati z našim. Če greš spit kavo ali kozarec vina, boš dal zanj evro ali malo manj. Kruh stane od treh evrov in pol do petih evrov na kilogram; če si privoščiš nekaj kruha ob kosilu, smo takoj po-

Zadeva ima seveda manjše razsežnosti. Novembra so dnevi krajši. Oljke ponavadi pobiramo štiri ali pet oseb. Na dan jih poberejo okrog 200 kg in takoj sprešamo. Lani smo pridelali okrog 450 litrov olja, to pomeni niti pol litra na drevo. Lansko leto je bilo tudi kritično, suho leto; marsikatero drevo se ni oplodilo. V Brdih je bil pridelak precej skromen. Letos je bilo spomladi tudi suho in toplo, vsekakor bolje kot lani. Na Kostanjevici mi je šlo bolje; tam sem pridelal 12 stotov oljk.

Kje pa prodajate olje?

Prodajamo ga doma na Jazbinah, najde pa se tudi v Gorici: nekaj ga ima Mosetti blizu Trgovinske zbornice, pa tudi združna prodajalna blizu pokritega trga.

Gojenju oljk se posvečate samo vi ali vam pri tem pomagajo tudi sinovi?

V glavnem se sinovi Benjamin, Robert, Patrik in Ivan ukvarjajo z vinogradi. Pri oljkah tudi kaj pomagajo, zlasti pri pobiranju. Obrezovanje in sploh gojenje pa je moje delo.

Danijel Devetak

Trte in oljčni gaj na Valerišču v Števerjanu (foto DPD)

15. avgust: Marijino vnebovzetje ali Veliki šmaren

Najstarejši in najmlajši Marijin praznik

Zgodovina

Veliki šmaren kakor praznik Marijinega vnebovzetja imenujemo v ljudski govorici - ponekod tudi velika maša (na Tolminskem rožn'ca) -, velja za največji Marijin praznik. Praznik Marije Device so v jeruzalemski Cerkvi začeli obhajati kmalu po koncilu v Efezu leta 431 in ga povezovali z Marijinim odhodom s tega sveta. Čeprav spada med najstarejše Marijine praznike, je papež Pij XII. šele leta 1950 slovesno razglasil versko resnico (dogmo) o Marijinem vnebovzetju. Za to razglasitev ni bilo pravzaprav nobene težave, saj številne cerkve po

vsem svetu, od mogočnih katedral do skromnih vaških in božjepotnih cerkvic, izpričujejo vero vrste rodov v Marijino vnebovzetje.

Praznik in Slovenci

Slovenija v tem nikakor ne zaostaja za drugimi državami, kajti prav na naših tleh je veliko cerkva in kapelic, posvečenih Mariji v čast. V naši tradiciji je velikošmarenski praznik močno zakoreninjen. Mnogo slovenskih župnijskih, podružničnih in zlasti božjepotnih cerkva je posvečenih skrivnosti Marijinega vnebovzetja. Že v preteklosti so ljudje prav ob Velikem šmarnu veliko romali. V današnjem času praznovanje sovpada z viškom turistične sezone. V mnogih evropskih državah so prav okrog tega praznika skoncentrirali največ dopustov (pomislimo samo na italijanski ferragosto).

Romanja dobijo za ta praznik še poseben pomen, saj nakazuje vsebini praznika: podobno kot ima romanje cilj, ima cilj tudi naše življenje, ki je potovanje

na zemlji. Tudi življenje Marije, prve vernice, je doseglo vzvišen cilj - povečanje v nebesih. Za praznik Marijinega vnebovzetja

so zelo obiskane tako velike in znane kot tudi manjše in lokalno obarbane Marijine božje poti. Vsako leto se na Marijinih božjih poteh na ta dan zbira veliko romarjev. Na mnogih pripravljajo posebne romarske shode in slovesne maše. Organizirajo tudi druge prireditve, povsod pa se trudijo, da ljudem omogočijo duhovno poglobitev s pomočjo pogovora ali spovedi.

Sporočilo praznika

Marijino vnebovzetje je praznik upanja, saj nam govori, da je ena izmed nas ljudi, Marija, dosegla

krščanstva ženi, saj je Bog prav Marijo, mater in ženo prvo na najodličnejši način povečal v nebesih. S praznovanjem želi katoliška Cerkve poudariti tudi dostojanstvo in visoko poklicanost vsake žene.

Praznovanje nas tudi spominja, da sta v našem življenju pomembni tako materialna kot duhovna komponenta, tako večno kot zemeljsko in da se oba prepletata. Delo za duhovno ne pomeni zanemarjanje materialne-

ga. Po krščanski tradiciji velja prav nasprotno: ko se trudimo za zemeljski napredek, si s tem že pripravljamo večno bivanje. Današnji praznik v nas pogloblja to upanje, saj pred nas postavlja primer nekoga, ki mu je to na odličan način uspelo: Jezusovo mater Marijo.

15 PRIMORSKIH ŽUPNIJSKIH CERKVA POSVEČENIH VNEBOVZETI

Kar 15 župnijskih cerkva je na Primorskem, v koprski škofiji, posvečenih skrivnosti Marijinega vnebovzetja. Pri tem ne štejemo

podružničnih cerkva. Zakaj tako veliko? Najstarejše cerkve so v krajih, kjer se je krščanstvo med Slovence širilo iz Ogleja, posvečene Mariji vnebovzeti. Marijinemu vnebovzetju so posvečene naslednje župnijske cerkve: koprski stolnica, Bertoki, Dekani, Movaž, Vreme, Knežak, Jelšane, Slavinna, Kojško, Medana, Kanal, Tolmin, Kobarid, Podmelc v Baški

polnost življenja, ki ga kristjani vidimo v večnosti. Marijino povečanje je svojevrsten poklon

grapi in Spodnja Idrija. Isti skrivnosti je posvečenih tudi več podružničnih cerkva.

Še en odmev z romanja v Lurd

"Spravite se z Bogom"

Tudi letos smo se slovenski bolniki in romarji iz zamejstva in matične domovine Slovenije odpravili na pot v Lurd. V okviru združenja UNITALSI (Vsedrjavno italijansko združenje za prevoze v Lurd in mednarodna svetišča) smo se srečali v Gorici, od koder je tako imenovani vijoličasti vlak z bolniki in romarji odpotoval v soboto, 14. julija. Slovenske romarje iz matične domovine, ki jih je vodil državni bolniški duhovnik g. Miro Šlibar, je v Ljubljani nagovoril slovenski metropolit in ljubljanski nadškof Alojz Uran. Na goriško železniško postajo je prišel pozdravit primorske vernike koprski škof msgr. Metod Pirih. Goriški nadškof Dino De Antoni pa je vodil naše romarje v Lurd in z nami delil velike milosti, ki jih ta kraj daje. Na kratkem srečanju s slovenskimi verniki je med drugim dejal: "Tukaj v Lurdu smo italijanski verniki in slovenski že odpravili Schengensko mejo in ponovno pokazali, kako je Cerkev naprej s časom".

Glavno vodilo romanja je bilo Pavlovo povabilo Korinčanom "Spravite se z Bogom". V uvodnem, natisknem pozdravu je nadškof De Antoni takole razmišljal: Pot spreobrnjenja je težka. Zato je Devica Marija prosila Bernardko, naj moli za nas, a tudi za vse, saj nismo osamljeni, ampak združeni, v dobrem in hudem. Lurd je milostni kraj spreobrnjenja.

To bomo odkrili samo takrat, ko bomo ponovno slišali Marijine besede, ko se bomo zamaknili v brezmadežno obličje v votlini, ko bomo stregli bolnikom, ko bomo stopali po križevem potu.

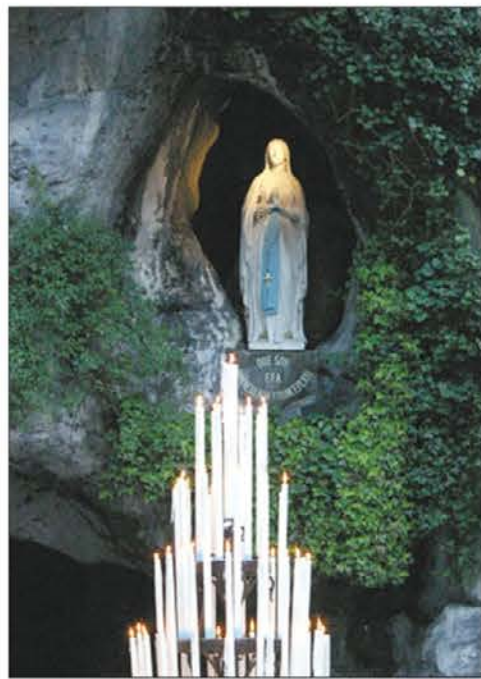
Odkrili ga bomo v zakramentu sprave, ko nam bo duhovnik, s stegneno roko nad našo glavo, izrekel: "Odvežem te tvojih grehov v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha."

Lurd je kraj preprostih ljudi. Tukaj ni prostora za znanost ali visoko teologijo. Dovolj zgovorna so pričevanja: mlada mama se je prišla zahvaliti v Lurd skupaj s hčerko na vozičku, ker je ta nekaj let prej imela hudo možgansko krvavitev. Zdravniki so "dvignili roke," kakor bi hoteli reči: nič ne moremo obljubiti. Ko je mama

videla triletno hčerko v nezavesti, kako se bori z življenjem in kako jo to zelo izčrpava, jo je nagovorila: otrok moj, če imaš še moči, bori se naprej, drugače pa odleti. Pri tem jo je prekrizala z lurško vodo, ki jo je imela slučajno pri sebi. Od takrat se je zdravstveno stanje hčerke spremenilo, še vedno je na vozičku, a je živa in zelo lepo je pela po lurških ulicah.

Mama srednjih let je prišla v Lurd s sinom in hčerko, oba že odrasla, okoli tridesetih, oba na vozičku zaradi genske napake. Po prvem sinu sta z možem imela še hčer, ravno tako se je pojavila genska napaka. Mož je ženo pozneje zapustil. Vsak dan skrbi za svoja otroka in vodi kmetijo.

Ob koncu mi dovolite še osebno razmišljanje. Med številnimi izrečenimi prošnjami v Lurdu je bila tudi tale: "Lurška Marija, reši nas zabavišča, ki tako nevarno preti našim krajem". V Lurdu

smo se srečali z ogromnimi množicami ljudi s celega sveta. Po statistikah letno pride na ta sveti kraj okrog pet milijonov ljudi in samo v spomladansko poletnem času. Ob vsej tej množici in ne nazadnje ob zelo podobnem številu je marsikdo res pomislil na paralelnost z megabaviščem v Novi Gorici. Paralelnost je zelo podobna z veliko razliko: milijoni ljudi prihajajo v Lurd duhovno, moralno in fizično skušeni, iz njega odhajajo duhovno, če ne telesno ozdravljeni. Kot je rekel g. Karel Bolčina, se tukaj v Lurdu bolečina celega sveta združi in iz tega trpljenja nastane velik biser naše vere. Ekonomsko in duhovno siromaštvo zabavišča pa govori samo zase.

Martin Marussi

Marijino vnebovzetje - Veliki šmaren

Napoved škofovih maš

Koprski škof mag. Metod Pirih bo na praznik Marijinega vnebovzetja, 15. avgusta, ob 10. uri maševal v priljubljeni in izredno obiskani božjepotni cerkvi Marije Tolažnice žalostnih v Logu pri Vipavi.

Pomožni škof dr. Jurij Bizjak pa bo za letošnji praznik Marijinega vnebovzetja ob 10. uri maševal na največji primorski božji poti Sveti Gori pri Gorici ter pri maši vodil obnovitev izročitve Materi Božji.

Škof Metod Pirih bo na praznik Marijinega vnebovzetja zvečer vodil somaševanje v koprski stolnici, ki je posvečena Marijinemu vnebovzetju.

Na predvečer praznika bo pomožni škof Jurij Bizjak vodil somaševanje in po maši, ki bo ob 19.30, procesijo z lučkami do strunjanskega križa v božjepotni cerkvi v Strunjanu. Pred mašo pa bo v to obmorsko božjepotno središče prišla procesija z barkami iz Pirana. Slovesnosti bodo tudi v drugih Marijinih cerkvah v škofiji.

19. NAVADNA NEDELJA

Mdr 18,6-9; Ps 33; Heb 11,1-2.8-19; Lk 12,32-48

Vse nam je podarjeno: življenje, zdravje, za vernega človeka je dar celo bolezen, za Franciška Asiškega je smrt sestra. V vsem vidi Boga in njegovo mogočno in dobro roko (Ps 33). Zato ni razloga za strah, še najmanj pred Bogom, ki skrbi za vsakega človeka kakor oče za sina. V človeku zbuja predanost Božji previdnosti in neomajnemu zaupanju vanj.

Bog usliši vsako našo prošnjo, četudi mislimo, da nas je pozabil in da se za nas ne briga.

Ker pa nas pozna bolje kakor mi sami sebe, nam daje tisto, kar je za nas resnično dobro. On ve, kaj je v človeku (Jn 2,25). Skrbi celo za vrane-ptice neba. Ustvaril je lilije na polju. Zato naj se ljudje predamo Očetovi skrbi in ne pretirani vnemi za hrano in obleko. Tudi skrb za materialno stran je potrebna, toda v njej mora biti vključena skrb za uboge, kajti na vrednostni lestvici mora biti prvi človek, ker je določen za

življenje na tem in na onem svetu.

Zavzetost za blagostanje nima nič skupnega s poželenjem mesa in oči in z napačnim življenjem (1 Jn 2,16). Je pa povezano s težkimi socialnimi problemi, ki jih mora tudi Cerkev reševati, vendar Jezus ni prišel reševati prvenstveno teh problemov, pač pa obnoviti človeka, ga na novo ustvariti in naravnati na Boga in večno življenje. Pribiti pa je treba, da je Cerkev, četudi brez izdelanega socialnega nauka do devetnajstega stoletja, prva od začetka ustanavljala bolnišnice, organizirano pomagala ubogim, učila umno gospodarjenje, kulturo, pospeševala umetnost, vse do današnjih dni. Vedela je in se zavedala, da je vera živa, če ima dobra dela; brez njih pa je mrtva (Jak 2,17).

Človek se mora posvetiti tudi reševanju socialnih in drugih problemov, toda predvsem se mora ves zaupati Božji previdnosti. Kajti nebeski Oče bedi nad nami z očetovsko ljubeznijo in pričakuje naše sodelovanje z Bogom, čeprav ostanemo vedno "mala čreda" (v. 32). Miloščina, ki jo izkazujemo potrebnim-ubogim, se bogato obrestuje. Dobrodelnost zagotavlja neizčrpen zaklad v nebesih (v. 33).

Mošnje ostarijo in sejejo denar skozi svoje luknje. Zaklad v nebesih pa ostane za vedno.

Jezus vabi k čuječnosti zato, da nas tatovi ne preliščijo in okrađejo. Vabi nas, naj bomo pripravljene, ker ga moramo pričakovati kakor gospodarja, ki se vrača s svatbe in ki čuva svojo hišo (v. 35-40). Učenci naj ga pričakujejo pri dokončnem prihodu, ko se bo vrnil za poslednji obračun. Tedaj naj bo obleka pripravljena in svetilka prižgana. To pa pomeni polnost dobrih del zlasti za uboge.

Prilika o služabniku-upravitelju prinaša tudi sodbo in kazen, če služabnik ni bil pošten do drugih in ni bil vesten v službi.

Posebno pozornost zasluži pismo Hebrejcem, ki odmerja veri celo enajsto poglavje. Vera, ki je združena s trdnim upanjem, je namreč gonilna sila vsega.

Sveti pisatelj razkriva, da so bili svetovi urejeni z Božjo besedo, tako da je to, kar se vidi, nastalo iz tega, kar se ne kaže.

Nato našteva vse moze vere, najprej pravičnega Abela, ki še vedno govori, ki je nedolžen pretil kri. Omenja Henoha, ki je bil vzet v nebo, ne da bi umrl.

Kdor želi priti k Bogu, mora najprej verovati, da je in da je pravičen sodnik. Dodati moramo, da je iz celotnega Svetega pisma in nauka Cerkve razvidno, da verujemo v enega Boga v treh osebah ter da je druga Božja oseba, Sin, postala človek. Te preproste resnice lahko vsakega človeka rešijo. Omenja nadalje Noeta, ki ga je rešil pred potopom.

Pozna Abrahamovo pokorščino. Z Izakom in Jakobom je potoval z obljubo in zakladom vere. Vsi pa so pozdravljali od daleč pravo domovino. Z Abrahamom so verovali, da more Bog tudi od mrtvih obujati.

Očake prikaže kot čisto človeške, krhke, a hrepeneče po večni domovini. Hvali vero Mojzesa. Piše o sodnikih, kraljih in prerokih. Vsi so bili rešeni po veri, za katero pa so morali tudi trpeti.

Prvo berilo ne more mimo velike noči, ki je rešila Izraelce iz suženjstva v svobodo povečanih Božjih otrok.

Marijino vnebovzetje (15. avgust) pa povečuje Božjo mater kot novega človeka, novo Evo, ki je po veri najlepši cvet, Božja podoba tudi nas vseh, če verujemo.

“Zarja skavtizma” ali t.i. “Sunrise day”: takrat, 1. avgusta 1907, je prvi skavtski voditelj, lord Baden Powell prvič zatrobil v rog afriške gazele na majhnem otoku Brownsea v Rokavskem prelivu. Okoli njega se je zbrala skupina dečkov, udeležencev prvega skavtskega tabora v zgodovini. Zarja skavtizma se je letos, 100 let za prvim trobljenjem iz roga afriške gazele, obnovilo. Tokrat pa se je po celem svetu zbralo 40 milijonov mladih, ki sestavljajo danes mednarodno telo skavtske organizacije, in skupaj obnovilo skavtsko obljubo. Baden Powellov nauk, ki je bil skrbno posejan pred stotimi leti, je prejšnji teden stvarno požel svoje sadove, večmilijonska množica mladih iz Evrope, Azije, Severne in Južne Amerike. Globalizacija, ante litteram. Skavtizem velja za največje in najboljširneše gibanje mladih. Zakaj je tako zanimivo? Najmlajšim ponuja pustolovščino, osebni izziv, služenje bližnjemu, in predvsem soočanje s sovratniki. Na krajevnih mikroravnih in tudi v globalni mednarodni razsežnosti. In vse to se je začelo, pred 100 leti, 1. avgusta 1907, z Baden - Powellovo zarjo skavtizma.

V Londonu, v Ljubljani, po celem svetu

Zarja skavtizma, Brownsea, jamboree... neprecenljivo!

Halo, tukaj London

London, mesto, ki nikoli ne spi. Mesto, ki živi 24 ur dnevno. Mesto, ki je odprto in dostopno vsem. V Londonu se vedno kaj dogaja. Skavti vsega sveta so se tam zbrali ob 21. svetovnem Jamboreeju. London je bila seveda logična izbira organizatorjev, ker gre za rojstni kraj Badna Powella, ustanovitelja svetovnega skavtskega gibanja. To, da gre za enkratno izkušnjo, ki jo je kronala svečana slovesnost ob stoletnici v Brownsea, kraju, kjer je potekal prvi skavtski tabor leta 1907, lahko presodimo že iz samih števil: udeležencev je več kot 40 tisoč, 8 tisoč je vsota vseh mednarodnih pomočnikov. Na Jamboreeju je zastopanih 161 držav, vsi udeleženci pa pridelajo približno 400 ton smeti. Samo za mednarodno osebje je bilo pripravljenih 1,2 milijona obrokov. Skavte vsega sveta je med drugim obiskal tudi princ William, mladi pa so lahko prisluhnili v živo Kylie Minogue in podobnim uveljavljenim pevcem in pevкам. Skratka, res veličastna pobuda! O tem nam najbolje povedo udeleženci sami: na svetovnem Jamboreeju je namreč prisotna tudi pisana delegacija naše skavtske organizacije SZSO. Nekateri izmed njih smo “v živo” kontaktirali in jih povprašali za nekaj vtisov:

Slavica Radinja, Štamver:

Na Jamboreeju srečujem veliko

različnih ljudi, ki so večinoma zelo prijazni in prijateljski. Včasih so ta srečanja le bežna, včasih nastajajo prava prijateljstva. Skavtizem v različnih državah je zelo raznolik, vendar vse skavte družijo ideje našega ustanovitelja Badna Powella. 1. avgusta smo skupaj praznovali stoletni-

Utrinek z Brownsea

co našega gibanja oziroma “Sunrise day”. Splošni vtis o tem množičnem skavtskem srečanju je vsekakor zelo pozitiven.

Kristina Frandolic, Doberdob:

Večina zamejcev, prisotnih na Jamboreeju, spada v “International Service Team”. Gre za prostovoljno pomoč pri realizaciji tega projekta. Večurna dela, ki jih opravljamo (od čiščenja do varovanja), nam dajejo tudi možnost sklepanja pravih prijateljstev s sodelavci od vsepov-

sod. Zdi se mi zelo pozitivna izkušnja.

Daniel Milano, sv. Križ:

Ko opaziš, da si v vrsti za zajtrk in je pred tabo skupina Nigerijcev, za tabo Novozelanci, sam pa klepetas s Portoričanom, se zaveš, da se na jamboreeju zbere ves svet. Na enem samem kraju

so torej zbrane vse kulture, navade in mnenja in sam si del tega in predstavnika svoje narodnosti.

Tanja Zorzut, Gorica:

Vse se mi še vedno zdi neverjetno. Po dveh tednih se evforija še vedno ni poglobila. Še vedno se mi zdi tako noro klepetati z najrazličnejšimi ljudmi in spoznavati njihovo kulturo, navade, načine... Delo na jamboreeju je precej naporno, vendar je vzdušje povsod in vedno tako pozitivno, da vsaka, še tako ba-

nalna stvar najde svoj smisel. Dnevi so natrpani, intenzivni... ponujajo nam toliko aktivnosti in možnosti, da bi niti trije meseci ne bili dovolj, zato da bi vse spoznati. Skratka... fantastično!!!!!!

Halo, tukaj Ljubljana!

Zveza slovenskih katoliških skavtov in skavtinj je ob stoletnici priredila v Ljubljani pravo skavtsko priredilo. Oranžna barva skavtskih krojev je preplavila osrednji Prešernov trg, skavti so povzemalejo spletno stran www.skavt.net dobesedno okupirali slovensko prestolnico. Slavja se je udeležilo tudi več zamejskih rojakov, članov SZSO-ja. “V Ljubljani je bilo 27 izvidnikov in vodnic ter 6 voditeljev s Tržaškega ter 4 člani goriškega noviciata”, nam je pojasnil Franc Biancuzzi, deželni načelnik SZSO, ki se je praznovanja v Ljubljani tudi sam udeležil. Po svečanem dviganju zastave se je pisana četica skavtov in skavtinj preselila v franciško cerkev k sv. maši. Med mašnim obredom je o pomembni obletnici skavtskega gibanja spregovorila Damjana Kern, načelnica ZSKSS. “Vsega skupaj je bilo prisotnih kakih 400 skavtov. Poleg tega je bila v Ljubljani v gosteh tudi skupina francoskih skavtov”, nam je

povedal Franc in nadaljeval: “Prav poseben skavtski občutek nas je prevel, ko smo lahko po maši v živo z ekranov sledili osrednji slovesnosti na Brownsea, kraju, kjer je BP začel svoj prvi tabor.” Vsi prisotni so se nato porazdelili po skupinah in z različnimi igrami spoznavali slovensko prestolnico. Popoldanski program se je nadaljeval v parku Kodeljevo. Drugi večer dneva je bilo ponovno dviganje zastave ob 18.00. “Vzdušje je bilo res

enkratno. Tudi naši člani so se zelo dobro vključili v celotno dinamiko”, nam je še opisoval potek dneva Franc. Sklepni del je bil večerni taborni ogenj s praznovanjem. “Osrednji slovenski skavtski praznik je bil res lepo doživljati za vse nas. Vsi ude-

leženci, tudi naši člani, so nedvomno odnesli zelo veliko. Badna Powella smo s celodnevni srečanjem primerno in zelo lepo počastili. Ponotranjili smo njegovega duha.” je svoje razmišljanje sklenil Franc.

stran pripravil Andrej Černic

Slovarček skavtizma

Skavtizem?

Gre za gibanje, namenjeno mladim, ki ga je ustanovil lord Baden Powell, visok vojaški dostojanstvenik v angleški vojski. Skavtizem na terenu je BP začel izvajati leta 1907 (prvi tabor), formaliziral pa ga je leta 1908, ko je s časopisnimi podlistki, ki jih je nato združil v knjigo Scouting for boys, opisal gibanje in zarisal vzgojno pot, ki jo nudi skavtizem. Glavni poudarki so na čim širšem združevanju mladih, na pomoči bližnjemu, na življenju v naravi ter na spodbujanju fizičnih in duševnih potencialov mladostnika.

100. letnica skavtizma?

Pred natančno 100 leti je ustanovitelj skavtizma, lord Baden Powell, peljal prvo skupnico skavtov, londonskih najstnikov, na tabor na otok Brownsea. Pisalo se je leto 1907, na prvi avgustovski dan. Gibanje se je v kratkem razširilo po celem svetu. Baden-Powellova žena Olave in sestra Agnes sta skavtizem razširili tudi med dekleta od leta 1909. Zato si je že ustanovitelj BP zamislil, posebne tabore, na katerih se zbirajo mladi s celega sveta. Taki tabori se imenujejo Jamboreeji. Prvi je potekal v Londonu leta 1920. Ravno v teh tednih poteka prav tako v Londonu že 21. tovrstni jamboree.

Kaj pa pri nas?

V zamejstvu je bilo skavtsko gibanje ustanovljeno leta 1951 na Tržaškem, na Goriškem pa 13 let kasneje. Ustanovni člani so bili prof. Theuerschuch, g. župnik Zupančič in prof. Berce v Trstu ter prof. Kazimir Humar v Gorici. Najprej sta obstajali dve vzporedni organizaciji Slovenski goriški skavti in Slovenski tržaški skavti. Leta 1976 sta se organizaciji združili v enotno Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo (nekaj let so vanjo bili vključeni tudi slovenski skavti s Koroškega v Avstriji). SZSO je slovenska skavtska organizacija konfesionalega značaja. Tudi na zamejski ravni se organizirajo Jamboreeji. Prvi je bil leta 1976 v Logu pod Mangartom, zadnji pa lani v občini Tipana v Terskih dolinah. Skupno je bilo doslej organiziranih 6 zamejskih jamboreejev.

Robert Baden-Powell

POGOVOR Martina Černic

Na Goriškem skupno praznovanje SZSO in AGESCI

Stoletnico skavtizma so slovenski goriški skavti SZSO-ja proslavili enotno z italijanskimi vrstniki iz vrst sorodne skavtske organizacije AGESCI. Za kratek pregled nad pobudo, ki je v Gorici zaznamovala celotno skavtsko sezono, smo povprašali Martino Černic, načelnico SZSO-GO in članico tropa za stoletnico v Gorici.

Martina, kako je potekala goriška slovesnost v sredo, 1. avgusta?

Ker so se na ta dan srečevali vsi skavti, po celem svetu, se nam je zdelo primerno, da se skupaj

srečamo tudi vsi skavti na Goriškem. Srečanje je bilo zastavljeno v obliki kratke slovesnosti, ki je vsebovala nekaj bistvenih elementov skavtizma. Na slovesnosti smo bili prisotni člani naše organizacije in člani AGESCIJA, zato je obred potekal dvojezično. Začeli smo z Očenašem in kratkim uvodom. Sledilo je slovesno dviganje zastave in obnovitev skavtskih zakonov. Po Skavtski pesmi je obred zaključila obnovitev obljube.

Sodelovanje z AGESCI-jem je pravzaprav svojevrstna novost...

Ja. S tem smo hoteli pokazati, da nas skavtizem res povezuje. Lahko sodelujemo, ločevanje ni potrebno. To je tudi Baden Powellov nauk: s skavtizmom se lahko premoščajo vse meje, tudi jezikovne.

Stoletnica skavtizma je bila dejansko pobuda, ki se je razvijala skozi celo sezono. Nam lahko poveš kaj več tudi o tem?

Ja, že od vsega začetka je bil naš namen skupna počastitev Badna Powella, ustanovitelja skavtizma, na mestni ravni. Zato je sodelovanje z AGESCI-jem potekalo že od septembra. Prvo skupno srečanje je bilo novembra, ko smo članom predstavili celotno pobudo. Celoten projekt je prišel do izraza v veji volčičev in volkuljic (otroci med osmim in enajstim letom starosti), ki je pripravila izdelke z recikliranim in odpadnim materialom. Zelo zanimivo je bilo tudi v veji izvidnikov in vodnic (mladi med 11. in 16. letom starosti), v kateri je bila glavna naloga najstnikov izdelovanje go-cartov. Višek praznovanja je bilo 19. in 20. maja s skupnim srečanjem, ko so na dan prišli vsi izdelki in vsi go-carti. Že pred tem smo 11. maja odprli fotografsko razstavo, zgodovinski pregled delovanja skavtov na Goriškem.

Skupaj, v različnih krojih, z različnimi rutami okoli vratu

Devet plapolajočih skavtskih zastav s predstavniki prav toliko skavtskih organizacij in morda še več je zaznamovalo prijetno in po mnenju številnih udeležencev ganljivo srečanje ob “zarji skavtizma” v sredo, 1. avgusta, v Trstu.

Skavti različnih starosti, v različnih rutah, z različnimi rutami okoli vratu, različne verske in jezikovne pripadnosti, a vsi istega čutenja, so se tako zbrali na prostoru pred katedralo sv. Justa, na ostankih stare rimske bazilike, kjer je bil sklican zbor v ogromnem kvadratu, ko je sonce komaj pokukalo izza gradu na griču. Po pesmi “En svet, ena obljuba” so sledili klici posameznih skavtskih enot in organizacij, nato pa so skavti po mikrofonom prebrali nekaj misli in odlomkov izpod peresa ustanovitelja Badna Powella; misli so bile neke vrste opora vsem skavtom sveta, naj poskušajo

“kar najbolje” izpolnjevati svoje skavtske dolžnosti, da bodo lahko res zapustili svet nekoliko boljše, kot so ga našli. Ko pa je zvon katedrale odbil osmo uro zjutraj, je skavtinja

Vsi zbrani so tako dvignili svojo desno roko v pozdrav in ponovili obljubo v svojem jeziku in s svojo lastno formulo: teh je bilo slišati kar devet, kolikor je pač skavtskih organizacij v mestu.

Utrinek iz Trsta (foto Kroma)

stopila k mikrofonom in v originalnem angleškem jeziku izrekla skavtsko obljubo:

“On my honour I promise that:
1. I will do my duty to God and the King.
2. I will do my best to help others whatever it may cost me.
3. I know the scout law and will obey it.”

Sledile so še pesmi, nekateri pozdravi in napoved nadaljnjih pobud ob stoletnici skavtsva v Trstu. Po zaključnem “veslaj” in podiranju kvadrata so se udeleženci zaustavili še ob kavi, čaju, piškotih ter ob lepi in nadvse originalni torti, s katero se je marsikdo lahko posladkal.

Vestna vidra

Utrinek s slovesnosti v Gorici (foto DPD)

Kratke

Prenovljena Leopoldinska vrata

V grajsko naselje se peljemo že štiri stoletja skozi vhodna Leopoldinska vrata, mogočen kamniti slavolok, zgrajen v počastitev cesarja Leopolda I., ki je prišel v Gorico l. 1660 in je prenočil v palači Rabatta. Na levi strani opazimo grb goriške grofije, na desni pa grb Friderika Herbersteina, deželnega glavarja. Leopoldinska vrata so eden redkih primerkov iz 17.

Foto DPD

stoletja, ki se je ohranil v posoškem mestu in ki je od marca do junija letos doživel temeljita obnovitvena dela. Pred tem posegom je bil objekt z arhitektonsko in zgodovinsko vrednostjo zadnjič obnovljen v letih 1958-59. Za tokratno prenovo je poskrbelo združenje Italia Nostra, fundacija Goriške hranilnice pa je poseg gmotno podprla. Za načrt odgovarja goriška arhitektinja Elisa Trani, ki je med drugim odgovorna za obnovitvena dela vodometna na Travniku. Na tiskovni konferenci je povedala, da so v treh mesecih del odkrili kar nekaj zanimivosti, od teh, da so bila vrata zgrajena iz kamnov štirih različnih barv, do spoznanja, da je bila asimetričnost vrat načrtovana in ni šlo za nedokončano delo, kot je veljalo do pred kratkim.

IRIS ima novega predsednika

Novi predsednik pokrajinske družbe za javne storitve IRIS je nekdanji direktor tržiškega obrata Eaton Armando Querin. O njegovem imenovanju so se dogovorili župani goriške pokrajine, delničarji pa so med skupščino formalizirali poenotenje okoli njegovega imena. Nasledil bo Gianfranca Guttyja, ki je s predsedniškega mesta odstopil spomladi.

Querin je po izobrazbi inženir, živi v Ronkah, ponaša se s curriculum, ki zajema odgovornost nad pomembnimi industrijskimi obrati tudi na mednarodni ravni. S 1. januarjem 2008 se bo upokojil, kar mu bo omogočalo, da se bo popolnoma posvetil novi funkciji.

Gre za imenovanje, je bilo rečeno, ki temelji predvsem na strokovnosti, za kar tokrat ni prišlo do strankarskega obračunavanja. Čisto politično imenovanje bi bilo namreč v tem za IRIS delikatnem obdobju precej tvegano, saj mora družba med drugim zavezati dolg, ki znaša več kot 2 milijona in pol evrov, ter iskati novih zavezništov, zato da lahko preživi na novem liberaliziranem trgu; pri tem ne izključujejo zavezništva čez mejo.

Ob Querinu bodo v upravnem odboru sedeli še Luciano Zanotto za goriško občino, ki je večinski delničar, desni breg Soče bo zastopal Franco Sturzi, občine levega brega Soče Alessandro Verscovini in Fundacijo Goriške hranilnice Paolo Mulitsch.

Tigrasti komarji boleča poletna nadloga

Število tigrastih komarjev se v Gorici vsako leto veča. Prvič so jih pri nas zasledili pred desetimi leti, prihajajo pa iz Azije. Gre za nadležne in trpežne žuželke, ki bodo prej ali slej nadomestile navadne komarje, in to predvsem v urbanih okoljih. Povzročajo kar nekaj nevšečnosti, spoznamo jih po tigrastih lisah, pa tudi po agresivnosti ter po tem, da napadajo človeka in živali podnevi in za sabo puščajo srbeče oteklino. Rešitev problema, kar pomeni njih uničenje, je prava utopija; občina in posoška zdravstvena ustanova sta tudi letos začeli s sanacijo jaškov in greznik, tako se omejuje njih število, vendar v zelo majhni meri. Povedano je bilo, da so informativni letaki in javna srečanja zaman, če pri tem ne sodelujejo občani. Stojteča voda je idealno leglo za ličinke. Na vrtovih, balkonih in dvoriščih moramo zato izprazniti posode, vaze in podstavke pod vazami, v katerih se zbira voda, tudi tiste za domače živali. Ko to ni mogoče, npr. v okrasnih bazenih ali večjih vodnih površinah, je priporočljiva gojitev rdečih ribic, ki se hranijo z ličinkami. Odpraviti ali pokriti

je treba zabojnike, korita, večja vedra, v njih se namreč zbira deževnica. Vsaka dva tedna bi bilo potrebno saniranje odtočnih kanalov in jaškov z insekticidi. V ta namen občinska uprava deli brezplačne konfekcije tablet proti ličinkam. Biološko alternativo tabletam lahko predstavlja bakrena žica, ki uničuje ličinke, in jo lahko uporabljamo pri stoječih vodah, vendar jo moramo zamenjati vsake tri tedne. Pomembno pa je tudi medsebojno informiranje med sosedi, prijatelji in znanci, saj so za marsikoga omenjena navodila deveta briga, kar dokazuje tudi vsakoletno večanje števila tigrastih komarjev.

POGOVOR Walter Bandelj, predsednik krajevne skupnosti Podgora

Predsedniška funkcija je zahtevna, in vendar vir velikih zadoščenj

Krajevno skupnost Podgora že drugič vodi izkušen predsednik Walter Bandelj, ki je v prejšnjih tednih resno poprijel za delo v novem mandatu. Čaka ga rešitev starih vprašanj, obenem pa gleda naprej, da bi podgorska stvarnost ostala živa in dejavna.

Začel si nov mandat...

Da, to je moj drugi in zadnji mandat. Razmerje sil je podobno prejšnjemu. Sedaj ima levo-sredinski tabor 7 članov, desno-sredinski pa 5; v prejšnjem mandatu nas je bilo osem, njih pa 4. Tudi pri nas je bilo na začetku nekaj zapletov; povzročil jih je zastopnik liste upokojencev, ki se je sam kandidiral za predsednika; ko mu to ni uspelo, je vstal od mize in se ni več prikazal. Prva seja je bila sicer malo žalostna, saj so mi očitali hude stvari, ki so me šokirale. Na drugi seji so me izvolili z 8 glasovi, dva sta bila proti, dve glasovnici sta bili beli.

Sedijo v svetu že izkušeni svetniki ali so prisotni tudi novi?

Žalostno je, da so predstavniki desnega tabora vsi novi in med njimi ni niti enega človeka, ki bi živel v Podgori. Vsi so od zunaj. To jasno govori o tem, da je Romoli cilj izključno na župansko mesto in občinski svet, ni ga pa zanimala kapilarna prisotnost njegovih predstavnikov na terenu. V okrajih, z nekaj izjemami, nima veliko moči.

Pred kratkim ste predstavili

Foto DP

lestvico prioritet javnih del.

Da, in občini smo jih predstavili ob koncu meseca julija. Na poseben način smo postavili pod drobnogled greznično omrežje v ul. Brigata Cuneo in pločnike. Ul. Attems je na novo asfaltirana. Po projektu, ki smo ga kot krajevna skupnost pripravili z Brancatijevo upravo, nam je to uspelo, tako da se danes Romoli lahko hvali z delom svojega predhodnika... Asfaltiranje ul. Attems smo čakali 30 let; tam zdaj manjkajo še novi pločniki. Ulica Brigata Treviso pa so asfaltirali v celoti, skupno s pločniki. Med prioritete naloge smo dali tudi dela na pokopališču; prvi projekt je bil izdelan že leta 1977, drugi pa 1989. Prvi je imel opraviti z znanstveno fantastiko, saj je predvideval postavitev stolov in druge - za naše kraje - preveč modernistične prijeme. V poštev smo vzeli drugi projekt, ki predvideva razširitev pokopališča z ul. IV. novembra tako, da bi zadoستovala našim potrebam. Pomembna točka je tudi razširitev ceste na ovinku v Grojni. O tem smo razpravljali s krajevno skupnostjo Stražice

že v prejšnjem mandatu. Stražice so vsilile finančno manj obremenjujočo varianto, in sicer lesen mostič za pešce in kolesarje; jaz sem se temu načrtu postavil proti že zato, ker bi tako odvzeli nekaj zemlje krajanu, ki je Slovenec. Jaz sem podpiral načrt ceste, ki bi se razširila na zemlji, ki je deželna last. Mostiček za pešce bi zadeve ne rešil; če prideta na ovinec avtobus in manjši kamion, se mora eden ustaviti. Zdaj smo na mrtvi točki.

Tokrat smo odstranili točko, ki je govorila o asfaltiranju ul. Grappate in Sottomonte ne zato, ker ne bi hoteli asfaltiranja, ampak zato, ker se nam ni zdelo prav, da gredo ta dela med prioritete občinske uprave, ampak med tista dela, ki jih podjetje ni izvedlo na primeren način. Občinska uprava naj tam postopa na drugačen način.

Omenil si, da se Romoli lahko pohvali z Brancatijevim delom...

Po mojem ni dovolj dobro deloval Brancatijev tiskovni urad. V Italiji je zelo pomembno znati prodajati to, kar delaš. Pomemben je marketing! Brancati tega ni znal. Imel je miselnost sindikalista, zato je delal in pika. Že sedaj pa opažam, da Romolijeva upra-

Foto DPD

zadoščenja. Svetovalci vidijo malo; predsednik pa vidi veliko stvari, pride v stik s številnimi društvi, združenji, podjetji, ustanovami in upravami. Posebno vesel sem, ker nam je uspelo uresničiti pločnike. To smo naredili samo mi. Uspelo nam je, ker smo vsi predsedniki protestirali proti nekaterim členom zakona o krajevnih skupnostih. Uvedli smo nekaj sprememb, ki pa jih drugi niso uresničili; jaz sem vzel nase to odgovornost in v petih letih smo naredili 220 metrov pločnika. Sami! Za material je poskrbela občina, mi smo plačali samo delo.

Kako pa je z merjasci?

Problem je še vedno živ. Zadnjih nekaj tednov jih sicer

stroški ene same seje občinskega sveta pokrili ne vem koliko časa delovanja krajevne skupnosti. Mislim, da je na prvi seji predsednikov krajevnih skupnosti to dobro razumel tudi župan Romoli. Prepričan sem tudi, da krajevne skupnosti doprinešajo veliko več kot to, kar v bistvu stanejo. Za Sv. tri kralje smo npr. priredili kres "pignarul" s Stražicami. Kako bi občinska uprava angažirala toliko svojih uslužbencev, da bi priredila tak ljudski praznik? Nam gre za to, da je uprava tako ali drugače blizu ljudem? Mene kot predstavnika krajevne skupnosti ljudje kličejo, ko imajo potrebo. Kaj naj bi naredili, ko bi ne bilo takih enot? Bi klicali župana?

Drug argument je stvarnost predmetja. Mi npr. sami kontroliramo cestno razsvetlavo in, po potrebi, poskrbimo za vsako pregorelo žarnico. Mestno središče ima svoje uslužbenice, ki skrbijo za to in drugo.

Kaj je zate pomembno v tem mandatu?

Gre mi za to, da skušam v tem mandatu pomagati tistemu, ki naj bi postal moj naslednik. Upam, da bo to lahko Caterina Ambrosi, ki je sedaj podpredsednica. Njenega imenovanja sem bil posebej vesel, to je bil velik uspeh, prvič se nam je zgodilo, da ima naša Slovenska skupnost predsedniško in podpredsedniško mesto. Do tega ni bilo lahko priti, in vendar mi to veliko pomeni. Kako pa gledaš na sodelovanje s sosednjimi krajevnimi skupnostmi? V prejšnjem mandatu smo veliko sodelovali, zlasti s Stražicami in Madonnino, pa tudi z drugimi. Skupaj smo postavili na noge več pobud, kot npr. bio-sejem, pignarul, praznik kostanjev, pohod treh krajevnih skupnosti itd.

Ugotavljam, da je v rajonskih svetih vedno manj mladih članov. Globalno gledano, je problem prisotnosti mladih živ tudi v drugih stvarnostih, kot npr. društvih. Imamo kadre, ki bi v prihodnje nadomestili sedanja vodstva našega organiziranega življenja? Je problem, da oni nočejo priti zraven? Ali jih mi nočemo? Mi nismo večni. Starejši se ne morejo izgovarjati, češ da mladi ne znajo; raje naj jim pomagajo, da se približajo, naj jim zaupajo odgovornosti in jim stojijo ob strani. Meni ni nihče pomagal biti predsednik krajevne skupnosti. Ko bi imel prej koga ob strani, bi mi ne bili potrebni dve leti, da bi se ambientiral in razumel, kako stvar deluje. Mladim je treba pomagati. Če nismo pripravljeni tega storiti, se zaman opravičujemo, da mladim ni. V naši politični sredini je deželni svetnik Mirko Špacapan to pospešil, saj je prikladal precej mladih obrazov. Ni jih puščal ob strani. Po tem zgledu moramo tudi mi, na ravni krajevnih skupnosti, skrbeti za mlade sile. Brez tega nimamo perspektiv.

V zadnji volilni kampanji je bila živa razprava o tem, ali je treba krajevne skupnosti ukiniti ali ne.

O tem razpravljajo v vsaki volilni kampanji in ponavadi tudi ob koncu vsakega mandata. Stranka Slovenske skupnosti je bila vedno proti ukinitvi ali spojitvi več krajevnih skupnosti. Ne bi imelo smisla, da bi se npr. naš rajon spojil z Madonnino; jaz kot predsednik tiste stvarnosti ne poznam in bi gotovo ne hodil iskat njenih težav. Vsak kraj ima svoje značilnosti in tradicije; Madonnina je nastala kasneje. Stvar bi ne bila tako lahko izvedljiva. Bodimo iskreni: krajevne skupnosti niso nobeno finančno breme, saj bi s

POGOVOR Majda Zavavlav - Mirka Bric

"Nikdar se nisva kesali, da sva izbrali učiteljski poklic!"

Ob koncu minulega šolskega leta so se po več kot treh desetletjih od šolskih katedrov poslovile tri učiteljice, Mira Blažič, Mirka Brajnik in Majda Zavavlav, ki so pri prvih korakih na poti učenosti spremljale nič koliko učencev in jim skušale poleg snovi posredovati še marsikaj globljega, prepotrebega za njihovo celostno rast in zorenje. Vse tri veže tudi odrska izkušnja iz mladostniških dni v gledaliških kroških Marijine družbe, SKAD-a in Prosvetnega društva Štandrež. Pri Zavavlavovi se je, kot znano, ta ljubezen do gledališkega ustvarjanja razbohotila v bleščečo dolgoletno ljubiteljsko popotovanje po odrskih deskah, ki ji je prineslo Severjevo nagrado za dosežke na tem področju. Žal, bo ta pogovor okrnjen, ker je pač čas počitnic Blažičevo verjetno zvalil na morje ali kam drugam, doma je namreč ni bilo, tako da bo doživljanje svojega učiteljevanja pripovedovala, ko bo dosegljiva. Bričevi in Zavavlavovi pa se prav pristočno zahvaljujem, ker sta rade volje pristali na pogovor o svojih učiteljskih letih.

Najprej morda banalno, a »obvezno« vprašanje: kako sta se odločili za učiteljski poklic? Sta se kdaj kesali te izbire?

Majda: Za učiteljski poklic sem se odločila kot dekletce. Z neko prijateljico sva se igrali, da sva učiteljici; imeli sva veliko opraviti s punčkami, z namišljenimi otroki. Ta prijateljica, ki je sedaj ni več, je bila Italijanka in ob njej sem se naučila italijanskega jezika. Ko sem končala nižjo šolo, sem se odločila za študij na učiteljski. Še pred to izbiro sem se v Štandrežu vedno ukvarjala z mlajšimi. Najprej smo se srečevali v Marijinem vrtcu, pripravljali igrice in recitacije ob pomoči župnika in drugih oseb, ki so takrat oblikovale štandreško prosvetno delovanje. Tako se je vse začelo. To, da bi koga »brihtala«, mi je bilo zmeraj zelo všeč. Svoje poklicne izbire se nisem nikoli kesala, niti v zadnjih letih, ko sem imela v šoli veliko obveznosti, veliko obšolskega dela, tudi sitnega in naporega. Učiteljsko delo, delo z otroki mi je bilo vedno zelo lahko in zelo všeč. Težje mi je bilo poslušati seminarje. Ko sem v družbi otrok, pozabim na vsakdanje težave. V razred nisem nikoli prinašala osebnih, družinskih zadev. Pozabila sem na vse. Ukvarjanje z otroki me izpopolnjuje. Otroke učiš, toda od njih se tudi veliko naučiš, predvsem tistih drobnih stvari, veselja, radosti, odpuščanja. Zmeraj sem pravila učencem, da jih jaz učim branja in pisanja, oni pa me učijo veliko bolj pomembnih stvari. Učiteljski poklic je težaven in zahteven, a od njega sem veliko pridobila.

Mirka: Ko sem imela približno deset - enajst let, so mi bili zelo všeč otroci in vsako popoldne sem bila za varuško neki deklici. Ko so se ji rodili bratci, sem se te pazila. Takrat sem vzljubila otroke, z njimi sem se igrala, imela veliko potrpljenja, oni pa so me imeli zelo radi. Zato sem se odločila za učiteljevanje. Najprej sem se v Gradežu posvetila delu z otroki s posebnimi potrebami. Ta izkušnja me je zelo obogatila in bi jo spet ponovila, ker sem se veliko naučila. Sama sem bila zdoma in videla sem, kako

otroci trpijo brez mame. Bila sem učiteljica, a obenem sem nadomeščala njihove mame. V jutranjih urah sem opravljala fizioterapevtsko delo, popoldne pa sem imela pošolski pouk, tudi za nižješolce. Zato mi je bilo potem zmeraj bolj všeč poučevati v zadnjih razredih osnovne šole. Seveda svoje mladostniške odločitve za poklic se nisem nikoli kesala.

Koliko let sta preživeli med otroki in po katerih šolah je vaju vodila poklicna pot?

Majda: Za seboj imam kakih petintrideset let poučevanja. Po konkurzu, opravljenem v Trstu, sem poučevala najprej dve leti v

dve leti. Čeprav sem imela mesto na Plešivem, me je ravnatelj Brešan raje poslal na OŠ F. Bevk, ki ni bila več v ul. Randaccio, ampak v ul. Veneto, nato v ul. Svevo. Ker je bilo premalo otrok, so to slovensko šolo, žal, ukinili. Eno leto sem bila v Štandrežu, potem pa vsa leta na OŠ O. Župančič v ul. Brolo. Skupno sem na šoli poučevala enaintrideset let. Samo enkrat sem imela drugi razred, drugače zmeraj zadnje tri.

Kako so se v času spreminili odnosi med kolegi, otroki in starši?

Majda: Zelo so se spreminili. Spominjam se, da so bili v Devi-

Devinu, kjer sem v razredu imela tudi hčerko ravnateljice in zato sem bila bolj pod nadzorom, a ravnatelj Tavčar mi je veliko pomagal in tudi starejša kolegica. Vse nasvete sem rada sprejela in jima bila hvaležna. Tudi s starši je bilo sodelovanje zelo dobro; bili so neviljivi in so zelo radi pomagali pri šolskih prireditvah in vsakršnih pobudah. Za le-te nam je celo princ dajal na razpolago grajske prostore. Ko sem prišla na Goriško, sem tu opazila večjo rezerviranost posameznih učiteljev, čeprav so v Štandrežu sprejemali moje iniciative. S štandreškimi starši sem tudi vedno lepo sodelovala. Zadnja leta pa pri kolegi in starših opažam, da smo si precej tuji. Med učitelji je večkrat čas le za hiter pozdrav. Ko zmanjka pogovor, kaj rado pride do nesporazumov. Nekdanjega vzdušja ni več. Mlajši so bolj zahtevni, ne sprejemajo pripomb izkušenih učiteljev, ker se imajo za bolj inovativne. Pred leti sem neki mladi učiteljici hotela posredovati svoje zapiske s priporočili, a jih je odklonila. Tudi pri vsebinah prireditev je težko usklajevati mnenja. Včasih smo radi delali vsi skupaj. Glede odnosa z otroki pa je tako: otroci so bili in so živahni. Toda včasih so imeli do učiteljev spoštljiv odnos. Danes so bolj razvajeni, otroci in starši. Vajeni so imeti vse, so bolj egoisti, ne znajo ničesar deliti z drugimi. Tudi njihovo besedišče se je spreminilo, izražajo se kot odrasli.

Mirka: Jaz sem veliko let poučevala v mestni šoli, tudi v številnih razredih. Prva leta, npr. v šoli Bevk, je bilo sodelovanje s starši zares izredno. Upoštevali so učiteljevo mnenje in kritiko. Nikoli nismo bili deležni kakšnega ugovora, da ne ravnamo prav z otroki.

Sedaj pa si nekateri starši upajo tudi očitno kritizirati delo učitelja. Odkar so tudi oni v razrednih svetih, se preveč vmešavajo v delo učitelja. Vsak učitelj pač najbolje ve, kakšne učence ima v razredu in kaj je boljše zanje, kakšno je splošno znanje otrok. Starši zelo osebno gledajo na otroka. Opazila pa sem, da se je ob koncu šolskega leta zmeraj obrestovalo, kar sem otrokom skušala posredovati o redu, olikih, obnašanju, čistoči, natančnosti in točnosti. Najpomembnejše pa se mi je zdelo to, da so se naučili ljubiti predmete.

Se vama zdi, da je sedanjí model poučevanja z več učitelji boljše, kot je bil nekdanji, ko je bil v razredu en sam učitelj za vse predmete?

Majda: V začetku sem bila razredna učiteljica. Če imaš vpogled v vse predmete, lahko bolje oblikuješ otroke, veš, kje je njegovo znanje pomanjkljivo, pa tudi bolje učiš otroke reda in točnosti. En učitelj je vodil vse, sedaj pa, ko nas je dosti, vsak pove svoje, vsak ima svoje poglede, tudi glede reda. Vsak učitelj ima svoje zahteve, zato je učenec nekoliko bolj zmeden. Tudi glede predmetnika je bilo boljše prej, ko smo lahko po potrebi skrajšali ali podaljšali predmetno učno uro. Usklajevanje je težko za nas učitelje, a tudi za učence. Ure soprisotnosti naj bi dopolnjevale učenceve vrzeli; pomagale naj bi potrebim, a morale bi podpirati tudi tiste, ki presejajo obravnavano znanje.

Poleg tega otroci sedaj, žal, ne znajo več poslušati.

Mirka: Morda je bilo prej boljše, ker je razredna učiteljica lahko po svoji uvidevnosti razpolagala s časom in imela večji pogled na razred, na vzgojo. Vse je znala uravnovesiti. Zdal pa nas preganja ura kot na višji šoli. Učitelji bi se morali tudi bolj potruditi, da bi imeli pogovore z otroki. Otroci namreč potrebujejo razgovor; želijo, da jih učitelj posluša. To je sicer težko uredljivo v številnih razredih, ker zmanjka čas za podajanje učne snovi. Na nižji šoli nas potem takoj obtožijo, da nismo dokončali programa.

Po vašem mnenju je učiteljski poklic strogo poučevanje predmetov ali ohranja še vedno neke globlje vsebine?

Majda in Mirka: Učiteljski poklic je najtežji poklic, ker učitelj mora oblikovati otroke. Učiteljica mora biti mama, ki zna otroke poslušati, ga zna stisniti k sebi, ga potolažiti. Mora pa biti tudi vzgojiteljica, učiteljica, ki mu posreduje znanje, psiholog, ki ga razume, predvsem pa prijatelj. Tudi poučevanje mora izhajati iz vidne izkušnje. Ko npr. učim otroke brati, mora on videti, da jaz veliko berem. Mora me pač posnemati. Učiteljica mora biti otroku za zgled, to je bistvenega pomena še posebno pri majhnih otrocih. Učitelj mora biti pravičen, ne sme soditi po osebnih simpatijah, zanj morajo biti vsi učenci enaki. Biti mora pošten, ker otroci takoj zaslutijo krivico. Če se slučajno zgodi krivica v razredu, jo je treba takoj razčistiti, ker otroci so danes do učitelja zelo kritični. Pri njem opazijo vsako malenkost, obnašanje, pogled, nič jim ne uide. Zelo težko je biti do vseh enaki, a moramo biti taki!

/str.16
Iva Koršič

Obvestila

Ženski pevski zbor iz Ronk vabi na orgelski koncert, ki bo v četrtek, 9. avgusta, ob 20.30 v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah. Na orgle bo skladbe J.S. Bacha, N. Bruhnsa, C. Francka, L. Vierna, M. Duruffleja izvajala organistka Martina Okoliš.

Goriški sedež SSO bo do 31. avgusta odprt samo dopoldne, in sicer od 9. do 12.30.

Vodstvo Mladinskega doma obvešča, da bo urad zaprt do 31. avgusta. V ponedeljek, 3. septembra, se bo - kot napovedano - začel tečaj za petošolce. Za katerokoli informacijo kličite na sedež Sveta slovenskih organizacij v Gorici (med 9. in 12.30), in sicer na tel. št. 0481 536455.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško vabi člane na tradicionalno srečanje društev upokojencev Primorske, ki bo v soboto, 25. avgusta, pri starem gradu v Vipolžah v Goriških Brdih od 10. ure dalje. Prevoz z lastnimi sredstvi. Obvezna prijava do 20. avgusta na tel. št. 0481 390688.

Na Sveti Gori bo v soboto, 1. septembra, prvi praznik pritrkovalcev Goriške. Ob 15. uri nastop pritrkovalcev, ob 17. uri slovesna maša (vodil jo bo msgr. Adelchi Cabass, pel bo zbor Ars Musica), ob 18. uri predstavitev projekta pritrkovalci Goriške (govorili bodo g. Luigi Tavano, pobudniki projekta in furlanska pesnica Anna Bombig).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško obvešča, da bo društveni sedež na korzu Verdi 51/int. zaprt do 31. avgusta. V njihovih primerih kličite na tel. št. 0481 532092.

V Gnidovčevem domu na Mirenskem Gradu se nadaljuje razstava ilustracij Paole Bertolini Grudina in Walterja Grudine.

Katoliško tiskovno društvo išče uslužbenca za delo v Katoliški knjigarni. Zaželjena sta znanje uporabe računalnika, slovenskega in italijanskega jezika ter vozniško dovoljenje. Za dodatne informacije lahko pokličete na tel. 0481/531407. Prošnjo je treba predstaviti do 31. avgusta 2007 v pisni obliki na naslov: Katoliška knjigarna, Piazza Vittoria - Travnik 25,

34170 Gorica / Gorizia.

Darovi

Za misijonarja Ernesta Saksido: N.N. 150,00 evrov.

Za goriški misijonski urad: v spomin na pok. Kristino Mazora darujejo sestrični Taima in Gabriella Lenchi ter bratranec Federico Lenchi 150,00 evrov.

Cestitke

V nedeljo, 29. julija 2007, sta se poročila domačina Hadrijana Corsi in Damjan Miklus v cerkvi sv. Florijana v Števerjanu. Lepemu paru voščil SKPD F.B. Sedaj vse najboljše in mnogo medsebojnega razumevanja na novi življenjski poti.

Športno združenje Olympia čestita članici in nekdanji igralki Monici Carrara za opravljeni izpit sodnika A-lige.

Sožalje

Ob težki izgubi drage mame izkaže SKPD F.B. Sedaj iz Števerjana Denisu Novatu iskreno sožalje.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 10.08. do 16.08.2007)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 10. avgusta (v studiu Andrej Baucon): Čez poletje z narodno-zabavno in dalmatinsko glasbo - Zanimivosti in humor.

Ponedeljek, 13. avgusta (v studiu Andrej Baucon): Pop poletje z najlepšo glasbo 80. let - Živemu se vse zgodi - Zanimivosti.

Torek, 14. avgusta (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 15. avgusta (v studiu Danilo Čotar): Praznični izbor melodij.

Četrtek, 16. avgusta (v studiu Niko Klanjšček): Poletje po domače.

ZAHVALA

Ob izgubi moje drage tete

KRISTINE MAZORA

se iskreno zahvaljujem patru Gilbertu, g. Kramerju in msgr. Simčiču za pogrebni obred ter vsem prijateljem in znancem.

Gorica, 9. avgusta 2007

nečak Martin Mazora

Koncertna sezona 2007-2008

MLADINSKI ZBOR

VESNA iz Moskve

Aleksander Ponomarev, *dirigent*
Nadezhda Averina, *zborovodja*
Ivan Velichko, *pianist*

Kulturni center Lojze Bratuž
torek, 28. avgusta 2007, ob 20.30

Predprodaja vstopnic v Katoliški knjigarni
Travnik 25, Gorica - Tel. 0481 531407

V 89. letu starosti je umrl Ingmar Bergman

“Snemanje filmov je zame instinkt, potreba, tako kot hrana, pijača ali ljubezen.”

“Bergmanov filmski svet je bil namenjen skupemu številu srečanežev.”

Tako je s Stendalom v mislih izjavil nekdanji vodja beneškega filmskega festivala Gianluigi Ron-di, ki je švedskemu mojstru leta 1983 izročil zlatega leva za umetniške dosežke.

Z izredno globokim vpogledom, ki je vedno prisoten v bolečem doživljanju odraslih čustev, je Ingmar Bergman z zornega kota svojih intelektualnih in eksistencialnih stisk zrl v človeško brezno, v človekove potrebe in tegobe ter vprašanja. Kajti Bergman je bil umetnik, ki je nagovarjal odraslega človeka na poti spoznavanja življenjskih mejnikov. Smrt, bolezen, obračun storjenega, nesposobnost medsebojnega sporazumevanja, soočanje z bližnjim, etične dileme in boleče odkrivanje odsotnosti Gospodove milosti: to je bil humor, iz katerega so pognali njegovi filmi. Bergman je bil mojster, ki je z neverjetno izrazno lahkoto spremljal najbolj intimne trenutke, ki jih doživlja naša duša.

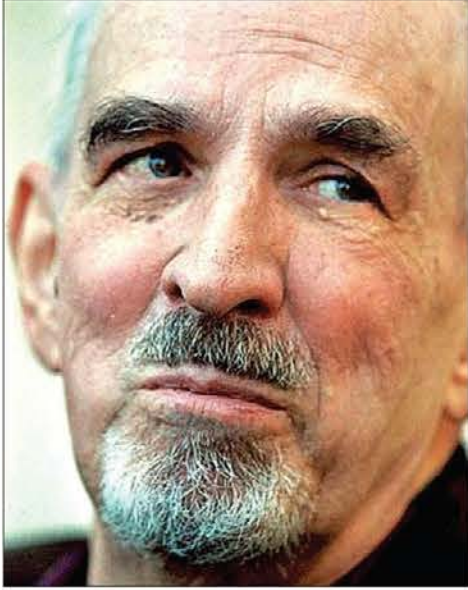
In to je storil s svojo neomajno intelektualno držo, ki se je zrcalila tako v njegovih odrskih postavitvah (okrog devetdeset) kot tudi v televizijskih in predvsem filmskih režijah. Svoje umetnosti ni nikoli podvrnil sodobnim tržnim diskriminantom, pač pa jo je skozi gojil v močno odmaknjem okolju, ki je njegovemu značaju najbolj odgovarjalo, pa tudi okolju, v katerem je zrasel, živel in se še poslednjič poslovil, “mirno in nežno”, kot je dejala njegova hči Eva Bergman.

Režiser se je rodil 14. julija leta 1918 v Uppsali, severno od Stockholma.

Gledališki svet

Švedski milje in njegova družba ter kultura so globoko vplivali na mladega Ingmarja. Režiser je izsek švedskega sveta tankočutno posnel v prelepem filmu Fanny in Aleksander (1982), ki bi veljal za

V letu 1960 je dobil režiserski angažma v prestižnem Kraljevem dramskem gledališču Dramaten. Bergman se je vse življenje posvečal tako dramskim kot opernim postavitvam. Leta 1944 je

režiral Shakespearovega Macbetha. Med vsemi dramatikami pa je ljubil Augusta Strindberga, saj je iz njegove literarne zapuščine uprizoril kar sedem del, med katerimi tri izvedbe Sanjske igre. Pozabiti pa ne gre na uprizoritve Ibsena, Moliere, Anouilha, Williama, Brechta, Pirandella in Čehova.

Filmske uspešnice

Prvi film je bil Kriza iz leta 1945.

lovečerni film na leto. Bergman se je v zgodovino zapisal s filmi, kot so Sedmi pečat (1956), Divje jagode (1957), Molk (1962), Persona (1965), Kriki in Šepetanja (1971), Prizori iz zakonskega življenja (1974), Jesenska sonata (1978) in že omenjeni Fanny in Aleksander (1982). Slednji je prejel štiri oskarje, vključno z nagrado za najboljši tujejezični film. Med najpomembnejšimi nagradami, ki jih je prejel Bergman, sta zlata palma za življenjsko delo na 50. filmskem festivalu v Cannesu leta 1997 in oskar, ki mu ga je za filmski opus leta 1970 podelil Hollywood. V Cannes je po zlato palmo poslal igralko in svojo nekdanjo partnerico Liv Ullman.

Režiser je dolga leta zavračal privlačne ponudbe za delo v tujini. Kljub temu se je leta 1976 po težavah s švedsko davkarjo odpravil v Nemčijo in režiral v münchenskem Residenz Theatreu. Po šestletnem ubežništvu se je vrnil na Švedsko in ostal doma do smrti. Kljub uradni upokojitvi je neumorno ustvarjal in režiral TV igre, pisal scenarije, med njimi avtobiografsko sago Najboljše name-

Bergman z zvestim direktorjem fotografije Svenom Nykvistom

Bergman na setu

kulturno in moralno oporoko velikega Šveda: v tem delu je Bergman hotel idealno prikazati svoje otroštvo, ki je bilo razklano med togostjo vsiljenih verskih določil in svobodo čarobnega umetniškega (gledališkega) snovanja. Film se nenaključno konča z branjem Strindbergove Sanjske igre. Odpor do strogega luteranskega očetovega pristopa (oče je bil namreč luteranski pastir, ki je sina vzgajal po principih greh-spoved-pokora-odpuščanje-milost) v rodnem mestu se je v letih stockholmskega študijskega obdobja prelevil v ljubezen do Ibsena in Strindberga: skratka do gledališča, kjer se je najprej preizkusil kot režiser, ko je v 40. letih prvič režiral v stockholmski operi.

Film je namreč Bergman dojemal kot edino moderno izrazno sredstvo: “Snemanje filmov je zame instinkt, potreba, tako kot hrana, pijača ali ljubezen,” je nekoč pojasnil režiser, ki je prvi mednarodni uspeh doživel leta 1955 s filmsko komedijo Nasmeh poletne noči. Švedske vremenske razmere so režiserja silile, da se je filmskim storitvam posvečal le v poletnih mesecih, ne glede nato pa je v več kot tih desetletjih posnel povprečno po en ce-

re, ki jo je skrajšal na tri ure. Za režijo filma Bille August je leta 1992 v Cannesu prejel zlato palmo.

Bergman in ženski svet

Ne glede na odmaknjeno rodne kraja je Bergman skozi umetnost filmske pripovedi ponazarjal univerzalne tematike. S svojo temperamentno osebnostjo, ki je predvsem v redkih intervjujih pokazala nemiren, fascinantno bohemski ter pesniški zagon pri razglabljanju zagonetk človekove usode, je okrog sebe zbral izredno kakovostno garnituro igralcev in igralk, ki so postali njegovi umetniški sopotniki. Pozabiti ne gre na Erlanda Joseph-

sona, Gunnela Lindbloma in Maxa von Sydowa.

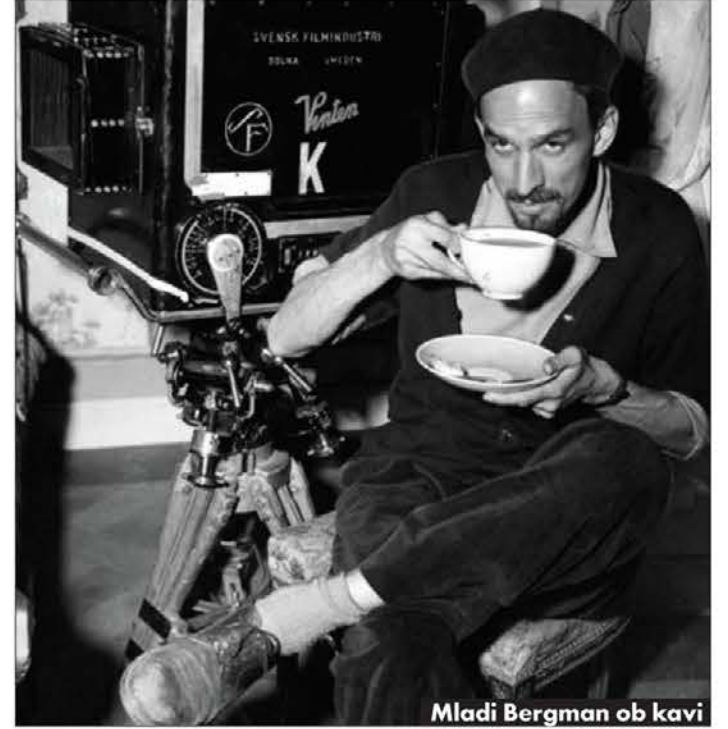
Še zlasti pa je treba obravnavati Bergmanov odnos do ženskega sveta, ki se ga nazorno loteva v filmu Kriki in Šepetanja. Bergman je rad delal z igralkami in nekaterim omogočil izvesti najboljše filmske vloge. Med njimi so bile Maj Britt Nilsson, Harriett Andersson, Eva Dahlbeck, Ulla Jacobsson, Liv Ullman, Ingrid Thulin in Bibi Andersson. Z mnogimi od njih je doživel tudi ljubezenske romance, oženil se je petkrat in dobil devet otrok. “Igranje je poseben ženski poklic. Ženske so za igranje bolj nadarjene od moških”, je dejal med nekim intervjujem pred tridesetimi leti. “Občinstvo kot tudi filmski objektiv sta za ženske neke vrste ogledalo: one so zaradi vzgoje bolj vajene uživati ob njem kot pa moški.”

V neko posebno ljubezen je morda vendarle verjel

Bergmanov zadnji igrani film je bil leta 2003 Sarabanda, nadaljevanje zgodbe iz Prizorov iz zakonskega življenja iz leta 1973. Film je tedaj vzbudil vrsto polemik zaradi neizprosne in ciničnega prikaza zakonskega življenja, ki zaide v krizo. Bergman je s tem filmom vsekakor iskreno povedal, kako je ljubezen težko obvladljivo čustvo, ki je konec koncev možno tudi takrat, ko kaže, da je že vsega konec.

Zakonca se namreč po dolgih letih, ki sta jih prebila narazen (oba sta se vnovič poročila), ponovno srečata in na novo osnujeta razmerje, tokrat kot ljubimca: njuno soočanje je končno sveže in odkrito, neobremenjenost pa, s katero doživljata drug drugega, ju spet popelje v dostojno držo pred etosom ljubezni. Bergman nam je razložil, kako se

iznakaženo čustvo po mukotrpnem življenjskem vrtincu lahko ponovno prelevi v nežen odnos, ki lahko nastane le takrat, ko se v skupnem življenju drug drugemu pokaže kot prijatelj ne pa kot zastopnik zgolj lastnih potreb in želja. Bergman je bil velik umetnik v tem, da je jasno povedal gledalcu, kakšen je v resnici, ne pa kakšen bi se rad pokazal. Popularno občinstvo je zato Bergmana težko

Mladi Bergman ob kavi

sprejemalo, saj je vedno jemalo filmski svet kot prostor sanj, ne pa kot ogledalo, v katerega zreti vsakdanjo stisko.

Slavo

Liv Ullman, ki je zaigrala tako v prvem kot v drugem filmu s tedanjim partnerjem Erlandom Josephsonom, je ob sklepu sne-

manja Sarabande dejala: “Način, kako se je Bergman poslovil, je dal slutiti, da to ni le slovo po dokončanem filmu. Poslovil se je na njemu lasten način in vedela sem, da želi reči: prizorišče snemanja zadnjič zapuščam kot režiser.”

Igor Gregori

Bergman je dokazal, da je film umetnost

Mednarodni filmski ustvarjalci in kulturni veljaki so se ob vesti o smrti Ingmarja Bergmana spomnili znamenitega švedskega filmskega poeta. V svoji dolgoletni filmski karieri je posnel okoli 50 filmov in z njimi občutno zaznamoval filmsko zgodovino zadnjih 50 let, je poročala ameriška tiskovna agencija AP. Bergman je v starosti 89 let preminil na svojem domu na otočku Faro.

Ingmar Bergman je bil “morda največji filmski umetnik, gledano v celoti, od odkritja filmske kamere”, kot je dejal Woody Allen leta 1988 ob režiserjevem 70. rojstnem dnevu.

Lepo bi bilo, ko bi vsi današnji komentariji ob Bergmanovi smrti odražali suverenost Allenovih nekdanjih besed, saj je newyorški režiser Bergmanov opus res poznal: veliko njegovih visoko kakovostnih filmov je konec sedemdesetih in osemdesetih let nastalo ravno po zavednem koriščanju Bergmanovih tematik, ki jih je avtor filma Annie Hall na svoj pristrani način reinterpreteral. Spomniti gre, da je Allen navedene misli izrekel pred mnogimi leti, ko je bil Bergman sicer že v odmaknjem obdobju svojega življenja, bil pa je vendarle še med nami.

O njem so nekateri kulturniki po svetu dejali naslednje. “To je neverjetna izguba za Švedsko, še bolj pa za svet,” je dejala predsednica Fundacije Ingmarja Bergmana Astrid Soderbergh Widding. Dodala je, da “na švedskem težko razumejo, kako pomemben je bil v tujini”. Za mnoge je bil namreč prav Bergman tisti, ki je dokazal, da je film umetnost. “Bergmanovo delo ne pušča dvomov, da so film in njegove izrazne oblike tako močne kot pri starejši

Woody Allen in Diane Keaton med prizorom filma Annie Hall

umetnosti: glasbi ali slikanju,” je ocenil direktor Avstrijskega filmskega muzeja na Dunaju Alexander Horwath.

Direktor canskega filmskega festivala Gilles Jacob je dejal, da je Bergman “zadnji od velikih, saj je dokazal, da je lahko filmska umetnost tako globoka kot literatura”. “Bil je pretanjen režiser človeške psihe, ujel je bridkost moških in skrivnostnost žensk,” je Jacob še povedal za radio RTL.

Za nemški radio je spregovorila tudi francoska ministrica za kulturo Christine Albanel, ki je režiserja razglasila za “monumentalno osebnost svetovne kinematografije zadnjega stoletja”. Švedski premier Fredrik Reinfeldt je dejal, da je Bergmanovo delo “nesmrtno”. Urednik revije Sight & Sound, ki jo izdaja Britanski filmski inštitut, Nick James, pa je ocenil, da je bil “eden od največjih mojstrov in eden od največjih humanistov svetovne filmske umetnosti”.

Na Danskem, kjer se je Bergman v 70. letih uveljavil kot gledališki režiser, so njegova dela navdihnili številne filmske ustvarjalce, med njimi Larsa Von Trierja in Billa Augusta. Prav slednjega so mnogi razglasili za danskega naslednika velikega režiserja, sam pa je ob tej izjavi dejal: “To je nesmisel. Obstaja lahko le en Ingmar Bergman.”

IG in STA

Bergman in Liv Ullman

Knjižna novost Alenke Rebula Blagor ženskam

Pred dnevi je izšlo delo

Alenke Rebula z naslovom Blagor ženskam. Izdalo ga je Založništvo tržaškega tiska, uredila Martina Kafol, ilustrirala Jasna Merku'. Knjiga na 287 straneh obsega tri dele: prvi ima naslov Področja našega življenja (devet poglavij), drugi Na svoji zemlji (sedem poglavij), tretji O moči in nemoči knjig. Zaključuje se s spremno besedo psihoterapeuta

Bogdana Žorža Blagor ženskam - kaj pa moški?

Vsestransko zavzet beneški rojak Sedemdeset let Viljema Černa

Pred kratkim je praznoval 70. rojstni dan prof. Viljem Černo, znana in cenjena osebnost v našem zamejstvu. Rodil se je v Bardu v Terski dolini. Kot drugi slo-

venski otroci, ki so jih zavedne beneške družine pošiljale v goriške in tržaške šole, da bi se naučili knjižnega jezika, je obiskoval slovensko srednjo šolo in učiteljsko v Gorici, kjer je bil gojenec Dijaškega doma. Odločitev beneških staršev v tistih časih ni bila lahka. Znano je, da so Černovi mami kara-

binjerji grozili, da bo izgubila pokojnino, če bo sina se naprej pustila v goriških šolah. Iz takšnih in podobnih začetkov se je razvil globoko zavedni izobraženec, navdušeni domoljub in vsestransko zavzeti kulturni delavec, ki že pol stoletja z neomajnim pogumom in vztrajnostjo deluje v obrambo slovenskega jezika in kulture.

Mlademu Černu se je čas, ki ga je preživel med goriškimi vrstniki, pozneje obrestoval. Po maturi je nadaljeval študij na tržaški univerzi in ga zaključil s disertacijo o izseljevanju iz devetih občin Beneške Slovenije. Skupno s tržaškimi, goriškimi in ko-

roškimi kolegi se je udeleževal juljskih seminarjev slovenskega jezika, literature in kulture na Univerzi v Ljubljani. Poučeval je v rojstnem Bardu in v drugih beneških krajih, nato pa je bil profesor na srednji šoli v Čenti. Ob poučevanju se je vseskozi posvečal narodnobudiljskemu delu. Njegova prizadevanja na tem področju so raznolika in gredo od pošolskega pouka slovenščine v številnih beneških krajih in tečajev slovenskega jezika in kulture v Čedadu in Vidmu do društvenih in drugih dejavnosti. Bil je med ustanovitelji Kulturnega društva Ivan Trinko, med pobudniki Dneva emigranta in drugih prireditelj, npr. čezmejnje Kamenice itn. Bil je tudi občinski svetnik v Bardu in član gorske skupnosti. Po potresu, ki je leta 1976 prizadel tudi Benečijo, si je prizadeval za obnovo domačih krajev. To-

da njegovo delovanje se ni omejevalo samo na Benečijo, saj je deloval in še deluje v številnih manjšinskih organizacijah, npr. v Slovenski kulturno gospodarski zvezi. Nekaj let je predsednik Narodne in študijske knjižnice v Trstu.

Pri omenjenih in drugih dejavnostih, ki jih tu ni mogoče naštevati, se opira na svoje bogato znanje in na prepričanje, da se morata slovenska beseda in slovenska kulturna dediščina v Benečiji ohranjati in se razvijati. V svoji trdni narodni zavesti pa nikakor ne izključuje konstruktivnega sodelovanja z italijanskim svetom. Do dobromislečih sodržavljancev

tujega rodu je odprt in vselej pripravljen na dialog. Enako pozoren je tudi do vseh različnih komponent naše skupnosti.

Ob lepem življenjskem jubileju so v Bardu priredili slavlje, ki se je začelo z mašo v domači cerkvi in nadaljevalo v prijetni družbi prijateljev in domačinov. Slavljenca je spregovoril načelnik tolminske upravne enote Zdravko Likar, ki je poudaril njegove neprecenljive zasluge za ohranjanje slovenske kulture med Slovenci v videmski pokrajini in v naši deželi nasploh.

Prof. Černu tudi naše iskrene čestitke in voščila za nadaljnje delo.

LB

42. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2007

Park Finžgarjevega doma - Opčine (TS)
Dunajska cesta 35

Petek, 31. avgusta 2007

Ob 16.30: Darka Zvonar, Anton Rupnik, Peter Brumen
MANJŠINA V OČEH OPAZOVALCEV (okrogla miza)

Sobota, 1. septembra 2007

Ob 16.30: prof. Igor Grdina
SLOVENŠČINA DANES IN JUTRI

Nedelja, 2. septembra 2007

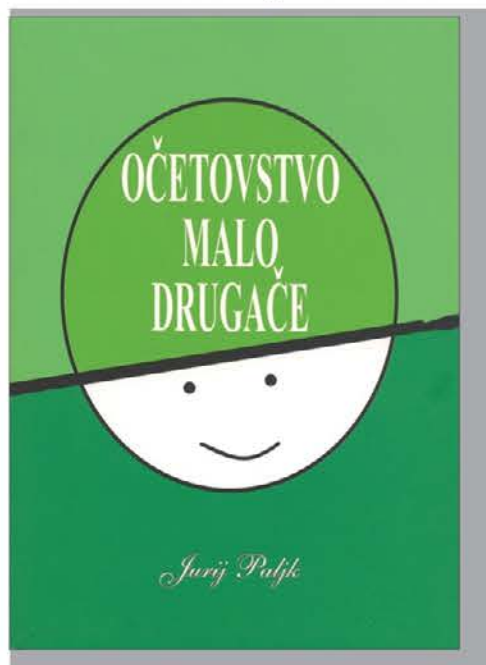
Ob 10. uri: prof. Robert Petkovšek
KRŠČANSTVO V DIALOGU S SODOBNO MISLIJO: KAJ LAHKO KRŠČANSTVO PONUDI SODOBNEMU SVETU?

Ob 16. uri: prof. Tine Hribar
STANJE DUHA NA SLOVENSKEM
(Ob 300. številki Nove revije)

V nedeljo, 2. septembra, ob 9. uri bo za udeležence Drage sv. maša, ki jo bo daroval tržaški škof msgr. Evgen Ravignani.

DSI - Ul. Donizetti, 3 - 34133 Trst (Italija)
Tel. +39 040 370846 - faks +39 040 633307
El. naslov: redakcija@mldakia.com

Goriška Mohorjeva družba

Izšel je ponatis knjige-uspešnice Očetovstvo malo drugače

DRUŽINSKA ZGODBA NAŠEGA UREDNIKA JURIIJA PALJKA

Dobite jo v slovenskih knjigarnah!

Goriška Mohorjeva družba

Sožitje med obema narodoma ob slovensko-italijanski meji je predmet zgodovinskih študij, ki jih italijanskim in seveda tudi slovenskim bralcem predstavlja zgodovinar Branko Marušič.

Dobite jo v naših knjigarnah!

Goriška Brda / Medana

Zadnji avgustovski teden 11. festival poezije in vina

Festival Dnevi poezije in vina v Medani v Goriških Brdih je vsako leto drugačen, a osnova ostaja enaka. Tudi v središču letošnje 11. izvedbe od 21. do 25. avgusta bodo večerna pesniška branja pod murvo na domačiji Alojza Gradnika, na katerih se bo predstavila zanimiva paleta pesnikov, kar 26 jih bo iz 22 držav. Ob tem pa bo festival - organizatorja sta

Študentska založba in KUD Opoka - v mirno in prijetno vinorodno okolje vabil še s koncerti, performansmi, razstavami in filmskimi projekcijami. Pesniki bodo brali v 19 različnih jezikih. Voditeljica festivala Jelka Ciglencečki je na predstavitvi v Ljubljani, 31. julija, predstavila mehiško pesnico Natalio Toledo, pa tudi geo-

grafsko bo letošnja izdaja najširša: poleg pesnikov iz številnih evropskih držav bodo na njem še njihovi kolegi iz Indije, Kanade, ZDA, Izraela, Turčije in Egipta. Po njenih besedah so končno dosegli, da bo Medana gostila poete z vseh kontinentov. Njihova poezija bo še pred festivalom izšla v posebnem zborniku. S tako imenovano Medano pred Medano se bo festivalski

duh prvi dan, 21. avgusta, razširil po Ljubljani, Mariboru, Veliki Polani na domačiji Miška Kranjca, Kopru in Volčah pri Tolminu, naslednje dni pa se bo dogajanje zgoščilo v Goriških Brdih. Večerna branja bodo uvedli različni projekti - sredino razmišljanje Dragana Živadinova o festivalu, četrtrkova okro-

Voditeljica festivala Jelka Ciglencečki

gla miza o tem, kako nastaja pesniška zgodovina, in petkov glasbeni performans z naslovom Otroška igra. Branjem bo vsakokrat sledil koncert; nastopili bodo duet Jure Tori in Ewald Oberleitner, skupina Melodrom ter Vita Mavrič s kvartetom Akord.

Bogatejši kot v preteklih letih bo po napovedih voditeljice festivala filmski program, ki bo med drugim ponudil premiero Petelinjega zajtrka po istoimenskem romanu Ferija Lainščka ter predpremiero dokumentarnega filma Medana je v atmosferi.

Dnevi poezije in vina se bodo v soboto, 25. avgusta, sklenili

s celodnevni dogajanjem za obzidjem vasice Šmartno. Od 13. ure dalje pa vse do poznih večernih ur se bodo zvrstile predstave, ulično gledališče, delavnice za otroke, koncert skupine Jararaja in še kaj.

Ob robu festivala so organizatorji v sodelovanju z družbo Si.mobil ponovno pripravili akcijo Si.pesnik?, v kateri so lani prejeli kar 500 pesmic. Tako tudi letos do 19. avgusta na telefonski številki 040/66-11-33 zbirajo SMS pesem v dolžini največ 150 znakov. V sodelovanju z Drogo Kolinsko bodo pivci kave v izbranih kavarnah lahko zbirali pesniška sporočila z vsega sveta - najhitrejši bodo za zbranih 11 verzov prejeli nagrado. Na festival bo opozarjala tudi instalacija poet.ring, ki bo na izbranih točkah v Ljubljani in Medani iz mimoidočih skušala vzbuditi kreativnost.

STA

Seja rajonskega sveta z dne 31. julija

Desna sredina očitno ne more iz svoje kože

Medtem ko si vsi polnijo usta s tem, kako spoštujejo slovenski jezik in kulturo in kako so jim Slovenci prijatelji, se v konkretnih primerih pri izvajanju naših pravic zatakne. Desnosredinski svetniki rajonskega sveta za središče mesta so sicer umirjeno in brez večje polemike zahtevali razlago, na osnovi katerih norm se lahko njihov rajonski svetnik poslužuje slovenskega jezika v dvojezični obliki resolucij, ki jih predlaga.

Podpisani jim je na seji 31.7.07 razložil s pomočjo tehničnega dokumenta pravno osnovo takega početja, z dodatkom, da smo jim vedno vsi na razpolago, da skupaj najdemo način konkretnega izvajanja pravic slovenske manjšine v okviru delovanja izvoljenih predstavnikov. To tehnično razlago, ki je bila podana brez vsakršne polemike, je desna sredina vzela za pretvezo za ogorčen nastop. Njeni svetniki so dodali, da so do zdaj delali dobrohotno uslugo, ko so sprejeli brez večjega obotavljanja dosedanje dvojezične resolucije, in nato so glasovali proti predloženi resoluciji o ločenem zbiranju odpadkov.

Predsednik Polacco je vztrajal pri tem, da je paritetni odbor določil, da se morajo v mestu vsi slovenski posegi kogarkoli pretakati preko t.i. okenca, ki ga je občina ustanovila. Prezrl pa je, da določanje območja - in gotovo današnji vladi ni v čast, da še vedno ni izdala predsedniškega odloka v zvezi s tem - in ustanovitev t.i. okenca nima nič kaj opraviti z delom v rajonskem svetu, kjer veljajo določila iz Pravilnika za rajonske svete iz leta 1969, potrjenega z Osimsko pogodbo in z zaščitnim zakonom 38/2001. Na tej osnovi se lahko uporablja slovenščina pri delovanju rajonskega sveta tudi v mestnem središču. Mislim, da sem dokazal sposobnost in voljo za politično diskusijo tudi v trenutkih napetosti, medtem ko je desna sredina v nekaterih primerih (včasih tudi nekateri člani levosredinske opozicije) zapustila sejo, a tokrat je bilo vse zaman.

Nima smisla, da hodi gospod župan v Sežano, ko svetniki njegove večine ne dovolijo uradne rabe slovenščine, tudi ko je zakonsko zajamčena tukaj živečim Slovincem.

Svetnik Četrtega rajonskega sveta,
Igor P. Merku', Slovenska skupnost

REPEN Kraška hiša

Na ogled tudi narodna noša stara 130 let

V petek, 27. julija, so v Kraški hiši v Repnu odprli fotografsko razstavo

Mirne Viola z naslovom Vsi vabljeni na kraško ohcet.

V galeriji Kraške hiše, ki je med drugim pred nedavnim dobila status muzeja deželne pomena, je bila poleg fotografij na ogled še posebna kraška noša, ki sta jo številnemu občinstvu predstavili izvedenka in šivilja kraških noš Marta Košuta in Sonja Župančič.

Sonja Župančič je namreč pravnukinja Tereze Čok - Županove iz Lonjerja, ki se je pred 130 leti poročila na Katinari z bratrancom Valentinom Čokom. Nekoč so bile namreč poroke med sorodniki dokaj običajne, da bi se družine izognile drobljenju zemljiških posesti. Tereza in

Valentin sta morala zaradi tesne sorodstvene vezi vprašati škofa za poročno dovoljenje. Na dan

Foto IG

poroke je bila Tereza srečna ne le zato, ker je stopila v zakon z ljubljenim Valentinom, temveč tudi zato, ker je na sebi imela izredno dragoceno in lepo izdelano nošo. "Prababica je namreč imela dve noši, poročno nošo in nošo za ples. Preden je umrla, je izrazila željo, da bi v grobu počivala, odeta v mladinsko nošo, in njeni želji so sorod-

niki tudi ugodili", je dejala Sonja Župančič, ki je nato obrazložila zanimive peripe-tije, ki jih je doživelo prababičino poročno oblačilo. "Prababica je namreč imela dve noši, poročno nošo in nošo za ples. Preden je umrla, je izrazila željo, da bi v grobu počivala, odeta v mladinsko nošo, in njeni želji so sorod-

Foto IG

srečo tudi bilo!"

O posameznih delih dragocene kraškega oblačila je spregovorila izvedenka Marta Košuta, ki je nošo pokojne gospe Tereze tudi popravila in ji

po toliko letih ponovno vrnila izvorno obliko. "Pravi čudež je, da je noša po 130 letih prišla do nas v tako dobrem stanju", je dejala Košutova, ki je nato obrazložila, da je noša izdelana iz svile, imenovane tabin, "ki je bil za tiste čase res dragoceno blago. Noša je izdelana v stilu emper, saj je pas postavljen tik pod prsi: značilna sta zato kratek životek in dolgo krilo." Zelo lep je spodnji del oblačila: "Tako očarljive kirgizne modre barve nisem še nikoli videla", je dejala Marta Košuta in dodala še, da je jopica izdelana iz brumela, opleček pa iz lanenega platna in starut iz bombaža. Dragoceni sta tudi ruti, saj imajo čipke kar pet oči v višino.

IG

NABREŽINA V dvorani društva Igo Gruden

Srečanje na temo nove podzemne železniške proge

Srečanje na temo načrta hitre železnice, t.i. petega koridorja, ki je potekalo v ponedeljek, 30. julija, na sedežu društva Igo Gruden v Nabrežini, je zaznamovalo dokaj napeto ozračje. Levosredinska koalicija, ki tudi v tokratni mandatni dobi kljubuje Retovi upravi v vrstah opozicije, je srečanje priredila zato, da bi občinstvo seznanila o projektu, ki bo za kraško področje v tržaški pokrajini imelo res pomembne posledice oz. posebne pozitivne učinke, kot trdijo na deželi.

Nova trasa hitre železnice od Ronk do Trsta in naprej do Divače bo v glavnem tekla v predoru globoko pod kraško zemljo. V tržaško pokrajino bo prestopila na področju Moščenic pri Sabličih; od tod bo nadaljevala svojo pot v predoru pod Grmado. Ponovno bo zagledala luč v dolini Senik pri nabrežinskih kamnolomih in na odprtem tekla približno tristo metrov, nakar bo svojo pot ponovno nadaljevala v predoru v smeri Proseka in Trsta. Na nabrežinskem

srečanju je načrt predstavil Mario Goliani, ki je pri železniškem podjetju RFI (Italijanska železniška mreža) zadolžen za infrastrukturo in mednarodne načrte. Goliani, ki je med drugim pou-

sne stopnje tako za vrtnanje predorov kot za hrup vlakov predpisuje najmanj 20-metrsko globino. Železniška proga pa bo v nekaterih primerih tekla v bližini naselij Nabrežine, Slivnega in Vižovelj,

Foto Kroma

daril, da projekt nove proge še ni dokončen, je tudi dejal, da bodo traso skoraj v celoti speljali pod sedanjo avtocesto v globini 40 do 60 metrov. Tako bodo namreč izpolnjeni varnostni predpisi, saj, kot je dejal Goliani, kriterij varno-

glede področja doline Senik pa je Goliani dejal, da bodo izkopani material od tod odpeljali s kamioni po avtocesti, saj ga bodo v celoti uporabili za gradnjo nove železniške trase na relaciji Benetke - Ronke. Izvedenci predvidevajo, da

bodo načrt speljali do leta 2016.

Srečanja so se udeležili tudi svetovalec deželne uprave in izvedenec za promet Fabio Santorini, predsednik deželne komisije za stari železniški progji nad obalno cesto in na avtocestnem odseku Trst - Moščenice nevzdržen. Zato je nova železniška proga pod Krasom edina možna rešitev, ki bo imela pozitivne učinke za tržaško pristanišče in gospodarstvo tržaške pokrajine nasploh. Obenem, kot je poudaril Fortuna Drossi, je načrt za novi železniški predor najbolj posrečena izbira, kajti železniška trasa na površini bi gotovo imela negativne posledice za Kras, saj je to področje že itak nasičeno z avtocesto, staro železniško progjo, bencinotvodom in elektrovodi.

Domačini (posegli so Maurizio Rozza, Igor Gabrovec, Massimo Veronese in Adriano Ferfolja) so poudarili, kako je devinsko-nabrežinska uprava pasivno sprejemala potek dogajanj; dežela pa je prezrla skrbi kraških prebivalcev in se posvečala zgolj vplivom, ki bi jih proga hitre železnice imela v spodnjem delu Furlanije.

Igor Gregori

Poletna pobuda

Muzeji zvečer 2007 ponovno v vili Sartori

Malokdo pozna opero, ki jo je tržaški skladatelj Giuseppe Sinico napisal pri osemnajstih letih, ali tržaški kabaret vojnega časa, ali zgodovino družine premožnega trgovca Sartoria, gospodarja lepe vile s parkom, ki je zdaj last uprave Mestnih muzejev. Osvetlitev teh manj znanih aspektov tržaške zgodovine je samo skromen del bogate muzejsko-glasbene pobude "Muzeji zvečer", ki vsako poletje omogoča Tržčanom, da postanejo turisti v svojem mestu, ostalim obiskovalcem pa, da odnesejo vtis kulturno bogatega mesta, ki zna vzorno vrednotiti svoj muzejski zaklad. Niz večerov v priredbi Mestnih muzejev in občinskega odborništvaja za kultu-

ro je dolgoletna tradicija, ki je bila začasno potujoče narave in se je potem ustalila v Lapidariju, na gradu svetega Justa in v vili Sartorio, kamor se je letos vrnila po desetletnem premoru. V tem času je vila zablestela z novim leskom po obnovitvi, ki je povrnila mestu kulturno znamenitost in prestižni sedež za gledališke, glasbene in kulturne dogodke v komorni razsežnosti. Palača Sartorio in njen park bosta do 29. avgusta gostila večerni niz vsak torek in sredo zvečer s pričetkom ob 20.30. Formula uspešne pobude je ostala nespremenjena; z vstopnico po zelo ugodni ceni bo obiskovalec imel vsakič na voljo koncert in možnost zbiranja med tematskiimi vodenimi ogledi muzejskih

zbirk. Na osnovi vedno množičnega odziva in vsebine muzeja Sartorio se je število tematskih sklopov povečalo, z upoštevanjem glasbene literature, ki jo prenovljeni gledališki muzej Schmidl hrani, pa so se koncertni programi bolj izrazito usmerili v vrednotenje mestne dediščine.

Prvi večer je s sentimentalnim repertoarjem in plesnimi ritmi prvih radijskih uspešnic ponesel številne poslušalce v atmosfero dvajsetih, tridesetih in štiridesetih let v Italiji, ko je radio oddajal glasove Ravagliatija, Tria Lescana ali slavnega opernega pevca Beniamina Giglija. Na drugem in

tretjem večeru je publika spoznala Sinicovo opero »La Marinella« in prislunhnila izvedbam japonskega tamburaškega orkestra. Prihodnja srečanja nam bodo ponudila zanimiva odkritja tržaške preteklosti z glasbo Romana Borsattija (sodelavca Angela Cecchelinija) in kabaretom Gandolfa Gandolfa, ljubitelji opere pa bodo lahko izbrali večera z odlomki oper Traviata in Boheme. V zadnjem tednu bo ansambel L'Argante prehodil z glasbo in recitacijo poti libretista Lorenza da Ponteja v našem mestu, skupina Bandorkestra.55 pa bo sklenila niz v jazzovskem duhu. Kdor bo s koncerti povezal vodene ogledne, ima letos na razpolago dvanajst možnosti, od bogate gipsoteke do zbirk slik ali keramik, starih draguljev zapuščine Costantinides, od sprehoda po

vili ob spremstvu poznavalke zgodovine družine Sartorio, do risb Giovanbattista Tiepola ali umetnin galerije antične umetnosti iz istrskih muzejev in cerkva. Letošnja izvedba se začneja v znamenju novosti, na zanesljivi osnovi sinergij profesionalcev in tokrat tudi z obilno nagrado sponzorjev. Ravnatelj mestnih muzejev Adriano Dugulin zavzeto sledi pobudi, ki mu je že od prvega večera dala velika zadoščenja: "Po statistikah iz prejšnjih izvedb je začetek niza doživiljal šibkejši odziv, saj so prve dni avgusta tudi čas počitnic za večino ljudi. Danes pa se je udeležilo otvoritvenega večera preko 600 oseb, kar potrjuje priljubljenost in vrednost že preverjene in ustaljene formule. Poleg tega nam ni treba niti skrbeti za kritje letošnjih stroškov, saj so nam sponzorji omogočili, da smo začeli s presežkom v bilanci."

PAL

Foto Kroma

TRST Slovesna obnovitev obljube tržaških skavtov na griču Sv. Justa

V drugo stoletje skavtizma

“Pri svoji časti obljubljam, da bom z božjo pomočjo vestno služil Bogu in domovini, pomagal svojemu bližnjemu in izpolnjeval skavtske zakone.” Slovesno obnovo obljube so 1. avgusta na griču Sv. Justa tudi tržaške skavtske organizacije pristopile k svetovni pobudi ob okrogli obletnici skavtskega gibanja Zarja stoletnice. V spomin na prvi tabor, ko je ustanovitelj skavtizma Lord Baden Powell peljal na otok Brownsea v Rokavskem prelivu večjo skupino dečkov, se je uresničilo geslo “En svet, ena obljuba”.

Skozi ves sredin dan je namreč skavtska obljuba zaradi različnih časovnih pasov odmevala po vsem svetu. Pri Sv. Justu v Trstu je branje angleškega izvornika spremljalo bitje z zvonika, člani vseh desetih tržaških organizacij pa so potem obnovili obljubo vsak v svojem jeziku, slovenščini in ita-

lijanščini, saj je bila na trgu pred katedralo lepo zastopana tudi Slovenska zamejska skavtska organizacija. V zboru so stali mlajši in starejši skavti, aktivni in taki, ki so krog odložili že pred časom, vsi pa so želeli na zunanji način pokazati, da je bila obljuba njihova temeljna odloči-

in zaupanju v posameznika, je skavtizem v stoletju življenja formiral milijone ljudi (danes je v svetu več kot 30 milijonov skavtov, v Furlaniji Julijski krajini jih je sedem tisoč, Slovenska zamejska skavtska organizacija pa jih združuje preko tristo). Ne gre le za življenje v naravi ali

pri do univerzalnega miru tako, da poskusimo iztrebiti iz sedanje generacije predsodke in še manj tako, da gradimo palače za mirovne konference; edini način je samo ta, da vzgojimo bodoče generacije k iskrenejši medsebojni simpatiji in zaupanju.” Slednji in drugi odlomki v italijanščini in slovenščini iz bogate Baden Powellove zapuščine so na griču Sv. Justa oblikovali skoraj enourni program, ki so ga skandirale pesmi ob spremljavi kitar. Pobudo in prisotne je v uvodnem delu pozdravila tudi načelnica tržaških skavtinj in skavtov Katja Volpi, srečanje pa se je končalo s torto za prvi stoti rojstni dan skavtizma. Pri tem gre še podčrtati,

da se je goriški del Slovenske zamejske skavtske organizacije zbral v Ljudskem vrtu v Gorici, tržaški 3. in 4. četa sta odšli na Prešernov trg v Ljubljano, dvanajst članov SZSO pa se je odločilo, da se udeleži svetovnega jamboreja v kraju Chelmsford na Angleškem.

Obvestilo

Boljunška župnija vabi Marijine čistilce, da se udeležijo romarske sv. maše, ki bo v župni cerkvi v Boljuncu na praznik Marijinega vnebovzeta v sredo, 15. avgusta, ob 10.30. Sv. maša bo v nadomestilo tradicionalne maše, ki je bila vsako leto na ta praznik, v Marijini cerkvi na Pečah v dolini Glinščice. Trenutno potekajo v dolini Glinščice dela za obnovitev poti in drugi posegi, zato je dostop v dolino začasno zaprt.

Darovi

Breda Susič daruje 100 evrov za misijonarja Ernesta Saksido, ki deluje v Braziliji.

Ob rojstvu male Anike darujeta nona Gracijela in nono Aleksij 30 evrov za Društvo rojanski Marijin dom.

Sonja in Renato Kralj darujeta za Društvo rojanski Marijin dom 30 evrov.

V spomin na Dušana Žerjela daruje družina Cortese - Cassara 50 evrov za svetoivanski cerkveni pevski zbor.

Gospa Mirella Merku' daruje 20 evrov za Sklad Marta Požar za narodne noše.

Namesto cvetja na grob Darka Mozetiča darujejo družine Ciani, Bandelj, Strain in Štekar 100 evrov za Sklad Mitja Čuk.

tev, vodilo na vsakdanji življenjski poti. Služba bližnjemu z vsakodnevnim dobrim delom, osebnostna rast, zvestoba Bogu in domovini, mir in bratstvo med narodi so temelji gibanja, ki se je kmalu po ustanovitvi razširilo po vsem svetu. Z vzgojno metodo, ki ne sloni na prepovedih, pač pa na dobrem zgledu

ročne spretnosti, skavtizem je stil življenja. Tako je med drugim zapisal Baden Powell: “Glejte na lepšo plat stvari in ne na gršo. Pravi način, da pridobiš srečo, je, da skrbiš za srečo drugih. Poskusite pustiti ta svet nekoliko boljši, kakor ste ga dobili.” O miru pa se je Baden Powell tako izrazil: “Ne moremo

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi na

tradicionalno srečanje pritrkovalcev

POJO, POJO ZVONOVI

Sreda, 15. avgusta, ob 19. uri

Ob velikošmarnih dnevih na Repentabru

Župnija sv. Jerneja na Opčinah Tradicionalna Cirilmethodova nedelja

Na drugo julijsko nedeljo se številni verniki iz Tržaške in širše Primorske srečujejo na tradicionalni Cirilmethodovi nedelji, ko prireja Apostolstvo svetih bratov Cirila in Metoda na god solunskih bratov in sozavetnikov Evrope slovesno bogoslužje s primorskimi novomašniki in duhovniki jubilanti. Sicer je bilo letos slavje v cerkvi Sv. Jerneja na Opčinah, ker je zaradi varnostnih razlogov Marijino svetišče na Vejni zaprto. Slovesno sveto mašo, kateri je prisostvovalo lepo število vernikov, narodnih noš in

Dr. Jože Markuža (foto DPD)

skavtov, pel pa je Združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča, je vodil novomašnik Marko Rijavec iz Dornberka. Ob njem sta somaševala kaplan pri Sv. Ivanu v Trstu Milan Nemač in zgoniški župnik Jože Markuža, slavlja pa se ni mogel udeležiti letošnji zlato- mašnik p. Bogomir Srebot iz Milj.

“Postati božji služabnik in se razdajati v veselje odpuščanja je zelo velika naloga, ki ste si jo z navdihom Svetega Duha izbrali. Poklic duhovnika ni preprost. Treba se je odreči številnim stvarim, a pričevanje vere je kot kisik, ki prihaja v pljuča in napaja z življenjem. Današnja mladina ni pripravljena se odreči hrupnemu in brezskrbnemu življenju, Vi pa ste to storili, ker je v Vas zavladal Dih Čistega, neonesnaženega zraka. Povezal Vas je z Jezusom, postali ste sol in luč na tej zemlji.” Tako je med drugim v pozdravu podčrtala skavtinja

Irena Rustja, ki se je v uvodnih besedah spomnila tudi pokojnega papeža Janeza Pavla II. (pred 27 leti je razglasil sveta brata za sozavetnika Evrope) in blaženega Antona Martina Slomška, ki je pred 150 leti ustanovil Apostolstvo Sv. Cirila in Metoda, da bi utrdil ljudstvo v veri in si prizadeval za edinstvo kristjanov. Misel pa je hitela tudi k pokojnemu ricmanjskemu župniku Angelu Kosmaču, gonilni sili Apostolstva svetih bratov Cirila in Metoda in duši ekumenizma v naših krajih. Novomašnik Rijavec je v svoji pridigi prikazal vlogo duhovnika v družbi, ki se naglo spreminja, obrazložil je svoje geslo, ki si ga je izbral ob posvečenju “Vi ste luč sveta!”. Njegove besede so izzevale spodbudno in s polno zaupanja v prihodnost ter hvaležnosti za milost in lepote duhovniškega poklica. Ob koncu slavlja pa je prisotne o pomenu in vlogi Apostolstva nagovoril dr. Jože Markuža.

MR

FS Stu ledi v Beltincih Praznik mednarodne folklore

Slovenci na levem bregu reke Mure so zelo navezani na kulturo svojih prednikov, hkrati pa so tudi željni spoznavanja ljudskega izročila iz drugih slovenskih pokrajin oz. iz sosednjih dežel. Člani kulturno-umetniškega društva Beltinci zato že 37. leto zapored prirejajo mednarodni folklorni festival. Njim gre tudi zasluga, da se festival v letih ni skomercializiral in da ohranja svoje poslanstvo. Na letošnjo izvedbo so obiskovalce vabili z narečnim geslom: “Prijte fsi, šteri ste od kolena vekši pa od podplata meši”. In kot smo se lahko na lastne oči prepričali,

jim je uspelo priklicati res veliko gledalcev. Vsakoletni praznik ljudske glasbe in plesa na vzhodnem robu Slovenije se je začel že v četrtek, 26. julija, z otvoritvijo razstave o pozvačinah. V naslednjih dneh so se zvrstili glasbena delavnica in ročno izdelovanje slamnatih predmetov, razstava domače in umetnostne obrti ter predstavitev krajevnih cvetličarskih in vrtnarskih mojstrov, pa še tamburaška glasba in nastop folklornih skupin iz Hrvaške, iz Latvije, iz Češke in Porabja. Beltinski festival je dosegel svoj

višek zadnji dan, to je v nedeljo, 29., ko so v parku ob gradu s plesnimi in krajšimi dramatisiranimi točkami iz nekdanjega kmečkega življenja nastopile slovenske folklorne skupine, ki so se odrezale na trstopenjskih selekcijah, to je na območni, regijski in državni

ravnih. V bero redkih izbranih skupin so se uvrstile dve štajerski, dve dolenski, ena belokranjska, ena prekmurska in dve primorski skupini. Zahodni slovenski rob sta zastopali folklorna skupina Razor iz Tolmina ter tržaška folklorna skupina Stu ledi, ki je

v prirejenih kostumih Kraševk in Kraševcev iz druge polovice 19. stoletja prisotnim ponosno pokazala splet kraških plesov, o katerih je v priložnostni

publikaciji pisalo, da “so zanimivi in pogosto delujejo precej bolj umirjeno kot ostali slovenski plesi. Po osnovni obliki se od osrednjih slovenskih ne razlikujejo, so pa drugačni zaradi posebnega načina izvedbe, na katerega je vplivalo tamkajšnje kulturno okolje”.

Za navdušence ljudskega izročila je bil nedeljski popoldan v Beltincih pravo doživetje, ker so si lahko na istem mestu ogledali različne plesne izraznosti, ki so se v času razvile na slovenskih tleh in pri drugih bolj ali manj oddaljenih narodih.

Za sklepno presenečenje je poskrbel ugledni gost beltinskega festivala, evropski poslanec in slovenski predsedniški kandidat ter ljubitelj orglic Alojz Peterle, ki je zbranim postregel z nekaj mojstrsko izvedenimi vižami.

Alojz Peterle igra na orglice

AL

SZD TRST-GORICA Tradicionalni junijski izlet

V odkrivanju biserov koroške zemlje in domovine

V jutru pred kresno nočjo, ko se najdaljši dan kar ne more posloviti od sonca, se je na Opčinah blizu spomenika padlim v NOB zbrala lepa skupina članov Slovenskega zdravniškega društva Trst-Gorica, ki, kot znano, pod predsedstvom dr. Rafka Dolharja zbira v svoje okrilje slovenske zdravnike, zobozdravnike, živinozdravnike in lekarnarje iz zamejstva ter je letos praznoval 25-letnico delovanja. Ob tej priložnosti je izšla spominska brošura.

Kot običajno v tem času so jih skrivnosti svetoivanske noči zvale v prelepo Koroško, kjer se duša in oko spočijeta ob pogledu na bujne gozdove, skrbno pokošene travnike in jase ter vestno obdelane njive, na katerih so se v vetru pozibavali rumeno žito in temnozeleni listi koruze. V soboto dopoldne, 23. junija, so se v udobnem avtobusu po avtocesti, ki vodi preko Kanalske doline, odpeljali v vzhodni del Koroške. Po valoviti pokrajini jih je pot mimo Pliberka popeljala do Dravske doline, v kraj Suha. Tam jih je kot vselej prijazno sprejel koroški prijatelj dr. Franc Wutti, pridružil se mu je tudi predstavnik okteta Suha mag. Jokej Logar, naslednji dan pa še dr. Wolfgang Zdovc. Zvedeli so, da je Suha majhna občina s 1100 prebivalci, ki se ukvarjajo

navanju zgodovinskih sledi je primorske goste gnala iz avstrijske Koroške na slovensko stran, in sicer v prikupne Libeliče na stičišču treh dolin, Mežiške, Dravske in Mislinjske. Tu se razprostira Libeliško polje, po katerem poteka

plebiscitu in kako ostro ter neomajno so Slovenci vztrajali pri svojih zahtevah. Libeliški muzej je dobil zatočišče v nekdanjem župnišču, ki nosi letnico 1652, na pročelju je vzdignjena plošča s kroglo-zemljo in označbo, da tu po-

tinski škofiji. Obnovljena je bila kar štirikrat, oskrbovali so jo benediktinci iz samostana sv. Pavla v Labotski dolini. Blizu cerkve je 700 let stara kostnica, centralna stavba, poznana v Avstriji in Švici, ena izmed treh preostalih kostnic,

Po zanimivem prestopu meje so se izletniki vrnili na avstrijska tla in se po večerji v hotelu ob Breškem jezeru, kjer so prespali, odpravili na grad Suha. Zdajšnji nemški lastnik ga je kot razvalino kupil l. 1989 in ga v letih 1991-92 restavriral ter mu vrnil nekdanjo podobo. Na notranjem, tlakovanim dvorišču, obdanem z obokanim hodnikom, so se tržaški in goriški "popotniki" udeležili 15. čezmejnega Festivala Suha, ki ga prireja gostitelj Oktet Suha in Oktet Dravograd. Zelo številno občinstvo dveh narodnosti je z navdušenjem spremljalo pester, kvaliteten pevski spored, na katerem sta zapela tudi okteta-prireditelja. Oktet Suha je v jeseni l. 2006 slavil 25-letnico delovanja. Njegovo obširno pevsko ustvarjanje je posneto na 4 kasetah in na petih zgoščenkah. Letos je za svoje ljubiteljsko delovanje prejel srebrno plaketo Republike Slovenije. Po glasbenem užitku so si izletniki v družbi lastnika ogledali okusno obnovljeni grad, ki sicer ni na ogled. V njem se stari deli homogeno spajajo z moderno dozidavo. Gostoljubni grajski gospodar je gostom ponudil prigrizek in žlahtno kapljico.

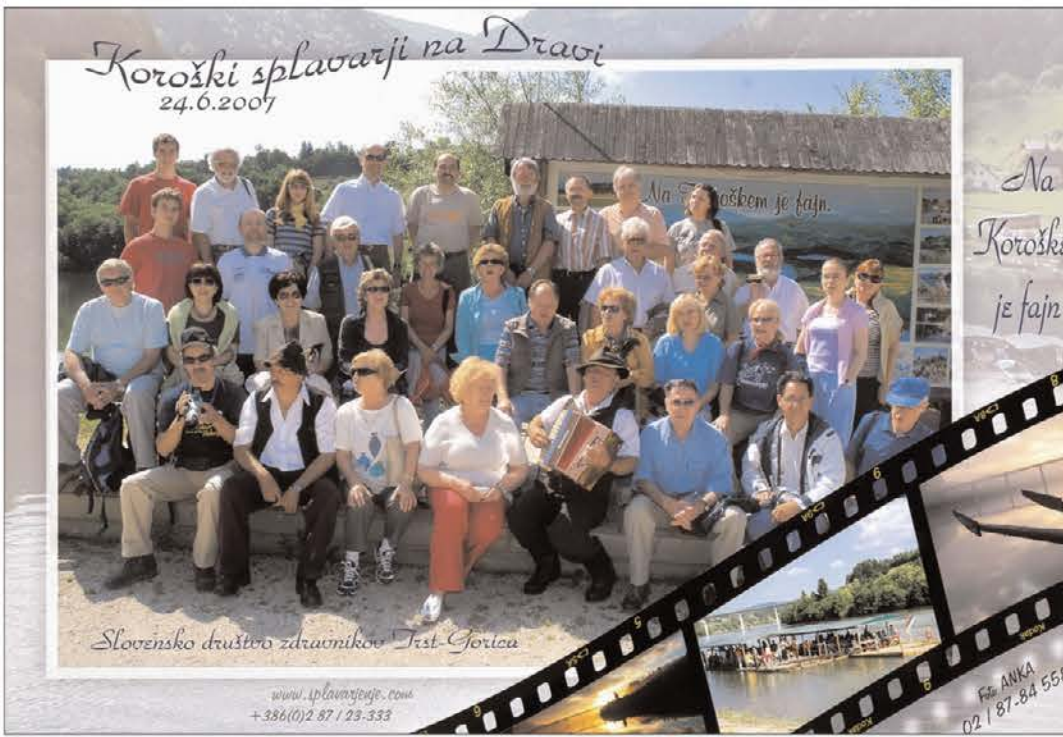
V nedeljo, 24. junija, so se spet usmerili proti Dravogradu in okusili zabavno vožnjo po Dravi na pravem splavu, kakršnega so nekoč uporabljali splavarji-flosarji za prevažanje hlodov. Dobri uri splavarjenja iz Dravograda proti Vuzevici sta minili v šegavem vzdušju v družbi novodobnih "flosarjev in frajlic", ki so trosili šaljive zgodbi-ce in dovtype iz resničnega in izmišljenega življenja koroških splavarjev. Ob glasu harmonik in petju so potniki bili deležni flosarske malice, golaža s polento, in flosarske kave. Kupili in pisali so razglednice, tajnica SZD, simpatična gospa dr. Elvira Kalc Ferj, je z veliko mero humorja prejela "flosarski krst" z obveznim kozarčkom pijače v rokah. Ob vsto-

pu na splav so vsi dobili flosarsko kuhalnico, ob izstopu pa so prebrisan flosarji že imeli pripravljene fotografije, ki so jih kupili vsi, ki so preizkusili, kako se potuje po splavu, ki ga nosi tok, nazaj pa poriva majhen motorni čoln.

Po tej nenavadni rečni dogodivščini so se z avtobusom peljali v Potoče na ogled mlina, ki deluje le še za turiste. Njegov nemški lastnik je v njem l. 1995 uredil etnografsko zbirko, ki obsega vsakovrstno orodje za obdelovanje zemlje in gozdarjenje. Prijazni "mlinar" je gostom postregel z domačim jabolčnikom. Ob koncu dvodnevne potovanja po prijazni, rahlo otožni Koroški, so se izletniki z avtobusom povzpeli še na 1065 m visoki Komelj, kjer jim je učitelj in vsestranski kulturnik Fric Kert na drobno orisal krute dogodke iz druge svetovne vojne, vezane na spomenik 12 padlim partizanom pri Apovniku. Spomenik je bil postavljen l. 1970. L. 1976 so ga razstrelili nemški prenapeteži. Koroški partizani so ga l. 1978 obnovili. Vsako leto 25. julija pripravljajo spominski pohod. Letos je bil že 28. V bližini obeležja tragičnih dogodkov so po breskvah dišeče lisčke potešile gobarsko strast dr. Mileta Čebulca. V avtobusu pa je kot vedno "izletniške slabosti" izvrstno napajal dr. Miran Dolhar s svojo nepogrešljivo torbico "prve pomoči". Tako je tudi letos v zelo lepem ozračju potekalo srečanje tržaških in goriških zdravnikov in farmacevtov s koroškimi kolegi. Udeleženci se zahvaljujejo organizatorjem za dognan spored in za dobro izletniško počutje.

Škoda le, da ni čarobna kresna noč na skrivaj natrosila nobene prapronega semena v čevlji srečnega lekarnarja in mu razkri-lane nenavadno moč kakšne rastline, da bi se lahko s tem odkritjem postavil pred zavistnimi kolegi!

Iva Koršič

meja med Slovenijo in Avstrijo. Ta kraj je po prvi svetovni vojni pripadel Avstriji, toda tamkajšnji pre-

teka 15. poldnevnik. Župnišče je bilo obnovljeno l. 2000. V spodnjih prostorih je odlično ohranjena obokana črna kuhinja. V njej je odprto ognjišče s črnino, v katero so ga z leti odele saje, krušna peč, kuhinjska posoda, pa tudi grčar za mošt, vrč za sadjevec, pletena košara-zličnik, zvezano borovničje za pomivanje posode (!), zajci za sezuvanje škornjev, svetilke iz breze in veliko drugih predmetov za rabo v kuhinji. V bližnjem poslopju, morda nekdanjem seniku ali gospodarskem poslopju, pa je zelo zanimiv muzej kmečkega orodja. Muzej hrani mnogo dragocenega narodnega blaga. Razstavljeni so razni vozovi, za prevažanje krompirja, plevla, stelje, voz na saneh, samokolnica, slamoreznica, stiskalnica za olje, mere za žito, žage in vrsta drugih predmetov za kmečka opravila na polju in doma. Lepo ohranjeno je tudi mizarstvo in čevljarstvo orodje ter nenavadna miza za molitev, na kateri so obhajali vse pomembne obrede. Tudi otroka so po krstu položili nanjo. Za Božič so na njej zamislili troje vrst kruha: belega, polbelega in črnega, imenovanega miznik. Če je kdo opravljal hišo, tega kruha ni smel jesti. In to je izvedela vsa vas, tako je nanj legla sramota. Libeliška fara je nastala med l. 1132-1154. Farna cerkev na gričku je iz sredine 18. stoletja, najprej je pripadala oglejskemu patriarhu, nato pa lavan-

ostali dve sta v Mokronogu in Jeremiji v Slovenskih goricah. Ko so prekopali stare grobove, so vestno razvrstili kosti in jih zložili vanjo. Kostnica, ki je že 300 let ne uporabljajo več, je bila nekdanj tudi cerkva. Na zunanji strani ima prižnico, ki še sedaj služi svojemu namenu za cvetno nedeljo, ko z nje blagoslovijo butare.

pretežno s poljedelstvom, kar je seveda razvidno s pogleda na mnoga polja v spokojnem, tihem kmečkem okolju. Drava, ki se zdaj v bolj lenem, zdaj bolj čvrstem toku vije po dolini, predstavlja tudi jezikovno mejo. Na levem bregu je že popolnoma nemški svet, čeprav žal tudi na desnem nezadržno usiha slovenska govornica, kljub temu da je kulturno življenje med Slovenci še živahno. Ker so izletniki prispeli v Suho že krepko po uri kosila, so prazni želodci zahtevali svoje in zadovoljno sprejeli dobrote domače kuhinje v gostilni Motschulablick, katere lastniki so Slovenci. Želja po spoz-

bivalci so se trmasto in z vso vne-mo dve leti, od l. 1920 do l. 1922, puntali, ker so želeli spet iti pod Jugoslavijo. Upiranje je obrodilo svoj sad. Leta 1922 so se Avstriji umaknili in libeliški prebivalci so spet zadihali slovenski zrak. V zameno za Libeliče je Avstrija dobila ozemlje na levi strani Donave. O prizadevanjih tedanjih libeliških narodnjakov in njihovi borbi za priključitev k domovini pričajo dokumenti, spomenice, časopisni članki in fotografsko gradivo, ki jih hrani libeliški muzej v zgornjih prostorih, kjer obiskovalec lahko spozna, kako so potekali dogodki ob Koroškem

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Odgovornost da ali ne?

Danes sem na posušeni travi zraven razprostranega gozda z namenom, da napišem, kako doživljam prevzemanje - ali bolje: odklanjanje - odgovornosti, ki tako označuje današnje družbo. Naenkrat grmenje motorja kakih štirih vozil, pol motorna kolesa, pol terenska vozila. Ogrmne gume, močan ropot, prožnost kot pri motorju. Zaženejo se čez ta travnik, na katerem sedim, in potem po drugi strani zopet po širši stezi v gozd. V hipu pomislim, da sva na srečo dva. Same bi me bilo instinktivno strah. Misli se mi kar pode po glavi, od grmenja motorja do mladih obrazov, ki jim ne uspe dojeti narave na noben drug način, kakor imenitno avanturistično igrišče za dvo- ali večkolesno izživiljanje. Misli o nezavednem iskanju ravnovesja, ki ga je občutili tudi pri mladih v današnji družbi v smeri, ki pa se večkrat zelo oddaljuje od njega. Kolega s predpubertetnim sinom mi je nekoč dejal: "Enostavno ne moreš primerjati moje ali tvoje generacije z današnjo. Druge vrednote mogoče, druga pravila, prav gotovo drug način življenja. Danes se pubertetni sestajajo po trgovskih centrih, igrajo na videoigrice, ki so osnovane na hazardnih igrar. Kako to vpliva na njihovo zorenje, ne vem, prepričan pa sem, da se jim odrasli ne dovolj približamo, da bi kot starši zaznali vprašanja, ki se jim porajajo v glavi in na katera ne dobijo odgovora".

Pa smo spet pri tistem oguljenem in še vedno veljavnem: kako si od mladih pričakovali prevzemanje odgovornosti, ko pa niso bili v to nikoli prisiljeni? Tisočkrat oguljene fraze o opravičevanju katerekoli odsotnosti, neuspeha, kar vodi edinole v oblikovanje generacije odraslih moških, ki se mogoče celi Italiji opravičujejo, da "niso vedeli, da je ženska prostitutka", da niso še našli samega sebe ali pa mogoče, da jih tisti poklic povsem utesnjeju. Ali pa mogoče generacijo žensk, ki ne ve, kaj njihovi možje in zaročenci v resnici mislijo, kaj sanjajo, česa se bojijo. Saj se tudi same tega ne znajo vprašati, ker jim to v življenju ni bilo nikoli pomembno. Nasprotno: ideal življenja je postalo

nepostavljanje vprašanj samemu sebi, kar je posledično tudi neprevzemanje odgovornosti.

Po naključju sem se pred kratkim zapletla v pogovor s frizerko, ki je, kot sem kasneje izvedela, tudi mati dekleta iz italijanske reprezentance v gimnastiki. Povsem osuplo je ugotavljala, da hčerki licej meče polena pod noge in da je za sedmice v telesni vzgoji kriva le zavist profesorice, ki nima na domači steni nobene medalje. Dekleta ni bilo v celem šolskem letu pri nobeni uri telesne vzgoje. Prvi trenutek pomislim, da si seveda ni želela pri šolskem obisku bazena ali tekmi odbojke tvegati zvina in sploh obremenjevati mišic pred večurnim vsakodnevnim treningom. Potem pa dojamem, da zorenje in prevzemanje odgovornosti gre verjetno tudi skozi obvezno prisotnost pri učnih urah, pa mogoče domeno za okrnjen program telesne vzgoje. Po naključju še isti večer zasledim film o lastni ambiciji, ki jo lahko starši nalagajo svojim otrokom vrhunskim športnikom. In pomislim na frizerko, na naključno izrečeni stavek, da je dekle stopilo med ženske šele lani, visoko pa je niti ne poldrugi meter. Je mati dovolila jemanje sredstev, ki so zavirala rast in prvo menstruacijo? Je naključje, da se mati ne stinja s hčerkinim vztrajanjem, da opravi tudi zadnje -maturitetno - leto rav-

no zdaj, ko je treba vse vložiti v predolimpijske selekcije? In v drugem kontekstu drugo vprašanje: je naključje, da so današnji apatični najstniki otroci odraslih, ki so bili in so zbegani, mogoče večno nihajoči proti dojamanzu življenja kot igre, kjer imaš vedno kak izhod v sili in lahko spet vse lepo ponoviš? Je naključje, da se v Italiji vse več mlajših moških zaroča z nekaj let starejšimi ženskami, da bi tako končno dobili občutek odraslosti? Je zgolj naključje, da je moda vse bolj pokazatelj brisanja razlikovanj med spoloma oz. da ženske postajajo vse bolj dekletca, moški pa efebični lepoteč? Je naključje, da je za naše zamejstvo tipična odsotnost oblikovanja novih in mlajših sil in verjetno nesprijemanje določenih radikalnih, tudi bolečih sprememb, ki bi jih lahko te sile vnesle v našo družbo?

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damijan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868, e-mail cdoscv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To število smo poslali v tisk v torek, 7. avgusta, ob 14. uri.

Zdravje predsednika države bi moralo biti javna zadeva

Težave ob pogajanjih med Slovenijo in Hrvaško

Sanje v Sloveniji nikoli ni bilo povsem tako, kot so ga označevale politične stranke oz. koalicije, ki so bile na oblasti. V obdobju vladanja LDS in premiera dr. Janeza Drnovška naj bi Slovenija pomenila zgodbo o uspehu, sedanja oblast pa zatrjuje, "da je močno spremenila kulturno ozračje v Sloveniji, zaupanje v gospodarstvo se povečuje, gospodarski razvoj pa je odličn. Morda doživljamo celo nekakšno zlato dobo." Tako je zatrjeval minister za šolstvo in šport dr. Milan Zver na nedavnem 13. letnem taboru Slovenske demokratske stranke oz. na spominskem gorniškem taboru dr. Henrika Tume v Lepeni, v dolini Trente. Ugotovitve ministra dr. Zvera je glede na izkušnje iz življenja t.i. navadnih ljudi zagotovo treba sprejeti z nekaterimi pridržki. Opozicija pa tudi močno pretirava s trditvami, "da je vladna koalicija pod vodstvom Janeza Janše v Sloveniji ustvarila vzdušje strahu in negotovosti za vsakdanje življenje in blaginjo prebivalcev."

Vlada z raznimi ukrepi poskuša povečati podporo koaliciji, ki je v sprotni politiki pogosto tudi neenotna. Nova Slovenija, Krščanska in ljudska stranka, denimo, nasprotuje predlogu vlade, naj bi v Sloveniji ustanovili štirinajst pokrajin, ker meni, da bi jih bilo

šest dovolj. V stranki Desus pa so zagrozili z izstopom iz koalicije, če bo vlada vložila v parlamentarno obravnavo sedanji predlog zakona o žrtvah vojnega nasilja. Nekatera trenja so nastala tudi v SLS, ki pa po izjavah predsednika stranke dr. Janeza Podobnika ostaja zanesljiv in trden del koalicije.

Bližnje volitve predsednika države bodo za vlado pomenile preizkus njene moči, ugleda in podpore volilcev. Kandidatu koalicije Lojzetu Peterletu za zdaj dobro kaže in tudi razne javnomnenjske raziskave ugotavljajo, da bi lahko on bil izvoljen za novega najvišjega predstavnika Slovenije. Toda pričakovati je, da bosta njegova največja tekmeča, dr. Danilo Türk in Mitja Gaspari v nadaljevanju predvolilne kampanje pridobivala nove privrženke, čemur naj bi prispevala tudi pričakovana podpora nekdanjega in sedanjega predsednika države, Milana Kučana in dr. Janeza Drnovška. Lojze Peterle si je z zanimivim predlogom najbrž povečal priljubljenost in podporo. Med obiskom na Onkološkem inštitutu v Ljubljani je namreč menil, da bi v prihodnje javnost morala vedeti, kakšnega zdravja je predsednik države. Dejal je, da je sam prebolel raka na prostati. Tudi dr. Janez Drnovšek izjavlja, da je

premagal raka in da je sedaj zdrav. S tem, da bi javnost morala poznati zdravstveno stanje državnih poglavarjev, sta soglašala tudi predsedniška kandidata dr. Danilo Türk in Mitja Gaspari. Takoj pa sta dodala, da sta zdrava in v najboljši kondiciji.

Najpomembnejši dogodek domačih in mednarodnih razsežnosti v zadnjih dneh je bila obnovitev pogajanj med Slovenijo in Hrvaško o nerešenih vprašanjih med njima. Vse podrobnosti še niso znane, ve pa se, da je slovenska vlada predlagala sporazume o določitvi državne meje med Slovenijo in Hrvaško, odpravi dolga zagrebške podružnice Ljubljanske banke hrvaškim varčevalcem, za odpravo neso-glasij pri upravljanju jedrske elektrarne Krško in za rešitev drugih odprtih vprašanj med državama.

Toda po spodbudnih izjavah najvišjih predstavnikov Slovenije in Hrvaške o nujnosti sporazuma o spornih vprašanjih med državama so nastali zapleti. Sodeč po diplomatski noti iz Zagreba, bi Hrvaška rada rešila le spor o morski meji v Piranskem zalivu. Kot da jo meja na kopnem in druge sporne zadeve ne zanimajo. Zavrnila je tudi slovenski predlog, naj bi o vprašanju slovensko-hrvaške meje razsodilo sodišče v Evropi. Predseduje mu francoski pravni izvedenec Robert Badinter. Hrvaško zunanje ministrstvo

je predlagalo, naj bi spor glede morske meje rešilo Mednarodno sodišče za pravo morja v Hamburgu, kar pa je naš zunanji minister dr. Dimitrij Rupel zavrnil. Kljub začetnim nesoglasjem med vladama se stiki med Ljubljano in Zagrebom o rešitvi vseh odprtih vprašanj med Slovenijo in Hrvaško intenzivno nadaljujejo.

Zaradi slabe letine pšenice napovedujejo podražitev kruha

V Sloveniji je zaradi neugodnih vremenskih razmer pšenica slabo obrodila. Zaradi tega in tudi spričo visokih cen pšenice iz uvoza pekarska podjetja in zasebni peki napovedujejo podražitev kruha. Nove višje cene bodo uvedli v začetku septembra.

Slovenski katoliški tehnik Družina je v novi številki za osebnost tedna razglasil duhovnika Jožka Kraglja, ki v veliki meri ponazarja delovanje in trpljenje primorskih duhovnikov pod fašizmom in v povojnem obdobju pod komunističnim režimom. Zdjaj 88-letni Jožko Kragelj je bil na znanim procesu v Tolminu obsojen na smrt, kar je opisal v knjigi *Moje celice*, ki je izšla pri založbi Družina. Delo je prevedeno tudi v italijanski in hrvaški jezik. Napisal pa je tudi več del o župnijah, v katerih je deloval. Diamantni župnik živi sedaj v škofjskem domu za ostarele duhovnike v Gorici, nad njegovo posteljo pa visi slika Marije Be-gunke, delo Toneta Kralja.

Marijan Drobež

Tradicionalni festival z raznolikim programom Avgustovska Ljubljana v znamenju sanj

Festival Sanje se na ljubljanske ulice vrača programsko in lokacijsko bogatejši. "Njegovo poslanstvo je vrniti zaupanje v govorico, domišljijo in sanje - temeljne attribute človeškega, ki danes slabo kotirajo na borzi," je na novinarski konferenci, 31. julija, dejal direktor festivala in založbe Sanje Rok Zavrtnik. Festival glasbe, literature, gledališča, fotografije in znanosti se je začel v sredo, 1. avgusta, v parku Zvezda s programskim sklopom Seks med listi in koncertom Electric Violet. "Sanje so zastoj. Nimajo cene in vrednosti," je zapisano na prvi strani časopisa, ki spremlja celomesečno brezplačno kulturno prireditev. Organizatorji šeste festivalske izdaje ugotavljajo, da je v Sloveniji veliko krajev odrezanih od kulturnega dogajanja v mestih. Odločili so se, da priložnost za sodelovanje ponudijo tudi njim.

Festival bo tako prvič presejal lokalne meje in s prireditvijo Sanje pod Krvavcem med 20. in 26. avgustom gostoval v Dvorjah pri Cerkljah, je povedala programska direktorica Nika Logar. Po konceptu "odprte kode", ki so ga osvojili letos, težijo k povezavi

med projekti, kraji in ljudmi iz vse Slovenije. Novost je tudi, da se festival z utečene lokacije v parku Zvezda širi na novo prizorišče - Kavarno Pločnik pri Figovcu.

In kaj prinašajo Sanje? Že drugič zapored se bodo v sklopu skupinskih in posamičnih bran predstavili Dejan Koban in njegovi mladi pesniški kolegi iz ekipe Mladih rim, petki bodo namenjeni hip hop večerom po izboru Marka Godnjavca - Jizaha, ves mesec pa bo na obeh prizoriščih odmevala glasba, od jazza, prek bluesa, vse do plesnih ritmov salse. Med na-

stopajočimi je Logarjeva izpostavila češkega kantavtorja Jima Čerta. Vrača se tudi festivalska čitalnica.

Da je festival znanstveno naraven, dokazuje serija predavanj z naslovom Znanost na robu pame-ti uglednih slovenskih znanstvenikov: Andreja Detele, Dragana Marušiča, Miša Alkalaja in Matjaža Regovca. Poskrbljeno bo tudi za najmlajše. Že prvi festivalski dan bo v parku Zvezda Tjaša Koprivec ob glasbi Gorana Završnika brala Zvezdico zaspanko, v Argentinskem parku pa bodo vsak ponedeljek potekale žonglerske delavnice, ki jim bodo sledile gledališke delavnice Gledališče malo piše.

Nekoliko drugačno družinsko druženje bo potekalo v centru mesta. Ljubljana se bo spremenila v Čolnarčkov pot, po kateri bo avgusta in septembra plula brezplačna ladja, na njej pa bo čolnar Matija otrokom pripovedoval zgodbe, povezane z zgodovino reke in okoliških prebivalcev, je razložila Saša Starec. "Želimo, da bi se nam v avgustu pridružili v domišljjskih preskokih, tam nekje med platnicami," je ssklenila Koprivčeva.

STA

V Sloveniji pričeli veljati predpisi o omejevanju kajenja

V Sloveniji je v nedeljo, 5. avgusta, pričel veljati spremenjen in dopolnjen zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov. Tako se je država pridružila številnim drugim deželam v Evropi, ki so tudi z zakoni omejevale uporabo tobaka. Italija je npr. tak zakon sprejela leta 2005. Odslej je v Sloveniji prepovedana prodaja cigaret in drugih tobačnih izdelkov osebam, mlajšim od 18 let. Ta pre-

poved mora biti v prodajalnah tobačnih izdelkov objavljena na vidnem mestu. Tobanični izdelki tudi ne smejo prodajati osebe, mlajše od 18 let. Lastnik, najemnik ali upravitelj prostorov je dolžan zagotoviti spoštovanje prepovedi kajenja v javnih ali delovnih prostorih. Kajenje je namreč prepovedano v vseh zaprtih javnih ali delovnih prostorih. Javni prostori so po določitih spremenjenega zakona prostori,

namenjeni dejavnostim na področju gostinstva. Za zaprt javni prostor se šteje prostor, ki ima streho in popolnoma zaprto več kot polovico površine pripadajočih sten. Lahko se vgradijo posebne kadičnice, ki pa morajo izpolnjevati vse predpisane zakonske pogoje. Spremenjen zakon, s katerim so močno zaostriili pogoje in možnosti za kajenje, je bil deležen podpore večine sloven-

ske javnosti. Nasprotujejo pa mu seveda kadilci, ki jih je okoli 23% od skupnega števila prebivalcev, pa tudi gostinci in drugi lastniki ali uporabniki lokalov, v katerih bodo morali urediti posebne prostore za kadilce. Slovenska nacionalna stranka si je ob podpori skupine gostincev prizadevala, da bi Ustavno sodišče spremembe zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov razveljavilo. Toda pobuda ni uspela. Za kršilce dopolnjenega zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov v Sloveniji so določene visoke kazni. Le-te znašajo od 2.000 do kar 33.000 evrov, odvisno ali gre za posameznika ali podjetje.

M.

Kratke

V Novi Gorici davek na nepozidana stavbna zemljišča

Mestna občina Nova Gorica se je odločila za poseben ukrep, s katerim naj bi zagotovili večjo razpoložljivost zemljišč, potrebnih za nove gradnje oz. za nadaljnji razvoj mesta. Uvedli bodo namreč poseben davek na nepozidana stavbna zemljišča in z njim lastnike spodbudili k razmišljanju, kaj napraviti z njimi. Ali naj parcele izrabijo sami, jih prodajo ali pa namenijo za kakšen drug namen.

Po mnenju lastnikov gre za neupravičen pritisk oblasti, kakršen bi lahko bil celo nezakonit.

Nov poseben davek bodo uvedli za okoli 800 nepozidanih stavbnih zemljišč, največ na območju Nove Gorice. Višino davščine bodo določili na enem izmed naslednjih za-

sedanj Mestnega sveta, vendar bodo zavezanci položnice za plačilo prejeli šele leta 2008. Lastniki bi skupaj plačali okoli milijon evrov za omenjeno novo davščino. Župan mestne občine Mirko Brulc je povedal, da gre za parcele, ki se raztezajo na dobrih 770.000 kvadratnih metrih površine. "To so predvsem dragocena zemljišča v Novi Gorici, ki bodo tudi najvišje obdavčena. Davek bo manjši na obrobju mesta, na demografsko ogroženih območjih, denimo na Trnovsko-Banjški planoti. Tam posameznim lastnikom ne bo treba plačati nič."

V centru za razstrupljanje zdravijo tudi alkoholike

V Bertokih pri Kopru so predstavili Center za razstrupljanje, ki ga vodi oče Franc Prelc. On je v preteklih sedemnajstih letih v okviru portoroške cerkve, kjer je bil župnik, pomagal mnogim odvisnikom od mamil, alkohola in drugih zasvojenosti. Na slovesnosti v Bertokih mu je za omenjeno humano delovanje in poslanstvo izrekel hvaležnost in priznanje tudi minister za zdravje dr. Andrej Bručan.

Alokohol v zadnjem času prednjači med drogami. Zlasti med mladimi postaja čedalje bolj priljubljen. Med razlogi prezgodnje umrljivosti je alkohol na tretjem mestu. V Sloveniji naj bi bilo okoli 170 tisoč odvisnikov od alkohola, kar okoli 30% odraslih Slovencev pa pije preveč. V Centru za razstrupljanje v Bertokih pri Kopru sprejemajo na razstrupljanje tudi alkoholike. Tam jim pomaga in svetuje nekdanji alkoholik Tomo Pevc.

Tednik Družina na šestem mestu po branosti

Iz rezultatov nacionalne raziskave o branosti tiskanih javnih občil v Sloveniji, ki so jih objavili v prejšnjih dneh, ponovno izhaja velik delež katoliškega tednika Družina. Tednik pritegne oz. doseže 131.000 bralcev, kar Družino umešča v skupino časnikov (Kmečki glas - 135.000 bralcev, Jana pa 133.000 bralcev), ki so se v kategoriji tednikov, ki izhajajo v Sloveniji uvrstili od četrtega do šestega mesta. Ob tem tudi navajamo, da je revija Ognjišče, ki izhaja v Kopru, najbolj bran oz. razširjen mesečnik v Sloveniji.

Predstavitev kiparja Negovana Nemca na Ljubljanskem gradu

V Peterokotnem stolpu na Ljubljanskem gradu so v torek, 31. julija, odprli razstavo Negovana Nemca (1947-1987), ki je uvedla krog predstavitev njegovih del iz različnih ciklov: Destrukcije ali Brez izhoda, Preboj in Živi kamni. S projektom 20 let pozneje so na gradu obeležili 20 let od smrti in 60 let od rojstva goriškega kiparja, po mnenju umetnostnega zgodovinarja Naceta Šumija osrednje osebnosti svoje generacije na Slovenskem in enega najvidnejših ustvarjalcev slovenskega modernega kiparstva sploh.

Nemec je najpogosteje ustvarjal v kamnu, lesu in železu, pa tudi v glini in bronu, ki so s svojimi zakonitostmi in lastnostmi zadovoljevali kiparjeve želje.

"Majhen sem kot človek proti tako mogočnemu delu narave ... Ustvarjati - to mi pomeni kipariti, oživljati oblike kot nosilke mojega notranjega intimnega vida ... Vsebinsko se poraja spontano, podzavestno, često kot izziv vsemu, kar me obdaja, evocira, draži, kar me plemeniti in razveseljuje ... Moje skulpture rešujejo organsko formo. So prikaz razmnoževanja in obenem označujejo brezizhodnost, torej trenutek brez konca in brez zapleta," je, kot piše na umetnikovi spletni strani, o svojem ustvarjanju dejal kipar. Nemec je ustvaril več skulptur iz kraškega kamna v Šempetru, Novi Gorici, na Ajševci in v Kanalu, velike reliefe v železu, ekspresivne in dramatično poudarjene lesene skulpture v rdeči in črni barvi ter žive male in srednje kamne, ki izžarevajo erotični naboj.

Na odprtju razstave na Ljubljanskem gradu je o avtorju spregovorila umetnostna zgodovinarica Nelida Nemec, so sporočili s Festivala Ljubljana, ki je ob galeriji Ganes Pratt organizator predstavitve. / STA

V znamenju jezika, ljubezni do materinščine in vere

"Materni jezik je stvar časti!"

Na Svetih Višarjah je bilo minulo nedeljo 19. Romanje treh Slovenij, ki ga prireja Rafaelova družba in velja za praznik vseh Slovencev, saj želi povezati Slovence, ki živijo v domovini, zdomstvu in zamejstvu. Izjemno lepo vreme je botrovalo uspehu prireditve, saj je bilo na Svetih Višarjah več kot tri tisoč ljudi, več kot tisoč se jih je udeležilo romanja in prisluhnilo predavanju pisateljice Berte Golob ter kulturnemu programu za cerkvi.

Velika množica se je že zgodaj zjutraj podala na Svete Višarje, nekateri so šli peš, drugi so se udeležili tudi križevskega pota, ki so ga organizirali do Marijinega svetišča, večina pa jih je na vrh prišla z žičnico. Predstavniki podjetja Promotour, ki upravlja višarsko žičnico, Peter Gerdol, nam je povedal, da so dopoldan na vrh Svetih Višarj prepeljali več kot dva tisoč obiskovalcev, večina se jih je udeležila romanja.

Pisateljica Berta Golob je imela pred mašo predavanje o materinem jeziku, ki je bilo izjemno lepo sprejeto. Diskusija, ki je sledila predavanju, je bila bogata, vanjo je posegel tudi vodja urada RS za Slovence po svetu in v zamejstvu Zorko Pelikan, ki je povedal, kako si Republika Slovenija prizadeva, da bi pomagala zdomcem in izseljencem pri ohranjanju materinščine, kot je tudi povedal, da v nekdanjem največjem slovenskem mestu, v Clevelandu, pomagajo ustanovljati center za slovenske študije, izpostavil pa je tudi pomen vsakoletnih poletnih študijskih seminarjev za slovenske učitelje po svetu, ki skrbijo za slovenski jezik, ter se zahvalil msgr. Janezu Pucelj, vodji izseljenskih duhovnikov, za delo med slovenskimi zdomci. Mariborski pomožni škof dr. Peter Štumpf je tudi posegel v diskusijo in kot vodja urada za slovenske izseljenske duhovnike v svetu povedal, da bodo slovenski izseljenci v svetu imeli slovenske duhovnike vse do takrat, dokler bodo ohranili slovenski jezik; dejal je tudi, da je ponavadi človek, ki govori lepo materinščino, plemenite in dobre narave.

Dr. Štumpf je med slovesno mašo, pri kateri je pel pevski zbor Slavček iz Starega trga pri Ložu, somaševalo pa je z njim več kot dvajset zdomskih, zamejskih in nekaj duhovnikov iz Slovenije, tudi pridigal in izpostavil več kot stoletno delo Rafaelove družbe, ki že sto let skrbi za slovenske zdomce, kot se je tudi pomudil pri pomenu Marijinih božjepotnih središč in molitvi Zdrava Marija. Nadaljeval je z mislijo, da Evropa propada, kot je tudi prikazal nič kaj rožnato podobo stanja v slovenski Cerkvi, ki

je "priča drastičnemu upadu cerkvenih porok, porastu krstov otrok iz izvenzakonskih skupnosti in vztrajnemu padanju rojstev". Dejal je še, da "preživetje naroda ni le odvisno od demografske moči, temveč tudi kvalitete bivanja" in se zato zavzel za družino kot osnovno celico družbe ter napovedal, da se bo novo pastoralno leto slo-

Prof. Tomaž Pavšič prinese vsako leto zastavo (foto DP)

venske Cerkve v mesecu septembru letos začelo pod geslom: "Družina, nosilka vrednot".

V kulturnem sporedu, ki je sledil, je nastopil tudi poslanec Nove Slovenije Drago Koren, ki se je zavzel za tesnejše sodelovanje med Slovenci iz zdomstva, zamejstva in iz matične domovine: "Prišli smo iz treh Slovenij, da se srečamo kot ena družina. Kajti slovenski narod je in mora biti ena velika družina."

Romanja treh Slovenij se je udeležilo veliko predstavnikov javnega in političnega življenja, med njimi so bili tudi evropski poslanec in predsedniški kandidat Alojz Peterle, poslanka Mojca Kucner Dolinar ter vrsta drugih uglednih osebnosti ter slovenskih županov iz Avstrije, Italije in Slovenije ter zdomstva. Razveseljivo je bilo tudi dejstvo, da je bila na Svetih Višarjah izjemno veliko vernikov iz Goriške in s Tržaškega.

Glavne misli iz predavanja pisateljice Berte Golob

"Ugledni ljubljanski univerzitetni profesor dr. Karel Oštir je ob neki priložnosti dejal, da glede materinščine ni najbolj pomembno, ali se mami reče mama ali Mutter ali kako drugače, kajti ne gre toliko za glasovno podobo, ampak za čast - materni jezik da je stvar časti! Zato prisrčna zahvala vsem vam, ki ste živi del slovenstva v svetu, da ohranjate iz roda v rod to jezikovno dedno čast.

Nemara nam je znano, da je bl. Anton Martin h grehu prišteval tudi nespoštovanje maternega jezika. Materni jezik je ključ do zveličavne omike...

Tako visoko, kot zdaj stojimo Slovenci v svoji državni samostojnosti z zavestjo enot-

nega kulturnega prostora ob vas rojakih po bližnjem in daljnem obzorju, še nismo stali. V združujoči se Evropi je slovenski jezik na najvišji bruseljski družbenopolitični kôti enakovreden vsem drugim jezikom.

Zgubi pa priznano specifično težo in se znajde na neosebno deklarativni ravni, če ni cenjen - doma! Jezik je dom; dom je jezik, trdi pisatelj Danilo Lokar. Sodeč po tem, kako skrbno ga gojite na tujem, se njegove vloge po svoje zavedate bolje od nas, ki nas (še) dnevno obkroža na vseh družbenih ravneh. A odkar postajajo naši domovi kot ranžirna postaja dnevnega odhajanja in vračanja, se je začel spreminjati odnos do jezika. Komunikacijske vezi so se razpredle čez svet in se prihljile do vsakega posameznika. V angleščini! Težko je biti majhen sredi velikana in to vsak po svoje izkušamo vsi. Težko je zebtrati po domače, če vsa srenja moli in prepeva le nemško, italijansko, angleško, madžarsko, špansko. Kolikor jezikov znaš, toliko mož veljaš, je sicer preizkušena resnica. Za priložnost, ko se podaš med svet in ko ta potka na tvoja vrata. A ne za vsakodnevno in vsakdanjost. Res je dobro in prav, da se mlad človek izuri v tujem jeziku, a če se sredi Slovenije otrok predšolske starosti pohvali, da že 'zna' angleško, češ My name is Tom, stopa nezavedno nevarno čez mejo pripadnosti sebi. Temeljni vzrok za to je v domovini en sam: iz polpreteklosti zanemarjan čut za domoljublje. Kar hodi vstric z zanemarjenim odnosom do presežnega.

Materni jezik je stvar časti! Najbrž se edino s to zavestjo da sredi večinskega neslovenskega jezika gojiti materinščino iz roda v rod. Ta izkušnja je predvsem vaša in ta izkušnja je dragocena... **Pripadnost rodu in domu in jeziku je res stvar časti!** E' te bi ded naš ne segrešil, te u veki jemu be žiti ... V 8. stoletju je Karel Veliki ukazal, naj se duhovniki naučijo jezik domorodcev in naj v njem oznanjajo evangelij. TO je bila v prvotnem pomenu

glasbenih besedil in ritma ter angleškega računalniškega besedišča...

Z gore razgleduje se Mati Marija, sijajna, spokojna zre svet pod seboj ... Tudi s te gore, s Svetih Višarj, z razgledne točke v svo stvarnost naših treh Slovenij; k Soči, Savi, Dravi, Donavi, čez morja - v duhovno delto slovenske biti. Njen povezovalni tok

besede evangeljske gesta najvišjega državnika, kajti evangelij je nekdanj pomenil vsako kraljevo sporočilo, najsi je bilo veselo ali pa zloglasno (Ratzinger, Jezus iz Nazareta). Frankovski ukaz je našim prednikom prinesel daljnosežni kulturni napredek; natančno tisto, česar smo deležni mi, pa naj živimo doma ali zunaj domače dežele. Izbrskajmo na dan nekaj razpršenega šolskega znanja in se s pametjo odraslega človeka ustavimo ob sv. Virgilu, Modestu, bratoma Cirilu in Metodu ..., da, tudi ob protestantih in njihovi Bibliji ... s skoki čez stoletja ob nikoli prešteti Čedermaci na črti od Trsta in Celovca do Pešte vse do današnje stvarnosti od tukaj do Kanade, Argentine, Avstralije ... Več kot tisoč let srčne skrbi za slovenski jezik doma in povsod, kamor smo odhajali. In tam ostali...

Kako pa je zdaj doma? Prikrto in očitno se nam dnevno vsiljuje v zavest monolingvistična miselnost enega sporazumevalnega jezika za širni svet, a če bi zmagala, bi izgubili tisočletno samobitnost in z maternim jezikom tudi vse druge dedne časti...

Niso več redki primeri, da se predvsem mladi sporazumevajo v spakedrani slovangli, magično prevzeti od tujih

Msgr. Janez Pucelj in škof dr. Peter Štumpf (foto JMP)

mo biti, kar smo.

Ko je prav pred kratkim na srečanju rojakov v šentviških škofovih zavodih ognjevit, proseče in roteče o narodnostni problematiki govorila gospa Lučka Kraljeva iz Argentine in je bilo nekaj njenega rotenja slišati v oddaji Radia Ognjišče, se je na račun izdajalske tehnike dalo slišati tudi dovolj razločen prišepet,

Pisateljica Berta Golob in msgr. Janez Pucelj (foto JMP)

ostaja jezik. Ne edini, a gotovo najpomembnejši. In Vsak jezik bo slavil Gospoda! Med tisočimi jeziki sveta tudi slovenski...

A materni jezik je materni, ker je stvar časti. Za Slovence vseh treh Slovenij, našega enotnega kulturnega prostora, je to pač slovenski jezik. Združevalni člen vseh nas ne glede na to, kje živimo. Naša narodnostna koža in duhovni organ, brez katerega neha-

češ 'to je nacionalna preteklost Slovenije'. Ne morem vedeti in soditi, ali je bila opazka mišljena v dobrem ali v ignorantskem pomenu; bojim pa se, da v slednjem. Zemlja, jezik kar počez na voljo tujemu kapitalu?

Bo moj vnuk še pel slovenske pesmi, se bo zavedal svojih korenin? Vprašanje ni le popevkarska domislica. Odgovor pa je negotov. V globalnem svetu z imperialistično težnjo enega javnosporazumevalnega jezika tiči toliko večja nevarnost, kolikor manjši je narod s svojo materinščino. Ne moremo reči, da nas je veliko, tudi če se seštejemo z vseh strani sveta. Lahko pa (p)ostanemo veliki! Dokazov naše kulture ni le za bisago, s svojimi velikani duha in srca segamo do istih zvezd kot drugi narodi.

Kdo vse nam je že zapiral usta in kralil pravico govoriti po naše. Skušnjavec vedno zna reči: V vsem ti bo laže, če boš govoril po moje; zdaj si barbar, potem boš gospod. To smo skušali ali pa skušamo pripadniki vseh treh slovenskih domovin.

'Boš rod, ki bivaš tod, boš v duši čvrst?' Stvarnost je pereča za Slovence v matični deželi in za vse, ki živijo / živite zunaj njenega ozemlja; mnogi v nam komaj predstavljenih širjavah daleč zunaj skromnih 20.000 kv.kilometrov naših tal. V ohranjenih družinskih in društvenih gnezdih slovenstva tamle čez na avstrijskem Koroškem, na Tržaškem, Furlanskem in naprej v Porabju in še naprej vse do Ognjene zemlje. Kamor stopi mi noga, na domačih sem tleh; kamor hoče srce, pri svojih ljudeh ... ?

Da, dokler nas družijo ista ljubezen. Zublji in plameni domovinske pripadnosti - jezik je njen poljub in objem - nas bodo morali prežarjati, da bomo novim rodovom ohranili, kar je bilo ohranjeno nam. Ne vpelji nas v skušnjava, da bi podlegali velikim zato, ker nas je malo. Reši nas vsega hudega, vnemarnega odnosa do maternega jezika, da nas ne bo sram pred prestolom Pravičnega.

Menda je ta tudi narodom določil angela varuha, pa smo se z zgodnjim prevodom Svetega pisma v slovenski jezik uvrstili med visokokulturne narodne skupnosti. Naj med njimi ostanemo s prepoznavnostjo jezika in s trdoživostjo v njem. Mi, ki nam je lepo in kdaj težko doma, in vi, ki vam je tako kje daleč od matične domovine. Višarska Mati Božja, prosi za nas."

Jurij Paljk

Z leve: evropski poslanec Alojz Peterle, poslanka Mojca K. Dolinar in Drago Koren, vodja Urada za Slovence Zorko Pelikan, g. Stanko Janežič in škof dr. Peter Štumpf (foto JMP)

PLAVANJE Dosežki naših športnikov

Lea Ušaj v bazenih ob boku plavalk svetovnega formata

Z nastopom ob boku olimpijcev in mednarodno priznanih šampionov se pri nas lahko ponaša le malo športnikov. Ena od teh je Lea Ušaj, letnik 1991, doma iz Devina, dijakinja liceja Franceta Prešerna, ki je v plavanju v mladinski kategoriji perspektivna na vsedravnih ravni. Pred nedavnim je tekmovalka tržiškega društva Rari Nantes Adria nastopila na absolutnem članskem državnem prvenstvu v Pesaru na 400 metrov prosto. V olimpijskem bazenu je s časom 5:09,91 zasedla ugledno 18. mesto, ki pomeni še toliko več, ker je zlato kolajno v tej tekmi osvojila plavalka svetovnega

formata Alessia Filippi. Slednja je v osmih bazenih zadala Ušajevi 25 sekund zaostanka, vendar je treba vedeti, da je Filippijeva, poklicna športnica in kandidatka za kolajne v Pekingu 2008, tudi štiri leta starejša od Lee. Velja zato poudariti, da je od letnika 1991 pred našo nadobudno športnico pristala samo ena udeleženka DP, boljša od nje je bila sicer tudi ena mlajša tekmovalka. Skratka, prestižen rezultat (in ni prvi, saj je na mladinski ravni najboljša zamejska plavalka že posegla po odmevnih dosežkih), ki predstavlja nedvomno lepo zadoščenje in plačilo za vložen trud. Plavanje je, kot vemo, garaški šport, ki

zahteva popolno predanost. Ob obisku v tržiškem bazenu nekega (prazničnega) jutra smo se na lastne oči prepričali o odločnosti, s katero Lea trenira in pristopa k športu. Ko jo vidiš samo v bazenu ali na njegovem robu v pogovoru s potrpežljivim in simpatičnim trenerjem Ranierijem Olivarijem, zaslužiš nekaj fascinantnega v tej panogi, v kateri si večinoma sam, odvisen izključno od lastnih moči, pa še v disciplini, v kateri je konkurenca povsod neizprosna (plavanje je najbrž šport, ki ga goji največ ljudi) in pot do uspeha neverjetno strma, a ne nemogoča. Nobene diete, nobenega dopinga, samo -

ob idealnih telesnih danostih, ki pa jih je treba negovati in izpopolnjevati, - polna malha ambicij, motivacij, dobre volje (tudi za usklajevanje športa s šolo in normalnim najstniškim življenjem), ljubezni do vode ter veliko odrekanja. V tišini in daleč od medijske pozornosti, kot je značilno za posamezne in zlasti garaške športe. Naj si izposodimo podatke, s katerimi je v petek, 18. julija, na športnih straneh Primorskega dnevnika postregel natančni kolega Bruno Križman. Da je Lea vrhunska športnica, kaže dejstvo, da bi s svojo znamko na 400 metrov mešano (ki je

njena paradna disciplina) pred štiridesetimi leti bila olimpijska prvakinja in svetovna rekorderka. Zanimivi podatki, ki te ne

morejo pustiti ravnodušnega in potrjujejo, da opravilja Ušajeva titansko delo. Ob koncu ne smemo pozabiti, da dosega v ravno tako hudi konkurenci zelo dobre rezultate tudi Lein bratranec in klubski kolega Rok Zaccaria, letnik 1989, ravno tako Devinčan. Njegov paradni konj je delfin, ki mu daje zlasti na krajših razdaljah velika zadoščenja. Dvojici delavnih in uspešnih športnikov, ki ponašajo slovenske barve med državno elito, lahko le zaželimo še veliko učinkovitih zamahov.

HC

Zgodba iz današnjih dni

Utripajoče duše 6.

Mojca in Franc sta iz Barkovej prišla peš do Miramarskega gradu.

"Ti je prav tukaj?" je prijazno, toda nekoliko utrujeno vprašal Franc Mojco. Mojca mu ni takoj odgovorila in se je, nekoliko prezirljivo, ozirala naokrog.

"Poslušaj, Mojca, ni mogoče, da iščeva že eno uro primeren kraj in da ti ni nikjer prav!" Potem ko je Mojca globoko vdihnila, je po desetih sekundah rekla Francu: "Oh, Franc, ni res, da mi ni nikjer prav. Videl boš, da bova našla kraj. Lep kraj. Krasen kraj." Franca je Mojčin globok vdih in izdih spravil nekoliko v zadrego. Gotovo ne zato, ker mu je bilo tako Mojčino vedenje všeč, obratno:

hoditi ob Mojci, ki je globoko vdihavala in izdihavala, ga je bilo skorajda sram. Odločno ji

je rekel: "Zgani se, povej takoj, kje naj te slikam!" Dejstvo, da

je Franc postajal vedno bolj nestrpen in tudi nekoliko jezen, je bilo za Mojco kot nekaj užitek. Rekla mu je: "Franc, greva še malo bolj naprej, preko Miramarskega parka do Grljanskega zaliva! Daj, Franc!"

Kako je Franca tisti "Daj, Franc!" živcirala? Reagirala je takole: "Kaj? Ali se ti sanja? Glej pred sabo. Tu je krasno! Te lahko slikam tukaj ali pa ... pri sfingi, na pomolu. Pri kakem drevesu Miramarskega parka. Ali ni tukaj super?" Frančeva skrajna in morda tudi upravičena nestrpnost je paradoksalno vzbudila v Mojci ponovno željo, da globoko vdihne in izdihne. Vdih in izdih nista bila izraz Mojčine nelagodnosti. Z vdihavanjem in z izdihavanjem je Mojca želela izraziti svojo trmasto željo, da bi s Francem nadaljevala iskanje kraja, primerne za slikanje. Zato je Mojca ponovno globoko vdihnila, pri tem

celo zatisnila oči, nato zelo zelo počasi, globoko izdihnila ter rekla: "Ne, daj Franc, glej kakšen čudovit sončni zaton! Krasno! Prekrasno!" Ni mogoče povedati, kako je bilo Francu neprijetno. Najraje bi zbežal. Daleč proč. Tega pa ni storil. Moral je reagirati, ker se mu je zdelo, da ga Mojca ima za norca.

"Sončni zaton, sončni zaton... Kaj me briga sončni zaton. Sedaj morava najti primeren kraj! Te slikam in konec!" V trenutkih, ki so sledili Frančevi reakciji, Mojca ni imela več volje ne globoko vdihniti ne globoko izdihniti. Rekla mu je rezko: "Kako si neprijazen, Franc!" Mojca je bila zelo vztrajna, ko je hotela nekaj doseči. Franc je izbruhnil vso jezo, ki jo je imel v sebi:

"Neprijazen, ja, neprijazen... Bedak sem bil, ko sem ti rekel ja!" Potem pa, ko se je nekoliko pomiril, je Mojci skušal skoraj prijateljsko razlagati: "Poslušaj,

Mojca, pojutrišnjem zapade rok za fotografski natečaj in moram absolutno imeti sliko! Si razumela?" Mojca je pogumno vztrajala:

"Ja, Franc, sem razumela, toda slika mora biti lepa, če hočeš prejeti prvo nagrado!" Franc se je pomiril. Zanj ni bilo pomembno doseči prvo mesto. Profesor, ki je v šoli vodil fotografski krožek, je vlil v Franca veliko ljubezen do fotografije. Franc pa ni imel velikega čuta za tekmovalnost. Ni si želel se udeležiti fotografskega natečaja zato, da bi se primerjal z drugimi, temveč predvsem zato, ker je bila to zanj spodbuda za slikanje. Všeč mu je bilo slikati predvsem obraze oseb, ker, po njegovem, so obrazi oseb lahko najbolj ekspresivni.

"Kako? Te ne zanima prvo mesto? Mene bi." Seveda, morda bi Mojco res zanimalo doseči prvo mesto.

"Ja, no. Nismo vsi enaki, Mojca."

Med pogovorom je hodila počasi, v določenih trenutkih celo zelo počasi. Franc ji je nekoliko nervozno sledil. Počasna hoja ju je pripeljala do Grljanskega zaliva, kot je hotela Mojca. Mojca je dosegla to, kar si je želela.

"Oh, Franc, glej zahajajoče sonce, kakšne čudovite barve! Takoj se postavim na pomol blizu morja in ti ... tu! tu! Franc, tu me boš slikal!" Ko je Franc zaslišal te Mojčine besede, je bil nenadoma zmuden. Čutil je, kot da mu Mojca prilizljivo ukazuje, kaj mora delati.

"Kaj se to pravi? Ti ... tu! tu! Franc, me boš slikal?! Se šalimo? Ti kar ostani na pomolu in občuduj sonce!" Ko je Franc to izrekel, se je odahnul. Nato je osvobojen in razbremenjen stopil na avtobus in se odpeljal v mestno središče.

/ dalje
Elena Cerkevnič

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Lepa zgodba o tranzicijskih Slovencih...

Slovenska tranzicija je končana. Kje pa! Saj se je šele dobro začela. Janševa vlada je po nastopu na oblast že od vsega začetka napovedovala korenite spremembe na področju domačega gospodarstva. Z bombastičnimi parolami se je napovedovalo novo revolucionarno obdobje. Ustanovljen je bil svet za reforme z razpitiimi mladookonomisti. Kazalo je, da bo Mičo Mrkaič s svojimi mladimi kolegi postavil na glavo celotno slovensko ekonomijo. Začela se je z napovedjo ultraliberalizacije slovenskega trga. Mrkaič je govoril o splošnem odstopanju države s svojih gospodarskih okopov (prodaja delnic, ki ju v raznih podjetjih imata paradržavna sklada SOD in KAD) in vstopanju tujcev v slovensko ekonomijo. Vladni načrti pa očitno niso bili dobro usklajeni: dobršen del vladajoče koalicije s finančnim ministrom Bajukom na čelu je namreč nasprotoval prodaji tujim vlagateljem. Višek tovrstnih notranjih naspotij je bil umik belgijske KBC iz največje slovenske banke NLB. Ekipa mladoekonomistov se je po odhodu Mrkaiča in odstopu ministra za reforme Jožeta P. Damjana

umaknila na Aventin. Velikim vladnim projektom o gospodarskih liberalizacijah in državnih izstopih iz ekonomije se je začel peti requiem. Naenkrat pa... zgodil se je odstrel Jankoviča in prodaja državnih deležev v Mercatorju. Ustanovljen se je novi svet za reforme pod vodstvom zmernejšega Marjana Senjurja in ponovno se je ustanovilo ministrstvo za razvoj (naslednik ministrstva za reforme) pod vodstvom Žige Turka. Ampak tudi to je zdaj že skoraj prazgodovina.

V zadnjih tednih se je ravno na tem mikroekonomskem področju začelo ponovno dogajati na vso moč. Izstop države in paradržavnih skladov iz posameznih podjetij je dobil novega zagona. Kljub temu da v državni upravi ni več Mrkaičev in njegovih liberalnih prijateljev, se prvotni vladni načrti o državnem izstopu iz podjetij nadaljujejo in stonjujejo: z eno samo izjemo. Slovenija je za zdaj še vedno zaprta za tuje investitorje, domači podjetniki pa postajajo kot dobro rejeni petelini, ki se ljubo-

sumno sprehajajo po itak premajhnem kurniku. Vladna politika razdržavljanja se je spremenila v notranji boj vplivnih podjetnikov. V zadnjem času sta začela pred vsemi prednjačiti Igor Bavčar, prvi mož Istra-

benza, na sceni pa je že dolgo časa Pivovarna Laško, ki jo vodi Boško Šrot. Omenjeni podjetji in omenjena menedžerja postajajo v zadnjih mesecih pravi monopolisti na

dnevnoinformativnem sporedu ekonomskih novic.

Potem ko je slovensko mikroekonomijo dalj časa obvladoval Zoran Jankovič, se danes za njegovo dediščino potegujejo novi vrli podjetniki. Poleg Bavčarja in Šrota je na plan prišel tudi Mirko Tuš, lastnik istoimenske verige supermarketov. V Jankovičevem obdobju je vedno veljal za drugega v vrsti, danes pa poskuša veliki skok. Pred nekaj tedni je namreč postal resen kandidat za prevzem dobršnega dela državnega deleža v Pivovarni Laško, ki ima v lasti Mercator. Maščevanje je sladko, a ne???

Država odstopa, vse bolj. Podjetniki naskakujejo nove niše, tržne niše. Ampak, glej ga zlomka, vsi so povezani s... politikom. Bavčar? Nekdanji notranji minister, evropski minister, predstavnik LDS. Boško Šrot? Brat celjskega župana Bojana Šrota.

Kapital se odmika od države in prehaja v roke ljudi, ki so s politiko tesno povezani. Slovenija in tranzicija... kako lepa zgodba. Pripovedujte jo otrokom za lahko noč!

Andrej Černič

ZŠSDI Zadnja seja pred počitnicami

Predvsem o športnem udejstvovanju v Benečiji

Za zadnjo sejo pred poletnimi počitnicami so se odborniki Združenja slovenskih športnih društev v Italiji podali v Špeter v Benečiji in s tem izpolnili obvezo, da bo izvršni odbor zasedal v vseh treh pokrajinah. Glavna točka dnevnega reda je seveda bilo trenutno stanje športnega udejstvovanja v Benečiji in možne perspektive novih slovenskih dejavnosti. Po uvodnih mislih, ki sta jih podala član izvršnega odbora Igor Tull in Germano Cendou, se je razvila diskusija, ki se je dotaknila širše beneške problematike in predvsem težav z ustanovitvijo nižje srednje šole, ki je po splošnem mnenju bistvenega pomena za nadaljnjo uveljavitev skupnosti in slovenskega jezika. ZŠSDI zato izraža svojo podporo beneškim ustanovam in staršem, ki se borijo za to tako pomembno pridobitev. Srednja šola bi bila zelo pomembna tudi za začetek in razvoj kake nove športne dejavnosti. ZŠSDI bo s svojim goriškim uradom vsekakor tudi v prihodnje aktivno spremljalo dogajanje na tem delu deželnega teritorija in skušalo pomagati pri realizaciji nekaj pobud, ki so še v načrtih. Pomembno bo tudi izrabiti priložnosti, ki

se bodo ponudile z dokončnim padcem meje med Italijo in Slovenijo.

Na seji so morali obravnavati tudi finančno stanje, saj Dežela ni še izplačala letošnjega prispevka in zato uradi niso trenutno v stanju izplačevati društvom že odobrene prispevke za pobude, ki so bile že zdavnaj organizirane. Zdi se pa, da se bo zadeva rešila v zelo kratkem času, tako da bodo društva lahko finančno zadihala že prihodnji teden.

Pri obravnavi tekočega delovanja so odborniki ocenili za koristno in dobro obiskano srečanje, posvečeno fiskalni kontroli v amaterskem športnem društvu, vendar so istočasno ugotovili, da se prenekatera društva in predsedniki, ki se srečanja niso udeležili, ne zavedajo pomembnosti upravnega poslovanja, ki terja vedno večjo pozornost in nalaga predsednikom velike odgovornosti. Poleg vsega se zakonodaja stalno spreminja in zato so občasna izpopolnjevanja nujna. Obveza krovne organizacije je nuditi članicam vse potrebne instrumente za čim boljše poslovanje; posamezniki se potem morajo odločiti se le-teh poslužiti ali ne, z vsemi možnimi posledicami.

Na vzletišču Lijak / Državno prvenstvo v preletih

Okupacija neba na Goriškem

V organizaciji novogoriškega društva jadralskih padalcev Polet je na vzletišču Lijak od 22. do 28. julija potekalo odprto državno prvenstvo v preletih (Slovenian open 2007). Tekmovanja se je udeležilo več kot 80 jadralskih padalcev iz 17 držav oziroma treh celin. Tekmovalci so v sedmih dneh opravili pet tekmovalnih preletih. V skupnem seštevku vseh petih preletov je naslov državnega prvaka osvojil Urban Valič (DJP Kovk) pred članom domačega DJP Polet Primožem Podobnikom in Gašperjem Prevcem (KJP Krokcar).

Številna mednarodna udeležba je bila po mnenju organizatorjev odprtega prvenstva predvsem posledica odličnih rezultatov, ki jih slovenski jadralski padalci (Primož Podobnik, brata Valič, idr.) v zadnjih letih dosegajo v svetovnem pokalu. Po besedah predsednika DJP Polet, Damjana Preglja, so bile vremenske razmere krasne, saj ozračje ni bilo preveč pregreto, prvenstvo pa se je končalo tudi brez nesreč oziroma poškodb. Morda je k temu pripomogla tudi preventivna akcija na temo "Poskrbimo za varno letenje jadralskih padalcev", ki so jo v ok-

viru prvenstva organizirali Policijska postaja Nova Gorica, člani DJP Polet in reševalne postaje

novogoriškega zdravstvenega doma ter enota za hitro posredovanje, ki deluje v Civilni zaščiti, in poklicna gasilska enota Nova Gorica. Namen preventivne akcije je bila predstavitev nujne opreme in pogojev za varno letenje ter pravnega ravnanja in obveščanja

ob nesrečah jadralskih padalcev. V okviru akcije je bil prikazan tudi potek reševanja padalca, ki je

obtičal na drevesu.

Udeleženci odprtega državnega prvenstva v preletih so morali v petih tekmovalnih dneh preleteti različno dolge razdalje, od slabih 40 do slabih 120 kilometrov, kar pomeni, da so z vzletišča Lijak leteli vse do Narnosa in nazaj, pa preko Vipavske doline do zadrževalnika Vogršček, čez Trnovskobanjsko planoto do Deskel in nazaj, čez Ozeljan, Grgar, Lokve, Čaven, Škabrijel, ipd. Zaradi raznoliko postavljenih obratnih točk je bilo tekmovalništvo zanimivo spremljati tudi s tal.

Najstarejši udeleženec odprtega prvenstva je bil 63-letni angleški jadralski padalec, za katerega so kolegi v šali dejali, da hodi bolj težko, leti pa izvrstno. Poleg jadralskih padalcev iz številnih evropskih držav velja omeniti še udeležence, ki so prišli iz Japonske, Avstralije, Nove Zelandije in Južnoafriške republike. Kot rečeno, so prva tri mesta v absolutni konkurenci osvojili slovenski jadralski padalci, ki so si razdelili tudi pokale in denarne nagrade državnega prvenstva v preletih. V ženski kategoriji je največ točk zbrala Poljakinja Katarzyna Gruzlewska pred Rusinjo Marino Olexino in Poljakinjo Kludio Bulgakow. Ekipno pa so se med štirinajstimi slovenskimi klubi najbolje odrezali člani Kluba letalcev Vrhnika. Drugo mesto so zasedli tekmovalci Kluba jadralskih padalcev Krokcar, tretje pa člani Kluba jadralskih padalcev Kovk. Člani domačega DJP Polet so zasedli solidno peto mesto.

Nace Novak

"Nikdar se nisva kesali..."

S 7. strani

Kateri so vajini najljepši spomini na prehojeni poklicni poti in kaj bi na njej spremenili ali izbrisali?

Mirka: Prav nič ne bi izbrisala, vsi moji spomini so lepi, imam le pozitivne spomine na vsako generacijo svojih solarjev. Zelo sem zadovoljna, ko me danes srečajo moji prvi učenci, ki imajo sedaj že svoje otroke na šoli, me pozdravijo in se spomnijo name. To je zame veliko zadoščenje. Vskokrat, ko sem videla kaj negativnega pri otroku, sem pomislila, kako bi to na čim manj boleč način povedala staršem. Zato sem zmeraj začela s pozitivnimi otrokovimi lastnostmi. Tak pristop sem želela posredovati tudi svojim kolegom, tudi zato, ker sem kot mama trpela ob krivicah, ki so se v osnovni šoli dogajale moji hčerki Marti. Zato sem si obljubila, da tega ne bom nikoli storila nobenemu izmed svojih učencev.

Majda: Moj najlepši spomin sega v dan, ko sem zmagala konkurz. Vesela sem bila, da mi je bila potrjena služba z otroki, kar je bila moja največja želja. Kot je dejala Mirka, tudi jaz imam lepe spomine na vsako generacijo učencev. Nanje me spominjajo tudi fotografije raznih prireditev, pustovanj in sploh skupnih trenutkov. Nekaj pa bi le izbrisala: v Štandrežu, neko šolsko leto, nekega učenca nisem prepustila v višji razred. Čeprav je bilo to storjeno za dobro otroka v dogovoru s starši, bi tega

ne naredila več, ker mu ni pomagalo, pa še starši so imeli do mene od tedaj drugačen odnos. Vsekakor, ko postaneš sama mati, imaš do učenca drugačen pristop.

Se vama sedaj ne bo tožilo po šolskih učilnicah? Kako bosta zapolnili jutranje ure?

Mirka: Skušala bom še zmeraj aktivno slediti dogajanju v šolstvu. Jutranje ure pa bom namenila tudi pohajanju, ker prej tega nisem mogla. Vsega tega, kar nisem mogla prej narediti, bom sedaj delala. Moji prijatelji so že vsi penzionisti in zato bomo lahko končno drugače uredili naše sprehode in naša potovanja.

Majda: Še bom v stiku s Solo. Nadaljevala bom svoj projekt Ko pravljice oživijo... ne preko ravnateljstva, ampak neposredno v dogovoru z vrtci in šolami. Bodisi prvi razredi kot vrtci se lahko namreč poslužujejo kakega zunanjega sodelavca. To bom delala zaradi svojega veselja. Posvetila pa se bom predvsem svoji vnukinji in svojim staršem, ki so že starejši in rabijo mojo pomoč. Občasno se bom seveda pojavljala tudi na odru.

Ob koncu bi še povedali, da sva zadovoljni, ker sva toliko let službovali v istem ravnateljstvu, pod isto ravnateljico in imeli dobre odnose z njo in sva se dobro razumeli s tajništvo in z drugim neučnim osebjem, ki nama je bilo zmeraj v oporo.

Iva Koršič

Zgodnje zorenje grozdja

Na Vipavskem in v Brdih trgategv že sredi avgusta

Sadje v zahodnem delu Slovenije po mili zimi in neobičajno visokih temperaturah tudi v nadaljevanju leta dozoreva prej kot v preteklih letih. Grozdje ni izjema, tako da bodo s trgatvijo v Vipavski dolini in Goriških Brdih začeli že sredi avgusta, kar tri tedne prej kot običajno. "Tako zgodnjega začetka trgatve se nihče ne spomni," je za STA povedal vodja svetovalne službe v vinski kleti Goriška Brda Goran Jakin. Za zdaj kaže na

beli in modri pinot, je pojasnil vodja vinske kleti Agroind Vipava 1894 Joško Ambrožič. Ta je ob tem opozoril na neenakomerno dozorevanje v posameznih vinogradih, kar pomeni, da bodo v istem vinogradu morali grozdje trgati dvakrat. Kot je izpostavil, temperature nad 30 stopinj Celzija negativno vplivajo na dozorevanje grozdja, saj ob visokih stopnjah sladkorja povzročajo razpadanje kislin. Po ekstremno visokih

počitnicah. Kljub neobičajno zgodnji trgatvi bo kakovost letnika zelo dobra, saj vinogradnikom ne bo treba čakati na dozorevanje grozdja, je prepričan Jakin. "Po kakovosti bo težko ponoviti lansko leto, a tudi letos pričakujemo visoke sladkorje, čeprav je treba na dokončno oceno še nekoliko počakati," je dodal Ambrožič. Tako v briški kot vipavski vinski kleti nameravajo predelati podobne količine grozdja kot lani, ko je bila letina skromnejša kot v preteklih letih.

Na Dobrovem nameravajo od okoli 640 zadružnikov, ki obdelujejo 140 hektarov vinogradov, prevzeti 7000 ton grozdja, pri čemer bo 70 odstotkov belih in 30 odstotkov rdečih sort. Podobno razmerje med sortami načrtujejo tudi v Vipavi, kjer naj bi iz 370 hektarov lastnih vinogradov in prek Kmetijske zadruge Vipava prevzeli med 10.000 in 11.000 ton grozdja, kar je nekaj več kot lani.

V obeh vinskih kletih cene še niso določili. Po Jakinovih besedah bodo v Brdih podobne lanskim, ko so za kilogram grozdja plačali med 0,18 in enim evrom, odvisno od sorte - rdeče sorte so običajno dražje - in kakovosti. Boljša kakovost bo boljše, slabša kakovost pa slabše plačana tudi v Agroindu, a cen še niso določili, je pojasnil Ambrožič.

STA

kakovosten, a količinsko nekoliko skromnejši letnik grozdja. Točen datum začetka trgatve še ni določen. V Brdih ga načrtujejo za 15. avgust oz. kakšen dan prej, v Vipavski dolini pa nameravajo s trganjem grozdja začeti med 20. in 25. avgustom. Po besedah Jakina bodo najprej pobrali sivi pinot, chardonnay in sauvignon, na Vipavskem pa ob teh sortah še

temperaturah bi močnejše deževje v Vipavski dolini lahko povzročilo gnitje grozdja, je še dodal. Ekstremna vročina je sicer povzročila nekaj ožiga, a večjih težav zaradi tega ni, krajše deževje pa bi bilo v Brdih zaradi suše celo dobrodošlo, je povedal Jakin. Visoke temperature bodo po njegovih besedah ovirale predvsem trgače, ki morajo že tako pozabiti na avgustovske

Tukaj so zares nebesa bližja!

NOVA ŽIČNICA V ŽABNICAH (CAMPOROSSO)
Ob državni cesti št.13

Vsak dan od 16. junija do 9. septembra
Sobote in nedelje 15./16., 22./23., 29./30. septembra
in 6./7. oktobra

Urnik:
Delavniki 9.00 - 17.15 • Prazniki 8.30 - 18.15

ROMARSKO SVETIŠČE SVETE VIŠARJE
Urnik Svetih Maš:
Delavniki 10.00 - 11.00 - 12.00
Nedelje in prazniki 10.00 - 11.00
12.00 - 15.00

Svete Višarje.
Odkrijte čarobni svet, kjer se narava in duh stapljata v čudovito doživetje. Spoznajte, kako enostavno je priti semkaj, dovolj je stopiti v kabino žičnice.

ZA INFORMACIJE POKLIČITE: TEL. 0428 653915 - FAX 0428 63085